

มีนาคม 2568 / N°840t

ประเทศไทย

รายงานสภาพเรือนจำ

ประจำปี 2568

© Chanat Katanyu / Bangkok Post / Bangkok Post via AFP

ร่วมกับ

สนับสนุนโดย

ร่วมสนับสนุนโดย
สหภาพยุโรป

FIDH.ORG

รายการตัวย่อ

อาเซียน	สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
CAT	คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน
CEDAW	อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
CRC	อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
CRPD	อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ
DoC	กรมราชทัณฑ์
FIDH	International Federation for Human Rights (สมาพันธ์เพื่อสิทธิมนุษยชนสากล)
HIV	เชื้อไวรัสภูมิคุ้มกันบกพร่องของมนุษย์
ICRC	คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ
ICCPR	กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
ICESCR	กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
LGBTIQ	เลสเบียน เกย์ ไบเซ็กชวล คนข้ามเพศ บุคคลอินเตอร์เซ็ก และควีรี่ (ผู้มีความหลากหลายทางเพศ)
ป.ป.ช.	คณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
ป.ยช	ประมวลกฎหมายยาเสพติด
กสม.	คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
OPCAT	พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี
สว.ตส.	โรงพยาบาลตำรวจ
สสส.	สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน
UN	สหประชาชาติ
UNGPs	หลักการชี้แนะว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ
UPR	กระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนตามวาระ
WGAD	คณะทำงานว่าด้วยการควบคุมตัวโดยพลการ

อภิธานศัพท์

นักโทษ/ผู้ต้องขัง/ผู้ถูกควบคุมตัว: บุคคลที่ถูกลิดรอนเสรีภาพในสถานที่กักขัง/เรือนจำ รายงานนี้ใช้ทั้งสามคำแทนกันได้ โดยไม่คำนึงถึงสถานะของบุคคลดังกล่าวในกระบวนการพิจารณาคดี

ผู้ถูกควบคุมตัวระหว่างรอพิจารณาคดี: บุคคลที่ถูกลิดรอนเสรีภาพในสถานที่กักขัง/เรือนจำ หลังถูกจับกุม เนื่องจากถูกกล่าวหาว่าละเมิดกฎหมายและ/หรือถูกคุมขังระหว่างกระบวนการพิจารณาคดีที่ศาลยังไม่มีคำตัดสิน

นักโทษประหารชีวิต: บุคคลที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดอาญาชั้นอุกฤษฏ์โทษ และถูกศาลตัดสินประหารชีวิต รวมถึงผู้ที่อยู่ระหว่างกระบวนการอุทธรณ์

ความจุอย่างเป็นทางการ: จำนวนสูงสุดของผู้ต้องขังที่สถานที่กักขัง/เรือนจำแห่งหนึ่ง ๆ สามารถรองรับได้ โดยคำนวณจากมาตรฐานพื้นที่นอนขั้นต่ำ 1.6 ตารางเมตรต่อผู้ต้องขัง 1 คน ตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนด

อัตราการครอบครองพื้นที่: จำนวนผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำ เทียบกับความจุอย่างเป็นทางการของเรือนจำ

ผู้ต้องขังที่มีความต้องการพิเศษ: ผู้ต้องขังสูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ผู้ต้องขังที่มีความพิการ แม่ที่เลี้ยงลูกอยู่ในเรือนจำ และผู้ต้องขังที่ป่วยระยะสุดท้าย ตามการจัดประเภทของกรมราชทัณฑ์

มาตรฐานสากล: แนวปฏิบัติและหลักการสากลเกี่ยวกับสภาพการกักขังและการจัดการเรือนจำที่มุ่งประกันให้มีการเคารพสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของผู้ต้องขัง โดยเฉพาะข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (ข้อกำหนดเนลสัน แมนเดลา) และข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง และมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (ข้อกำหนดกรุงเทพ)

สารบัญ

รายการตัวย่อ	2
อภิธานศัพท์	3
บทสรุปรายงาน	5
บทนำ	8
1. สถิติ ตัวเลข และแนวโน้มที่สำคัญ	9
1.1. จำนวนรวมประชากรผู้ต้องขังเพิ่มขึ้น	9
1.2. เรือนจำส่วนใหญ่รองรับผู้ต้องขังเกินความจุทางการ	11
1.3. จำนวนผู้ถูกควบคุมตัวระหว่างรอพิจารณาคดีเพิ่มขึ้น	12
1.4. อัตราผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังจากคดีเกี่ยวกับยาเสพติดยังคงสูง	13
1.5. ผู้ต้องขังที่ต้องโทษประหารชีวิต	15
1.6. อัตราการกระทำผิดซ้ำสูง	20
1.7. การเสียชีวิตในเรือนจำ	20
1.8. มาตรการปล่อยตัวก่อนกำหนดลดลงอย่างมาก	21
1.9. เยาวชนผู้กระทำความผิดที่ถูกคุมขังในเรือนจำลดลง	22
1.10. ผู้ต้องขังที่มีความต้องการพิเศษ	22
1.11. ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ	23
1.12. งบประมาณประจำปีเพิ่มขึ้น	23
2. มาตรการทางเลือกอื่นแทนการจำคุกยังรอดำเนินการ	24
3. การจำกัดการเข้าถึงเรือนจำ	24
4. นวัตกรรมใหม่เพื่อประชาธิปไตยเสียชีวิตในเรือนจำ	26
5. กลไกของสหประชาชาติกังวลเกี่ยวกับสภาพเรือนจำ	26
6. ภาวะเบียดที่เพิ่มวงจขึ้นอาจขัดขวางความพยายามปฏิรูปยาเสพติด	29
6.1. การตัดสินใจโทษในคดียาเสพติดน้อยลง การดำเนินคดีเพิ่มขึ้น	31
6.2. การใช้มาตรการทางเลือกอื่นแทนการจำคุก	31
6.3. ข้อกำหนดที่เพิ่มวงจขึ้นสำหรับการครอบครองเมกแอมเฟตามีนและแอมเฟตามีน	33
7. สภาพในเรือนจำต่ำกว่ามาตรฐานสากล	35
7.1. ห้องขังแออัดคับแคบ	35
7.2. การปฏิบัติและการลงโทษที่ทารุณ	36
7.3. การปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมและการเลือกปฏิบัติ	38
7.4. สภาพสุขภาพย่ำแย่	39
7.5. เกย์และหญิงข้ามเพศไม่ได้รับการคุ้มครอง	41
7.6. อาหารไม่มีคุณภาพ ไม่ชนรับประทาน	42
7.7. บริการดูแลสุขภาพไม่เพียงพอ	44
7.8. ทำงานหนัก ค่าตอบแทนน้อย	47
7.9. การตัดขาดจากโลกภายนอก	48
7.10. กิจกรรมนันทนาการและการฟื้นฟูเยียวยามีจำกัด	50
7.11. กลไกการร้องเรียนอ่อนแอและไม่ได้ผล	51
8. ข่าวเรือนจำโดยย่อ	53
8.1. ยึดมั่นพันธกรณีระหว่างประเทศเป็นบางเรื่อง	53
8.2. การควบคุมตัวกักขังที่โรงพยาบาลถูกวิจารณ์หนัก	53
ข้อเสนอแนะ	54
ข้อเสนอแนะสำหรับรัฐบาลไทย	54
ข้อเสนอแนะสำหรับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	58
ข้อเสนอแนะสำหรับประชาคมระหว่างประเทศ	59

บทสรุปรายงาน

ในปี 2567 ปัญหาความแออัดในเรือนจำกลับมาได้รับความสนใจจากนานาชาติอีกครั้ง เนื่องจากความพยายามที่ล่าช้าและไม่เพียงพอของทางการในการกำหนดมาตรการทางเลือกอื่นแทนการจำคุกมาใช้ปฏิบัติ

จำนวนประชากรผู้ต้องขังของไทยเพิ่มขึ้นเป็นปีที่สองติดต่อกันและจำนวนผู้ต้องขังรวมทั้งหมดเกินขีดความจุสูงสุดอย่างเป็นทางการของระบบทัณฑสถานของประเทศถึง 12% โดยมีเรือนจำ 102 แห่ง (หรือ 71%) จากทั้งหมด 143 แห่งทั่วประเทศมีจำนวนผู้ต้องขังสูงเกินความจุที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ จำนวนผู้ต้องขังที่ต้องโทษประหารชีวิต (364) ยังเพิ่มขึ้นเป็นปีที่สองติดต่อกัน และเป็นจำนวนสูงสุดนับตั้งแต่ปี 2563

ไม่มีความคืบหน้าใดๆ ในการดำเนินการตามระเบียบของกรมราชทัณฑ์ที่จะอนุญาตให้ผู้ต้องขังบางกลุ่มรับโทษนอกเรือนจำ นอกจากนี้ รัฐบาลยังไม่มีคืบหน้าใดๆ ในการกำหนดมาตรการที่สามารถเปิดทางให้ควบคุมตัวผู้ต้องขังหรือจำเลยในสถานที่อื่นนอกเหนือจากเรือนจำได้

การพระราชทานอภัยโทษเมื่อเดือนสิงหาคม 2567 ซึ่งส่งผลให้มีการปล่อยตัวผู้ต้องขังที่คดีถึงที่สุดแล้วประมาณ 31,000 คน ถือเป็นมาตรการที่มีประสิทธิผลสูงสุดในการบรรเทาความแออัดในเรือนจำ

ในช่วงปลายปี 2567 กลไกของสหประชาชาติ 2 กลไก ได้แก่ คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน (Committee Against Torture) และคณะทำงานว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและเด็กหญิง (Working Group on discrimination against women and girls) ระบุว่าความแออัดในเรือนจำเป็นหนึ่งในประเด็นกังวลหลักที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของทั้งสองกลไกดังกล่าว แม้ว่าจำนวนผู้ต้องขังที่ถูกตัดสินลงโทษจากคดียาเสพติดจะลดลงเป็นปีที่สามติดต่อกัน แต่จำนวนผู้ต้องขังที่ถูกจำคุกจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดยังคงคิดเป็นสัดส่วนใหญ่ (73%) ของประชากรผู้ต้องขังทั้งหมด การที่รัฐบาลไทยมีมติลดเพดานปริมาณการครอบครองเมทแอมเฟตามีนและแอมเฟตามีนสำหรับใช้ส่วนตัวในเดือนมิถุนายน 2567 การลดเกณฑ์ขั้นต่ำนี้อาจทำให้แนวโน้มการดำเนินคดีเกี่ยวกับยาเสพติดที่ลดลงกลับมาสูงขึ้นอีกครั้ง

ในขณะเดียวกัน จากคำบอกเล่าของผู้ต้องขังและอดีตผู้ต้องขัง พบว่าสภาพในเรือนจำยังคงย่ำแย่ โดยมีรายงานถึงปัญหาในหลายด้าน

ผู้ต้องขังต้องทนทุกข์ทรมานกับสภาพที่แออัดยัดเยียดในห้องขัง ผู้ต้องขังชายต้องเผชิญการลงโทษและการลงโทษทางวินัยในรูปแบบต่างๆ ซึ่งอาจเข้าข่ายเป็นการปฏิบัติอันโหดร้ายทารุณ และในบางกรณีอาจถึงขั้นเป็นการทรมาน ซึ่งรวมถึงการใช้กำลังเกินสัดส่วน การใช้อุปกรณ์พันธนาการและการขังเดี่ยวเป็นเวลานาน ซึ่งล้วนแต่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

ยังคงมีรายงานอย่างต่อเนื่องถึงการปฏิบัติที่แตกต่างต่อผู้ต้องขังตามสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ ผู้ต้องขังที่มีฐานะร่ำรวยหรือมีอิทธิพลและผู้ที่ยังงานเจ้าหน้าที่เรือนจำจะได้รับสิทธิพิเศษหลายประการ เช่น ได้เวลาอาบน้ำแยกจากคนอื่น ได้อาหารปริมาณมากกว่า ได้อยู่ในห้องขังที่แออัดน้อยกว่า และไม่ต้องรับโทษทางวินัย

การจำกัดปริมาณน้ำและการจัดหาผลิตภัณฑ์สุขอนามัยขั้นพื้นฐานไม่เพียงพอ ส่งผลกระทบต่อสภาพสุขภาพของนักโทษ นอกจากนี้ มืออาหยังมีความสะอาดและมีคุณค่าทางโภชนาการไม่เพียงพอ

เรือนจำล้มเหลวในการให้บริการดูแลสุขภาพกายและจิตที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะในแง่ของการเข้าถึงการรักษาและยาอย่างทันเวลาที่และมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ เรือนจำยังตอบสนองต่อเหตุฉุกเฉินทางการแพทย์ได้ไม่เพียงพอ จนส่งผลถึงชีวิตในบางกรณี เช่น กรณีการเสียชีวิตขณะถูกควบคุมตัวของเนติพร เสน่ห์สังคม (หรือที่รู้จักในชื่อ บุ่ง) นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2567

ผู้ต้องขังต้องทำงานที่ใช้แรงงานหนักและซ้ำซาก ซึ่งให้ออกาสน้อยในการพัฒนาทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการหางานหลังได้รับการปล่อยตัว นอกจากนี้ อดีตผู้ต้องขังบางคนยังรายงานถึงการปฏิบัติต่อแรงงานที่ไม่เป็นธรรม รวมถึงค่าตอบแทนที่ไม่เพียงพอและการลงโทษเมื่อไม่สามารถผลิตได้ตามเป้าหมายอันเข้มงวด โดยที่น้ำหนักเป็นพิเศษคือรายงานว่ายังคงมีการใช้แรงงานผู้ต้องขังในการผลิตอวนจับปลา ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่กรมราชทัณฑ์อ้างว่าได้หยุดไปแล้วในปี 2565

การเข้าถึงข่าวสารและข้อมูลภายนอกของผู้ต้องขังถูกควบคุมอย่างเข้มงวด และโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการและเยียวยาฟื้นฟูเพื่อรักษาและปรับปรุงสวัสดิภาพกายและใจของผู้ต้องขังก็ถูกจำกัด

ผู้ต้องขังยังขาดความไว้วางใจในกลไกการร้องเรียนของเรือนจำ เนื่องจากมองว่ากลไกดังกล่าวไม่มีประสิทธิภาพและกลัวการถูกตอบโต้เอาคืน

พัฒนาการเชิงบวกไม่กี่ประการในปี 2567 ได้แก่ ผู้ต้องขังหญิงสามารถเข้าถึงเสื้อชั้นใน กางเกงชั้นใน และผลิตภัณฑ์สุขอนามัยในช่วงมีประจำเดือน แม้ว่าความถี่และปริมาณของผ้าอนามัยที่มีให้จะแตกต่างกันอย่างมากในแต่ละเรือนจำ นอกจากนี้ ยังมีรายงานว่ามีการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน ซึ่งรวมถึงการตรวจทางนรีเวชสำหรับผู้ต้องขังหญิง ถือเป็นอีกหนึ่งพัฒนาการที่น่ายินดี

รายงานสภาพเรือนจำประจำปีซึ่งปัจจุบันเป็นฉบับที่สี่นี้ มุ่งเสนอการประเมินสภาพในเรือนจำของไทยโดยเป็นอิสระ วิเคราะห์สถิติ ตัวเลข และแนวโน้มที่สำคัญของระบบทัณฑสถานของไทย และพัฒนาการสำคัญที่เกี่ยวข้อง รายงานนี้ยังมีข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติหลายประการเพื่อปรับปรุงสภาพในเรือนจำ

รายงานนี้ขออุทิศเพื่อรำลึกถึง ดร. แคนทอง บริน (พ.ศ. 2476-2567)¹

ปี 2567 โดยสังเขป

พัฒนาการในเชิงบวก

- มีการจัดหาเสื้อชั้นใน กางเกงชั้นใน และผลิตภัณฑ์สุขอนามัยในช่วงมีประจำเดือนสำหรับผู้ต้องขังหญิง
- มีบริการดูแลสุขภาพเชิงป้องกันสำหรับผู้ต้องขังหญิง
- จำนวนผู้ต้องขังที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดลดลง

พัฒนาการในเชิงลบ

- จำนวนประชากรผู้ต้องขังเพิ่มขึ้น
- จำนวนผู้ต้องขังที่ต้องโทษประหารชีวิตเพิ่มขึ้น
- จำนวนคดียาเสพติดที่เข้าสู่ศาลชั้นต้นเพิ่มขึ้น
- การใช้แรงงานอย่างเอาเปรียบขูดรีด

ตัวเลขในปี 2567

0.4%

จำนวนรวมของประชากรผู้ต้องขังเพิ่มขึ้น

71%

ร้อยละของเรือนจำที่รองรับผู้ต้องขังเกินความจุอย่างเป็นทางการ

10%

ร้อยละของผู้ถูกควบคุมตัวระหว่างรอพิจารณาคดี

73%

ร้อยละของผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังจากคดีเกี่ยวกับยาเสพติด

11%

จำนวนผู้ต้องขังที่ต้องโทษประหารเพิ่มขึ้น

44%

ร้อยละของผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ

3.4%

ร้อยละของผู้ต้องขังชาวต่างชาติ

25%

จำนวนคดียาเสพติดที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นเพิ่มขึ้น

5%

จำนวนการเข้ารับการบำบัดรักษาการใช้ยาเสพติดโดยสมัครใจแทนการดำเนินคดีลดลง

บทนำ

รายงานสภาพเรือนจำประจำปีของ FIDH-สสส. เป็นรายงานการประเมินสภาพเรือนจำในประเทศไทยที่เป็นอิสระและครอบคลุมรอบด้านเพียงฉบับเดียว รายงานประจำปี 2568 ครอบคลุมพัฒนาการ แนวโน้ม ข้อเท็จจริง และตัวเลขตั้งแต่วันที่ 1 มกราคมถึง 31 ธันวาคม 2567 โดยเป็นข้อมูลที่ได้จาก 1) การสัมภาษณ์ผู้ต้องขังและอดีตผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมตัวในระหว่างช่วงการจัดทำรายงาน 2) บทความข่าวและรายงานที่เชื่อถือได้ 3) รายงานจากกลไกติดตามสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติและองค์กรพัฒนาเอกชน และ 4) เอกสารราชการที่เผยแพร่โดยหน่วยงานราชการไทยและสถาบันอื่น ๆ

ในการจัดทำรายงานฉบับนี้ FIDH ได้สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขัง 16 คน (ชาย 12 คนและหญิง 4 คน) ที่ถูกคุมขังในเรือนจำ 12 แห่งและได้รับการปล่อยตัวในเวลาต่างๆ ในปี 2567² นอกจากนี้ รายงานยังได้ใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ดำเนินการโดยนายความจาก Freedom Bridge กับนักโทษ 4 คนที่ถูกคุมขังในเรือนจำ 2 แห่ง³ การสัมภาษณ์ทั้งหมดดำเนินการระหว่างเดือนธันวาคม 2567 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2568 เป็นไปได้ว่าข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มและสภาพที่คล้ายคลึงกันในเรือนจำอื่นๆ ของประเทศ

2 ผู้ต้องขังชาย 12 คน ถูกควบคุมตัวที่ 1) เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร 2) เรือนจำพิเศษมีนบุรี กรุงเทพมหานคร 3) เรือนจำอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ 4) เรือนจำกลางปัตตานี จังหวัดปัตตานี 5) เรือนจำกลางสงขลา จังหวัดสงขลา 6) ทณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา จังหวัดสงขลา 7) เรือนจำกลางยะลา จังหวัดยะลา 8) เรือนจำจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 9) เรือนจำจังหวัดสตูล จังหวัดสตูล ผู้ต้องขังหญิงสี่คน ถูกควบคุมตัวที่ 1) ทณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ กรุงเทพมหานคร 2) ทณฑสถานหญิงเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ และ 3) เรือนจำจังหวัดตรัง จังหวัดตรัง

3 ผู้ต้องขังชายสี่คน ถูกควบคุมตัวที่ 1) เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร และ 2) เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร โครงการ Freedom Bridge ก่อตั้งขึ้นในเดือนพฤษภาคม 2567 และทำงานเพื่อช่วยเหลือและรณรงค์เพื่อนักโทษการเมืองของไทย สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม: <https://freedombridge.network/>

1. สถิติ ตัวเลข และแนวโน้มที่สำคัญ

ในปี 2567 ประเทศไทยมีจำนวนรวมของประชากรผู้ต้องขังเพิ่มสูงขึ้น และจำนวนผู้ต้องขังโดยรวมยังคงเกินขีดความจุอย่างเป็นทางการสูงสุดของระบบทัณฑสถานของประเทศ

ต่อไปนี้จะเป็นการวิเคราะห์แนวโน้มหลักบางประการในระบบทัณฑสถานของประเทศไทย และจำนวนประชากรผู้ต้องขังระหว่างเดือนมกราคมถึงธันวาคม 2567

1.1. จำนวนรวมประชากรผู้ต้องขังเพิ่มขึ้น

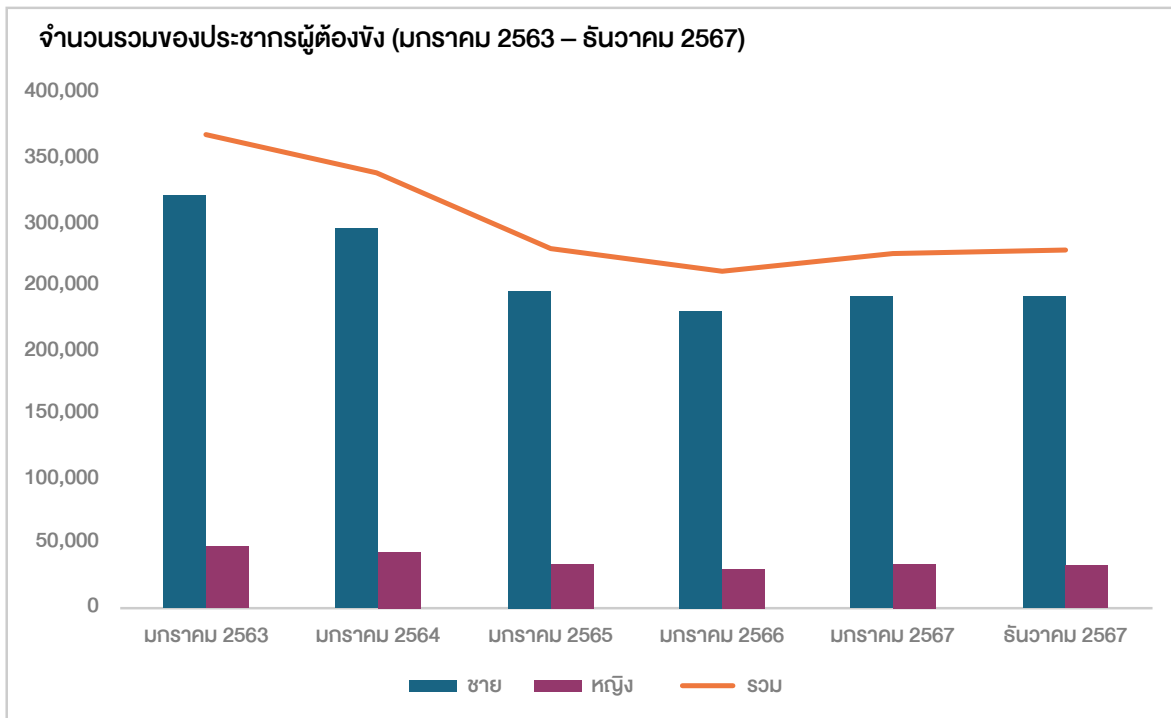
ระหว่างเดือนมกราคมถึงธันวาคม 2567 จำนวนประชากรผู้ต้องขังของไทยเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ในเดือนมกราคมมีผู้ต้องขัง 276,466 คน (ชาย 243,122 คน และหญิง 33,344 คน) เมื่อถึงเดือนธันวาคม จำนวนผู้ต้องขังเพิ่มขึ้น 0.4% เป็น 277,475 คน (ชาย 243,329 คน และหญิง 34,146 คน) จำนวนผู้ต้องขังหญิงเพิ่มขึ้น 2.4% เกือบสองเท่าของจำนวนผู้ต้องขังชายที่เพิ่มขึ้น 0.09%

จำนวนรวมของประชากรผู้ต้องขัง (มกราคม-ธันวาคม 2567)			
เดือน/ปี	ชาย	หญิง	รวม
มกราคม 2567	243,122	33,344	276,466
กุมภาพันธ์ 2567	244,324	33,489	277,813
มีนาคม 2567	246,678	34,157	280,835
เมษายน 2567	249,857	34,703	284,560
พฤษภาคม 2567	252,202	34,848	287,050
มิถุนายน 2567	254,525	35,467	289,992
กรกฎาคม 2567	258,704	36,163	294,867
สิงหาคม 2567	261,568	36,632	298,200
กันยายน 2567	264,430	37,103	301,533
ตุลาคม 2567	244,724	33,600	278,324
พฤศจิกายน 2567	241,415	33,358	274,773
ธันวาคม 2567	243,329	34,146	277,475

นักโทษเด็ดขาด จำแนกตามระยะเวลาการกำหนดโทษ (ณ เดือนธันวาคม 2567)				
ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	%
น้อยกว่า 3 เดือน	466	59	525	0.26
ตั้งแต่ 3 เดือนถึง 6 เดือน	1,832	289	2,121	1.05
ตั้งแต่ 6 เดือนถึง 1 ปี	7,456	807	8,263	4.07
ตั้งแต่ 1 ปีถึง 2 ปี	25,207	3,972	29,179	14.39
ตั้งแต่ 2 ปีถึง 5 ปี	53,551	6,455	60,006	29.59
ตั้งแต่ 5 ปีถึง 10 ปี	35,426	4,190	39,616	19.54
ตั้งแต่ 10 ปีถึง 15 ปี	22,834	3,605	26,439	13.04
ตั้งแต่ 15 ปีถึง 20 ปี	8,837	1,704	10,541	5.2
ตั้งแต่ 20 ปีถึง 50 ปี	17,399	2,994	20,393	10.06
50 ปีขึ้นไป	1,086	158	1,244	0.61
จำคุกตลอดชีวิต	3,771	466	4,237	2.09
โทษประหาร	42	1	43	0.02
ไม่ระบุ	166	9	175	0.09
รวม	178,073	24,709	202,782	100

ระหว่างปี 2563 ถึง 2567 ประเทศไทยมีจำนวนประชากรผู้ต้องขังลดลงโดยรวมประมาณ 24% (-28% สำหรับผู้ต้องขังหญิง และ -24% สำหรับผู้ต้องขังชาย) อย่างไรก็ตาม ในปี 2567 จำนวนรวมของประชากรผู้ต้องขังทั้งหมดเพิ่มขึ้นเป็นปีที่สองติดต่อกัน โดยกลับมาอยู่ที่ระดับใกล้เคียงกับเมื่อเดือนมกราคม 2565

จำนวนรวมของประชากรผู้ต้องขัง (มกราคม 2562 – ธันวาคม 2567)			
เดือน/ปี	ชาย	หญิง	รวม
มกราคม 2563	320,737	47,256	367,993
มกราคม 2564	296,429	42,377	338,806
มกราคม 2565	247,164	32,648	279,812
มกราคม 2566	231,813	30,506	262,319
มกราคม 2567	243,122	33,344	276,466
ธันวาคม 2567	243,329	34,146	277,475

1.2. เรือนจำส่วนใหญ่รองรับผู้ต้องขังเกินความจุทางการ

อัตราการครอบครองพื้นที่ทั้งหมดในระบบทัณฑสถานของไทยยังคงเกินขีดความจุอย่างเป็นทางการ

ตามข้อมูลล่าสุดจากกรมราชทัณฑ์ ณ เดือนธันวาคม 2567 ระบบทัณฑสถานของไทยมีเรือนจำและสถานกักขังรวม 143 แห่ง สามารถรองรับผู้ต้องขังได้ 248,330 คน (ชาย 213,252 คน และหญิง 35,078 คน)⁴ ความจุอย่างเป็นทางการนั้นคำนวณจากพื้นที่ 1.6 ตารางเมตรต่อคน ตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนด⁵

ในเดือนธันวาคม 2567 จำนวนประชากรผู้ต้องขังทั้งหมด 277,475 คน เกินความจุโดยรวมของระบบทัณฑสถานไป 12% อัตราการครอบครองพื้นที่ของผู้ต้องขังชายยังคงสูงกว่าผู้ต้องขังหญิงตลอดปี 2567 โดยจำนวนผู้ต้องขังชายอยู่ที่ 243,329 คน หรือ มากกว่าความจุอย่างเป็นทางการ 14% ในขณะที่จำนวนผู้ต้องขังหญิงอยู่ที่ 34,146 คน หรือ 97% ของความจุอย่างเป็นทางการ

นอกจากนี้ สถิติล่าสุดของกรมราชทัณฑ์ยังแสดงให้เห็นว่า ณ เดือนธันวาคม 2567 เรือนจำ 102 แห่ง หรือคิดเป็น 71% ของเรือนจำทั้งหมด 143 แห่งทั่วประเทศ มีจำนวนผู้ต้องขังสูงเกินกว่าความจุที่กำหนด⁶ เรือนจำจังหวัดบุรีรัมย์ ในจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีจำนวนผู้ต้องขังสูงกว่าความจุอย่างเป็นทางการ 468% เป็นเรือนจำที่แออัดที่สุดในประเทศไทย เป็นปีที่สามติดต่อกัน รองลงมาคือ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษขอนแก่น ในจังหวัดขอนแก่น และสถานกักขังกลางจังหวัดปทุมธานี ในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีจำนวนผู้ต้องขังสูงกว่าความจุอย่างเป็นทางการ 203% และ 199% ตามลำดับ

ณ เดือนธันวาคม 2567 มีเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์รวมทั้งสิ้น 12,608 คน คิดเป็นอัตราส่วนเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องขัง 1:23 โดยเฉลี่ย เทียบกับ 1:24 ในปี 2567 ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์รวม 12,077 นาย⁷

4 กรมราชทัณฑ์, รายงานแสดงสภาพความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถาน [ภาษาไทย], เข้าถึงเมื่อ 5 ธันวาคม 2567; http://www.correct.go.th/r103pdf/crowded_pdf.php?filename=2024_2024-12-05

5 FIDH-สสส., รายงานสภาพเรือนจำประจำปี 2566, 9 มีนาคม 2566

6 กรมราชทัณฑ์, รายงานแสดงสภาพความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถาน [ภาษาไทย], เข้าถึงเมื่อ 5 ธันวาคม 2567; http://www.correct.go.th/r103pdf/crowded_pdf.php?filename=2024_2024-12-05

7 กรมราชทัณฑ์, หนังสือ เลขที่ ยธ. 0710.3/27 ส่งข้อมูลสถิติเกี่ยวกับผู้ต้องขังสำหรับจัดทำรายงานเรือนจำประจำปี 2568 [ภาษาไทย], 3 กุมภาพันธ์ 2568

1.3. จำนวนผู้ถูกควบคุมตัวระหว่างรอพิจารณาคดีเพิ่มขึ้น

ระหว่างเดือนมกราคมถึงธันวาคม 2567 อัตราผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมตัวระหว่างรอพิจารณาคดีอยู่ระหว่าง 7% ถึง 10% ของประชากรผู้ต้องขังทั้งหมด ในเดือนธันวาคม ผู้ต้องขังในประเทศไทยจำนวน 26,838 คน หรือประมาณ 10% ของประชากรผู้ต้องขังทั้งหมด เป็นผู้ถูกควบคุมตัวระหว่างรอการพิจารณาคดี เพิ่มขึ้นเกือบ 30 % จากเดือนมกราคม ซึ่งมีผู้ต้องขังระหว่างรอการพิจารณาคดีอยู่ที่ 20,706 คน

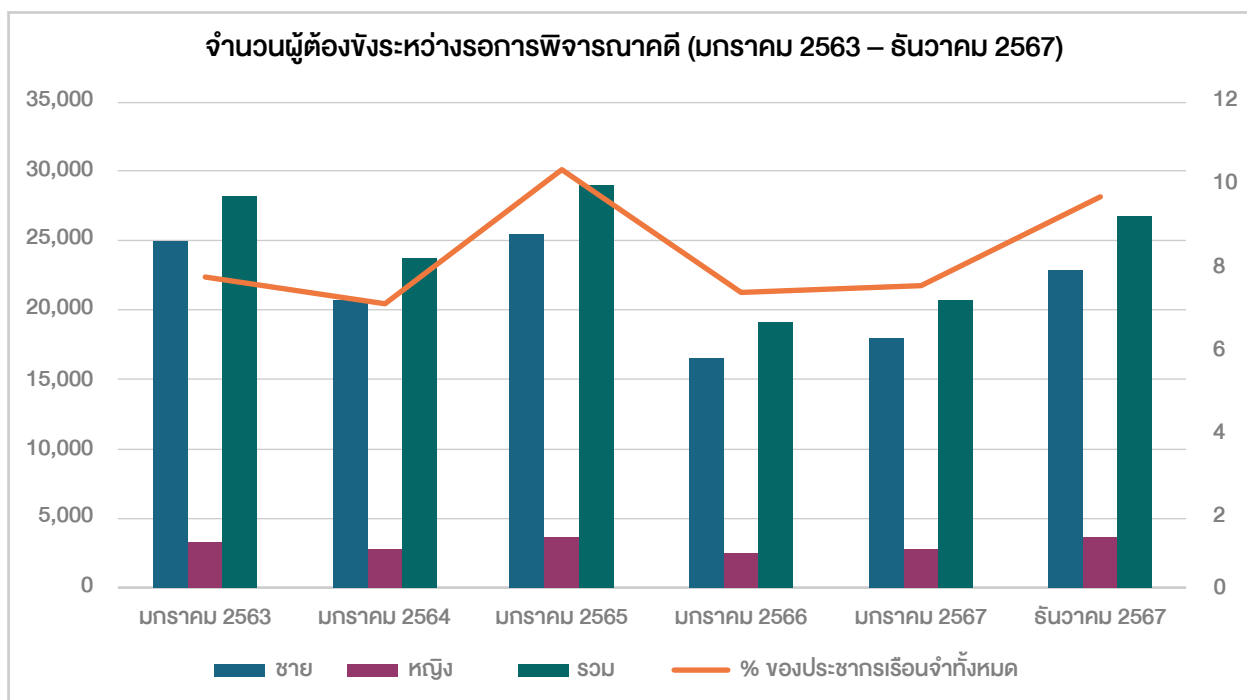
ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงธันวาคม 2567 สัดส่วนของชายและหญิงที่ถูกควบคุมตัวระหว่างรอการพิจารณาคดี เมื่อเทียบกับประชากรผู้ต้องขังทั้งหมดเพิ่มขึ้น 2% และ 3% ตามลำดับ

จำนวนผู้ต้องขังระหว่างรอการพิจารณาคดี (มกราคม – ธันวาคม 2567)				
เดือน/ปี	ชาย	หญิง	รวม	% ของประชากรผู้ต้องขังทั้งหมด
มกราคม 2567	17,909	2,797	20,706	7.49
กุมภาพันธ์ 2567	19,093	3,004	22,097	7.95
มีนาคม 2567	19,945	3,171	23,116	8.23
เมษายน 2567	20,260	3,168	23,428	8.23
พฤษภาคม 2567	21,945	3,295	25,240	8.79
มิถุนายน 2567	21,828	3,427	25,255	8.71
กรกฎาคม 2567	22,773	3,530	26,303	8.92
สิงหาคม 2567	24,595	3,711	28,306	9.49
กันยายน 2567	24,950	3,861	28,811	9.56
ตุลาคม 2567	23,884	3,812	27,696	9.95
พฤศจิกายน 2567	22,882	3,641	26,523	9.65
ธันวาคม 2567	23,070	3,768	26,838	9.67

ตั้งแต่ปี 2563 ถึง 2567 จำนวนผู้ต้องขังระหว่างรอการพิจารณาคดีลดลง 5% (จาก 28,247 คนในเดือนมกราคม 2563 เหลือ 26,838 คนในเดือนธันวาคม 2567) จำนวนผู้ต้องขังชายระหว่างรอการพิจารณาคดีลดลง 7% (จาก 24,833 คนในเดือนมกราคม 2563 เหลือ 23,070 คนในเดือนธันวาคม 2567) ในขณะที่จำนวนผู้ต้องขังหญิงระหว่างรอการพิจารณาคดีเพิ่มขึ้น 10% (จาก 3,414 คน ในเดือนมกราคม 2562 เป็น 3,768 คน ในเดือนธันวาคม 2567)

ตั้งแต่เดือนมกราคม 2563 ถึงเดือนธันวาคม 2567 สัดส่วนของผู้ต้องขังระหว่างรอการพิจารณาคดีต่อประชากรผู้ต้องขังทั้งหมดเพิ่มขึ้น 2% โดยสัดส่วนของผู้ต้องขังระหว่างรอการพิจารณาคดีชายและหญิงเพิ่มขึ้น 1% และ 4% ตามลำดับ

จำนวนผู้ต้องขังระหว่างรอการพิจารณาคดี (มกราคม 2563 – ธันวาคม 2567)				
เดือน / ปี	ชาย	หญิง	รวม	% ของประชากรผู้ต้องขังทั้งหมด
มกราคม 2563	24,833	3,414	28,247	7.676
มกราคม 2564	20,889	2,840	23,729	7.00
มกราคม 2565	25,506	3,642	29,148	10.42
มกราคม 2566	16,678	2,473	19,151	7.30
มกราคม 2567	17,909	2,797	20,706	7.49
ธันวาคม 2567	23,070	3,768	26,838	9.67

1.4 อัตราผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังจากคดีเกี่ยวกับยาเสพติดยังคงสูง

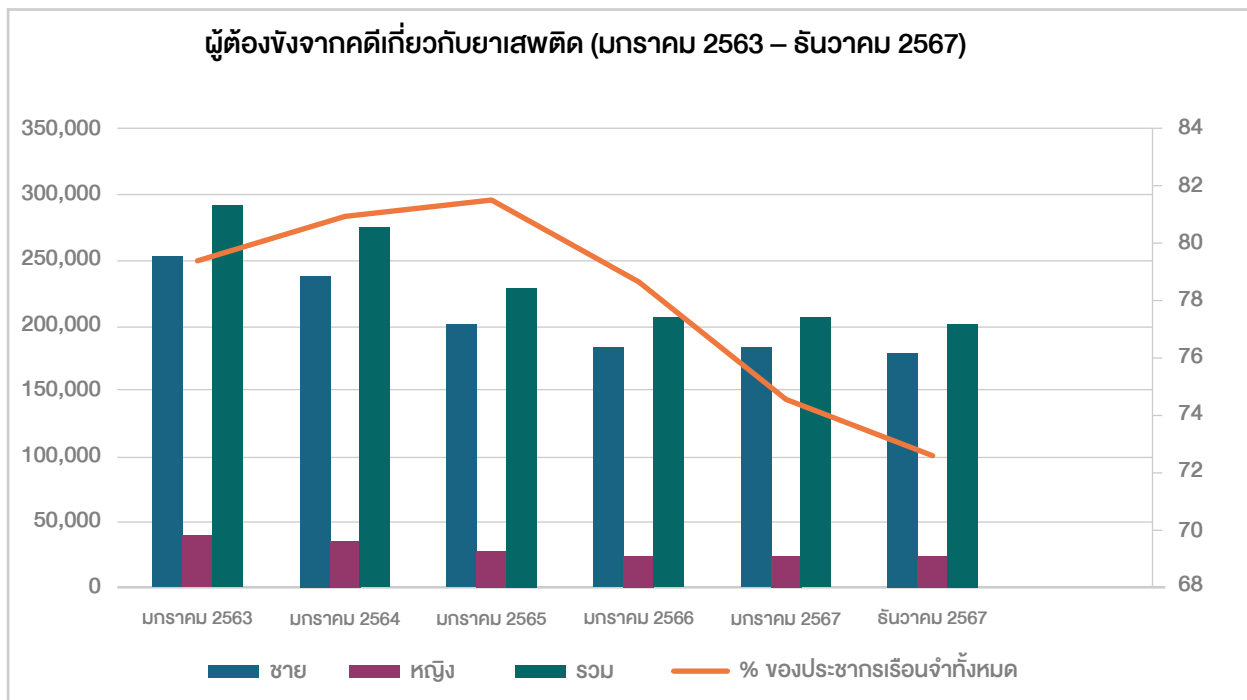
ในปี 2567 จำนวนผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังจากคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดยังคงคิดเป็นสัดส่วนใหญ่ของประชากรผู้ต้องขังทั้งหมด ณ เดือนธันวาคม 2567 ผู้ต้องขัง 201,621 คน (ชาย 178,777 คนและหญิง 22,844 คน คิดเป็น 73% และ 67% ของประชากรผู้ต้องขังชายและหญิงทั้งหมด ตามลำดับ) ถูกคุมขังจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คิดเป็นเกือบ 73% ของประชากรผู้ต้องขังทั้งหมด ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม 2567 สัดส่วนของผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมตัวจากคดีเกี่ยวกับยาเสพติดลดลง 2%

ผู้ต้องขังจากคดีเกี่ยวกับยาเสพติด (มกราคม – ธันวาคม 2567)				
เดือน/ปี	ชาย	หญิง	รวม	% ของประชากรผู้ต้องขังทั้งหมด
มกราคม 2567	182,604	23,476	206,080	74.54
กุมภาพันธ์ 2567	182,772	23,446	206,218	74.23
มีนาคม 2567	184,014	23,682	207,696	73.96
เมษายน 2567	185,107	23,789	208,896	73.41
พฤษภาคม 2567	186,927	23,924	210,851	73.46
มิถุนายน 2567	188,602	24,256	212,858	73.40
กรกฎาคม 2567	191,562	24,622	216,184	73.32
สิงหาคม 2567	193,641	24,967	218,608	73.31
กันยายน 2567	195,426	25,148	220,574	73.15
ตุลาคม 2567	181,403	23,008	204,411	73.44
พฤศจิกายน 2567	178,044	22,636	200,680	73.03
ธันวาคม 2567	178,777	22,844	201,621	72.66

ตั้งแต่ปี 2563 ถึง 2567 ประเทศไทยมีจำนวนผู้ต้องขังจากคดีเกี่ยวกับยาเสพติดโดยรวมลดลง โดยในเดือนธันวาคม 2567 จำนวนผู้ต้องขังจากคดีเกี่ยวกับยาเสพติดลดลง 31% จากเดือนมกราคม 2563 ซึ่งสูงกว่าการลดลง 24% ของจำนวนประชากรผู้ต้องขังทั้งหมดในช่วงระยะเวลาเดียวกัน ในช่วงเวลาเดียวกัน จำนวนผู้ต้องขังหญิงจากคดีเกี่ยวกับยาเสพติดลดลงประมาณ 42% โดยลดลงมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเทียบกับจำนวนผู้ต้องขังชายจากคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งลดลง 29%

สัดส่วนของผู้ต้องขังจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรผู้ต้องขังทั้งหมดลดลงประมาณ 6% จาก 79% ในเดือนมกราคม 2563 เหลือ 73% ในเดือนธันวาคม 2567 จำนวนผู้หญิงที่ถูกคุมขังจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรผู้ต้องขังหญิงทั้งหมดลดลง 17% จาก 84% ในเดือนมกราคม 2563 เหลือ 67% ในเดือนธันวาคม 2567 สัดส่วนผู้ต้องขังชายในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดลดลงน้อยกว่า โดยลดลง 6% จาก 79% ในเดือนมกราคม 2563 เหลือ 73% ในเดือนธันวาคม 2567

ผู้ต้องขังจากคดีเกี่ยวกับยาเสพติด (มกราคม 2563 – ธันวาคม 2567)				
เดือน/ปี	ชาย	หญิง	รวม	% ของประชากรผู้ต้องขังทั้งหมด
มกราคม 2563	252,557	39,481	292,038	79.36
มกราคม 2564	238,516	35,771	274,287	80.96
มกราคม 2565	200,929	27,120	228,049	81.5
มกราคม 2566	182,821	23,541	206,362	78.67
มกราคม 2567	182,604	23,476	206,080	74.54
ธันวาคม 2567	178,777	22,844	201,621	72.66

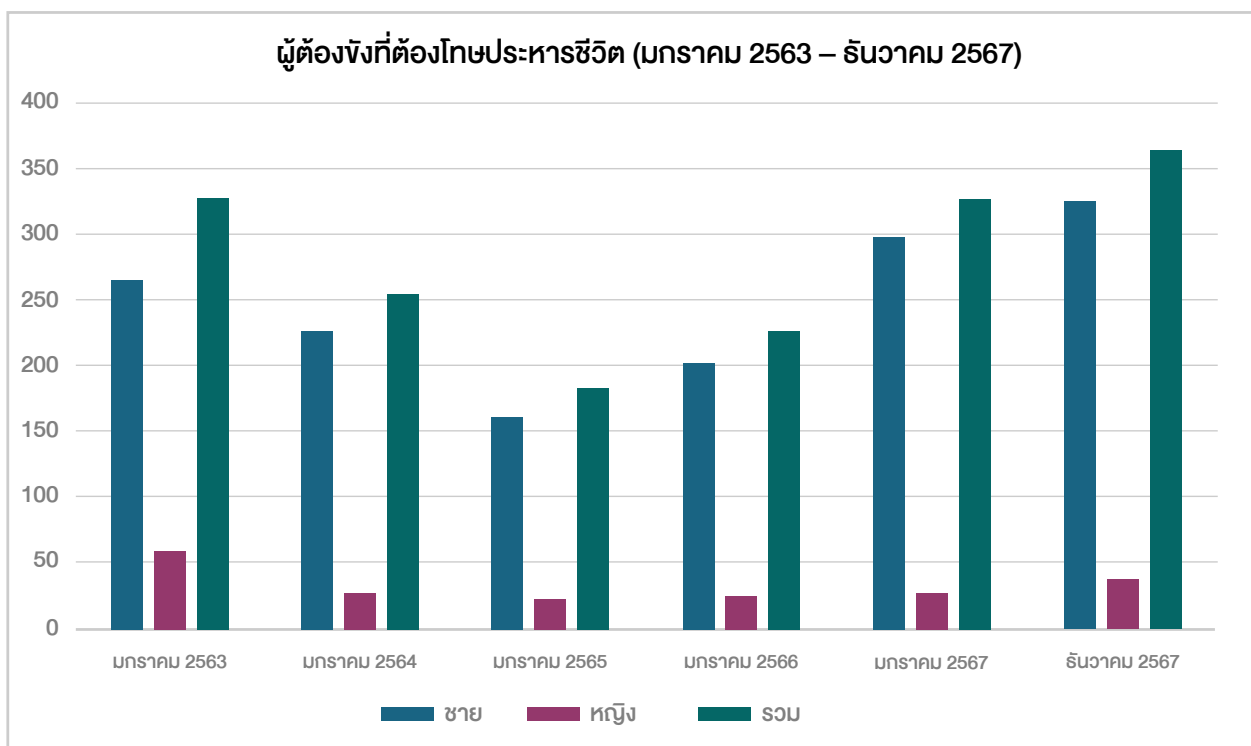
1.5 ผู้ต้องขังที่ต้องโทษประหารชีวิต

ตัวเลขอย่างเป็นทางการจากกรมราชทัณฑ์แสดงให้เห็นว่า จำนวนผู้ต้องขังที่ต้องโทษประหารเพิ่มขึ้นในปี 2567 โดยในเดือนมกราคม มีผู้ต้องขังที่ถูกตัดสินประหารชีวิตทั้งหมด 327 คน (ชาย 299 คนและหญิง 28 คน) ตามสถิติล่าสุดที่กรมราชทัณฑ์เผยแพร่ในเดือนธันวาคม จำนวนผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตเพิ่มขึ้น 11% เป็น 364 คน (ชาย 325 คนและหญิง 39 คน) จำนวนผู้ต้องขังหญิงที่ต้องโทษประหารชีวิตเพิ่มขึ้น 39% เมื่อเทียบกับจำนวนผู้ต้องขังชายที่ต้องโทษประหารชีวิตที่เพิ่มขึ้น 9%

เดือน/ปี	ชาย	หญิง	รวม
มกราคม 2567	299	28	327
กุมภาพันธ์ 2567	318	28	346
มีนาคม 2567	332	28	360
เมษายน 2567	346	27	373
พฤษภาคม 2567	354	28	382
มิถุนายน 2567	362	28	390
กรกฎาคม 2567	364	29	393
สิงหาคม 2567	365	33	398
กันยายน 2567	371	33	404
ตุลาคม 2567	313	35	348
พฤศจิกายน 2567	324	37	361
ธันวาคม 2567	325	39	364

จำนวนนักโทษประหารชีวิตเพิ่มขึ้นเป็นปีที่สองติดต่อกัน และถือเป็นจำนวนสูงสุดนับตั้งแต่ปี 2563 โดยเมื่อเดือน ธันวาคม 2567 จำนวนผู้ต้องขังกลุ่มนี้เพิ่มขึ้น 11% จากตัวเลขที่บันทึกไว้ในเดือนมกราคม 2563 โดยช่วงระหว่าง ปี 2563 ถึง 2567 จำนวนผู้ต้องขังชายที่ต้องโทษประหารชีวิตเพิ่มขึ้น 22% ในขณะที่จำนวนผู้ต้องขังหญิงที่ต้องโทษ ประหารลดลง 35%

ผู้ต้องขังที่ต้องโทษประหารชีวิต (มกราคม 2563 – ธันวาคม 2567)			
เดือน/ปี	ชาย	หญิง	รวม
มกราคม 2563	267	60	327
มกราคม 2564	228	29	257
มกราคม 2565	163	22	185
มกราคม 2566	203	24	227
มกราคม 2567	299	28	327
ธันวาคม 2567	325	39	364

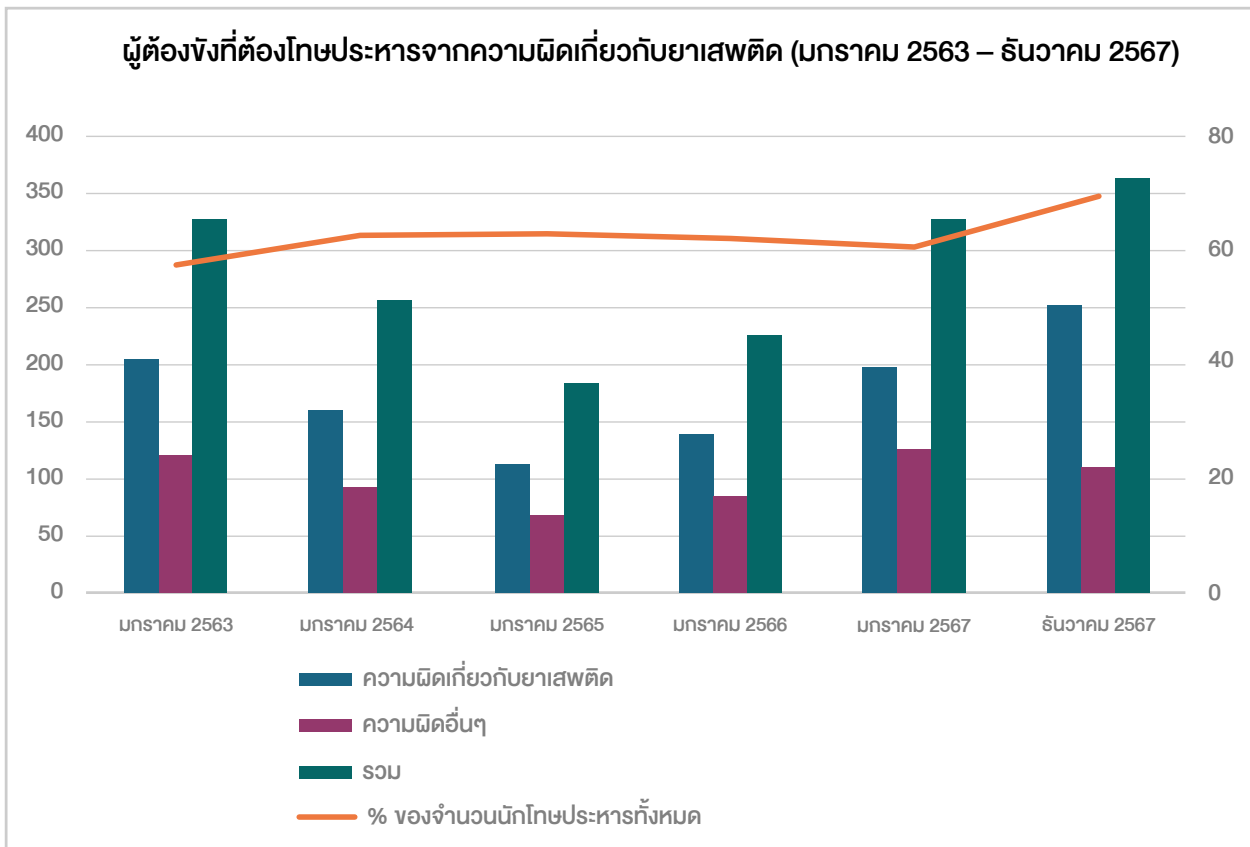
ในปี 2567 ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดยังคงเป็นความผิดส่วนใหญ่ที่ศาลตัดสินโทษประหารชีวิต โดยในเดือนธันวาคม 2567 ผู้ต้องขังที่ต้องโทษประหารชีวิต 252 คน (69%) จากทั้งหมด 364 คน ถูกตัดสินว่ามีความผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด สัดส่วนนี้เพิ่มขึ้นจาก 60% ที่บันทึกไว้เมื่อเดือนมกราคม

แม้ว่าผู้หญิงจะเป็นเพียงส่วนน้อยของผู้ต้องขังที่ต้องโทษประหารชีวิต แต่เกือบทั้งหมดถูกตัดสินว่ามีความผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด ณ เดือนธันวาคม 2567 ผู้ต้องขังหญิงที่ต้องโทษประหารชีวิตเกือบ 95% ถูกตัดสินว่ามีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งสูงกว่าสัดส่วน 66% ของผู้ต้องขังชายที่ต้องโทษประหารชีวิตจากคดีเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญ

ผู้ต้องขังที่ต้องโทษประหารจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (มกราคม-ธันวาคม 2567)				
เดือน/ปี	ชาย	หญิง	รวม	% ของประชากรผู้ต้องขังทั้งหมด
มกราคม 2567	173	26	199	60.86
กุมภาพันธ์ 2567	177	26	203	58.67
มีนาคม 2567	185	26	211	58.61
เมษายน 2567	196	25	221	59.25
พฤษภาคม 2567	204	26	230	60.21
มิถุนายน 2567	209	26	235	60.26
กรกฎาคม 2567	212	27	239	60.81
สิงหาคม 2567	210	31	241	60.55
กันยายน 2567	221	32	253	62.62
ตุลาคม 2567	198	34	232	66.60
พฤศจิกายน 2567	205	35	240	66.48
ธันวาคม 2567	215	37	252	69.23

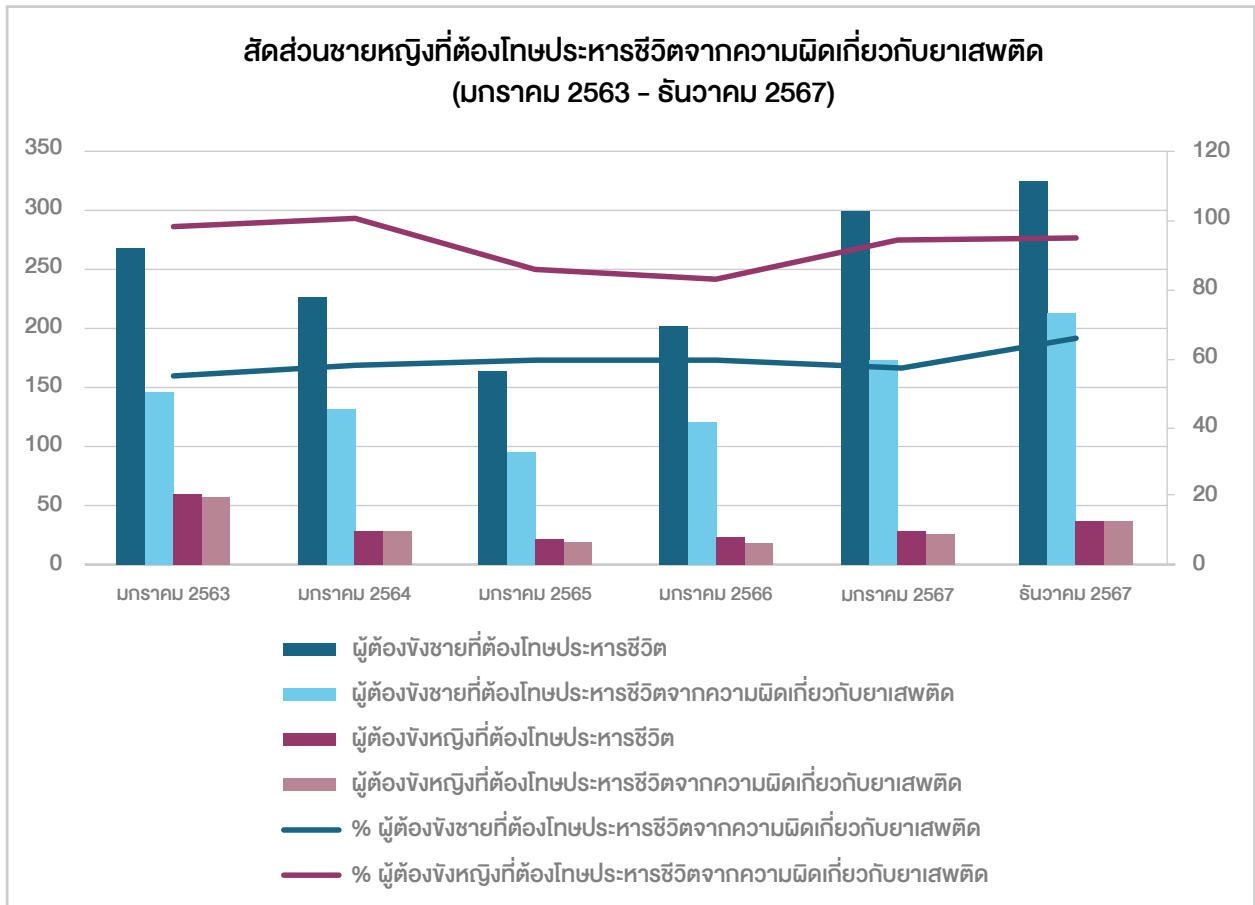
ระหว่างปี 2563 ถึง 2567 สัดส่วนของผู้ที่ถูกตัดสินประหารชีวิตจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อเทียบกับจำนวนผู้ต้องโทษประหารชีวิตทั้งหมด เพิ่มขึ้นจากเกือบ 58% เป็นประมาณ 69%

ผู้ต้องขังที่ต้องโทษประหารจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (มกราคม 2563 – ธันวาคม 2567)				
เดือน/ปี	ชาย	หญิง	รวม	% ของประชากรผู้ต้องขังทั้งหมด
มกราคม 2563	206	121	327	57.79
มกราคม 2564	162	95	257	62.99
มกราคม 2565	115	70	185	63.03
มกราคม 2566	141	86	227	62.10
มกราคม 2567	199	128	327	60.85
ธันวาคม 2567	252	112	364	69.23

ตั้งแต่ปี 2563 เป็นต้นมา ผู้หญิงที่ถูกตัดสินลงโทษในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดยังคงคิดเป็นสัดส่วนที่สูงอย่างไม่ได้สัดส่วน ในจำนวนผู้ต้องโทษประหารชีวิต สัดส่วนผู้หญิงที่ต้องโทษประหารชีวิตจากคดียาเสพติดยังคงสูงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 92% เมื่อเทียบกับจำนวนผู้หญิงที่ต้องโทษประหารชีวิตทั้งหมด ในทางตรงกันข้าม สัดส่วนเฉลี่ยของผู้ต้องขังชายที่ถูกตัดสินประหารชีวิตจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ต้องขังชายที่ต้องโทษประหารชีวิตทั้งหมด อยู่ที่ 59%

สัดส่วนชายหญิงที่ต้องโทษประหารชีวิตจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (มกราคม 2563 - ธันวาคม 2567)						
เดือน / ปี	ผู้หญิงที่ต้องโทษประหารชีวิต	ผู้หญิงที่ต้องโทษประหารชีวิตจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด	%	ผู้ชายที่ต้องโทษประหารชีวิต	ผู้ชายที่ต้องโทษประหารชีวิตจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด	%
มกราคม 2563	60	59	98	267	147	55
มกราคม 2564	29	29	100	228	133	58
มกราคม 2565	22	19	86	163	96	59
มกราคม 2566	24	20	83	203	121	59
มกราคม 2567	28	26	93	299	173	58
ธันวาคม 2567	39	37	95	325	215	66

1.6. อัตราการกระทำผิดซ้ำสูง

จากข้อมูลของกรมราชทัณฑ์ ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2567 นักโทษเด็ดขาดที่กำลังรับโทษจำคุกอยู่ 89,436 คนจากทั้งหมด 202,782 คน หรือประมาณ 44% เป็นผู้กระทำผิดซ้ำ สัดส่วนดังกล่าวแทบไม่เปลี่ยนแปลงจากปี 2566 ในจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด 168,164 คนที่ได้รับการปล่อยตัวในปี 2567 มี 17,217 คน หรือประมาณ 10% ที่กระทำความผิดซ้ำภายในสิ้นปี (ณ วันที่ 17 ธันวาคม 2567)

นักโทษเด็ดขาดที่กำลังรับโทษจำคุก จำแนกตามจำนวนครั้งที่ถูกคุมขัง (ณ เดือนธันวาคม 2567)				
จำนวนครั้งที่ถูกคุมขัง	ชาย	หญิง	รวม	%
ครั้งแรก	89,923	17,202	107,125	52.83
ครั้งที่ 2	54,701	5,005	59,706	29.44
ครั้งที่ 3	20,218	1,374	21,592	10.65
ครั้งที่ 4	5,457	308	5,765	2.84
ครั้งที่ 5 หรือมากกว่า	2,236	137	2,373	1.17
ถูกคุมขังตั้งแต่สองครั้งขึ้นไป	82,612	6,824	89,436	44.1
ไม่สามารถจำแนกได้	5,538	683	6,221	3.07
รวม	178,073	24,709	202,782	100

อัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวในปีงบประมาณ 2567 จำแนกตามฐานความผิด (ณ วันที่ 17 ธันวาคม 2567)	
ฐานความผิด	%
ยาเสพติด	46.3
ทรัพย์สิ้น	9.0
อื่น ๆ (ความผิดลหุโทษ คดีคนเข้าเมือง การพนัน ฯลฯ)	42.8
ชีวิตและร่างกาย	0.7
ทางเพศ	0.1
ทางปกครอง	0.1
ความปลอดภัยสาธารณะ	0.1

1.7 การเสียชีวิตในเรือนจำ

จากสถิติของกรมราชทัณฑ์ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 (ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2566 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2567) มีผู้ต้องขังเสียชีวิตจาก “สาเหตุตามธรรมชาติ” 613 คน และผู้ต้องขังเสียชีวิต “ผิดธรรมชาติ” 21 คน ซึ่งรวมถึงการฆ่าตัวตาย⁸ อัตราการเสียชีวิตอยู่ที่ 210 คนต่อผู้ต้องขัง 100,000 คน ลดลง 20% จากอัตราการเสียชีวิต 266 คนต่อผู้ต้องขัง 100,000 คน ที่บันทึกไว้ในปีงบประมาณที่แล้ว (ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2566) จำนวนผู้ต้องขังที่เสียชีวิตด้วยสาเหตุตามธรรมชาติและสาเหตุผิดธรรมชาติลดลงจากปีงบประมาณก่อนหน้า 15% และ 36% ตามลำดับ ซึ่งในปีงบประมาณที่แล้ว มีบันทึกผู้ต้องขังเสียชีวิตจากสาเหตุตามธรรมชาติ 718 คน และผู้ต้องขังเสียชีวิตจากสาเหตุผิดธรรมชาติ 33 คน ตามลำดับ

ในเดือนพฤศจิกายน 2567 กลไกหนึ่งของสหประชาชาติแสดงความกังวลที่ทางการไทยไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุการเสียชีวิตระหว่างการควบคุมตัวด้วยสาเหตุผิดธรรมชาติ [ดูด้านล่าง 5. กลไกของสหประชาชาติกังวลเกี่ยวกับสภาพเรือนจำ]⁹

8 นอกจากการฆ่าตัวตายแล้ว สาเหตุการเสียชีวิตที่ผิดธรรมชาตินี้ยังรวมถึง: อุบัติเหตุ; ฆาตกรรม; การเสียชีวิตอย่างกะทันหัน และไม่ทราบสาเหตุ

9 คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน, ข้อเสนอแนะเชิงสรุปจากการทบทวนรายงานสถานการณ์ครั้งที่สองของประเทศไทย, 9 ธันวาคม 2567, UN Doc. CAT/C/THA/CO/2, ย่อหน้า 28a

1.8 มาตรการปล่อยตัวก่อนกำหนดลดลงอย่างมาก

ในปี 2567 จำนวนนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการปล่อยตัวก่อนกำหนดอย่างมีเงื่อนไขเพิ่มขึ้น 64% จากปี 2566 โดย 66% ของการปล่อยตัวก่อนกำหนดเป็นผลจากการพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งเป็นมาตรการที่ทำให้สามารถปล่อยตัวผู้ต้องขังก่อนกำหนดได้เป็นผลมากที่สุดอย่างไม่สมส่วนเมื่อเทียบกับมาตรการอื่นๆ การพระราชทานอภัยโทษครั้งล่าสุดเกิดขึ้นในเดือนสิงหาคม 2567 เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 เฉลิมพระชนมพรรษา 72 พรรษา ส่งผลให้มีการปล่อยตัวนักโทษเด็ดขาดอย่างต่อเนื่องจำนวน 31,000 คน และลดโทษให้กับผู้ต้องขังมากกว่า 200,000 คน¹⁰

การปล่อยตัวนักโทษเด็ดขาดอย่างมีเงื่อนไข (มกราคม - ธันวาคม 2567)				
เดือน / ปี	ลดวันต้องโทษจากความประพฤติดี	การพักการลงโทษ	พระราชทานอภัยโทษ	รวม
มกราคม 2567	478	753	53	1,284
1 กุมภาพันธ์ 2567	496	618	44	1,158
28 กุมภาพันธ์ 2567	550	636	57	1,243
เมษายน 2567	610	648	71	1,329
พฤษภาคม 2567	559	492	41	1,092
มิถุนายน 2567	568	473	78	1,119
กรกฎาคม 2567	538	549	87	1,174
สิงหาคม 2567	559	798	101	1,458
กันยายน 2567	378	354	85	817
ตุลาคม 2567	47	117	10,819	10,983
พฤศจิกายน 2567	11	55	4,852	4,918
ธันวาคม 2567	58	143	3,975	4,176
รวม	4,852	5,636	20,263	30,751

ในปี 2567 นักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษมีจำนวน 5,636 คน ลดลง 50% จากจำนวนที่บันทึกไว้ในปี 2566 ซึ่งมีผู้ต้องขัง 11,412 คนได้รับประโยชน์จากมาตรการนี้

จำนวนนักโทษเด็ดขาดทั้งหมดที่ได้รับการปล่อยตัวอย่างมีเงื่อนไข (2563 - 2567)				
ปี	ลดวันต้องโทษจากความประพฤติดี	การพักการลงโทษ	พระราชทานอภัยโทษ	รวม
2563	14,664	13,379	32,864	60,907
2564	5,177	36,776	51,496	93,449
2565	2,477	8,110	35,667	46,254
2566	5,949	11,412	1,442	18,803
2567	4,852	5,636	20,263	30,751

10 Thai PBS, โปรดเกล้าฯ พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ ในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา, 17 สิงหาคม 2567, <https://www.thaipbs.or.th/news/content/343186Thai>; Nation, Thaksin among beneficiaries of royal pardon, 17 สิงหาคม 2567

1.9. เยาวชนผู้กระทำความผิดที่ถูกคุมขังในเรือนจำลดลง

เดือน / ปี	จำนวนเยาวชนผู้กระทำความผิด ที่ถูกคุมขังในเรือนจำ
มกราคม 2567	151
1 กุมภาพันธ์ 2567	120
29 กุมภาพันธ์ 2567	138
เมษายน 2567	150
พฤษภาคม 2567	135
มิถุนายน 2567	148
กรกฎาคม 2567	171
สิงหาคม 2567	175
กันยายน 2567	164
ตุลาคม 2567	134
พฤศจิกายน 2567	135
ธันวาคม 2567	139

ณ เดือนธันวาคม 2567 มีผู้ต้องขังอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำ จำนวน 139 คน (ชาย 127 คน หญิง 12 คน)¹¹

ประเทศไทยยังคงมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องของจำนวนประชากรผู้ต้องขังเยาวชน โดย ณ เดือนธันวาคม 2567 จำนวนเยาวชนผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวในเรือนจำลดลง 76% จากจำนวนที่บันทึกไว้ในเดือนมกราคม 2563

เดือน / ปี	จำนวนเยาวชนผู้กระทำความผิด ที่ถูกคุมขังในเรือนจำ
มกราคม 2563	591
มกราคม 2564	395
มกราคม 2565	170
มกราคม 2566	175
มกราคม 2567	151
ธันวาคม 2567	139

1.10. ผู้ต้องขังที่มีความต้องการพิเศษ

ณ เดือนธันวาคม 2567 จำนวนผู้ต้องขังสูงอายุ (อายุมากกว่า 60 ปี) อยู่ที่ 8,556 คน เพิ่มขึ้น 14% จาก 7,516 คนในปี 2566

นอกจากนี้ ยังมีผู้ต้องขังที่มีพิการทั่วประเทศ 953 ราย เพิ่มขึ้น 3% จาก 921 รายเมื่อปี 2566¹² ประเภทความพิการที่พบมากที่สุดคือ ความบกพร่องทางการเคลื่อนไหวทางร่างกาย (69.9%) รองลงมาคือความบกพร่องทางการมองเห็น (10%)

11 กรมราชทัณฑ์, รายงานสถิติราชทัณฑ์ รท.103 [ภาษาไทย], 1 ธันวาคม 2567, http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_result_rt103.php?date=01-12-2024
 12 กรมราชทัณฑ์, หนังสือ เลขที่ ยธ. 0710.3/27 ส่งข้อมูลสถิติเกี่ยวกับผู้ต้องขังสำหรับจัดทำรายงานเรือนจำประจำปี 2568 [ภาษาไทย], 3 กุมภาพันธ์ 2568

1.11. ผู้ต้องขังชาวต่างชาติ

ณ เดือนธันวาคม 2567 มีชาวต่างชาติอยู่ในเรือนจำไทยจำนวน 9,349 คน คิดเป็น 3.4% ของประชากรผู้ต้องขังทั้งหมด¹³ สิบ ประเทศที่มีจำนวนพลเมืองถูกคุมขังในเรือนจำไทยมากที่สุด ได้แก่ เมียนมาร์ (52.9%) ลาว (11.9%) กัมพูชา (9.7%) จีน (4.2%) ไนจีเรีย (1.8%) มาเลเซีย (1.6%) เวียดนาม (1.5%) บังกลาเทศ (0.9%) ใต้หวัน (0.7%) และอินเดีย (0.5%)

ความผิดที่ผู้ต้องขังชาวต่างชาติถูกตัดสินจำคุกมากที่สุด ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (21.5%) การละเมิดพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 (13.7%) ลักทรัพย์ (4.5%) ความผิดต่อชีวิต (3.3%) และการละเมิดพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 (2.3%)

1.12. งบประมาณประจำปีเพิ่มขึ้น

สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 (ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2566 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2567) กรมราชทัณฑ์ได้รับงบประมาณประจำปี 14.88 พันล้านบาท (ประมาณ 429.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) ซึ่งคิดเป็น 57% ของงบประมาณทั้งหมดที่จัดสรรให้กระทรวงยุติธรรม โดยเพิ่มขึ้น 6% จาก 14.01 พันล้านบาท (ประมาณ 404.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) ในปีงบประมาณก่อนหน้า¹⁴

จากงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 มีการจัดสรรงบประมาณ 4.7 พันล้านบาท (ประมาณ 135.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) หรือ 31% ไว้สำหรับอาหาร ซึ่งเป็นสัดส่วนเท่ากับในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ส่งผลให้มีการจัดสรรเงินค่าอาหารสำหรับผู้ต้องขังแต่ละคนประมาณ 45 บาทต่อวัน หรือมื้อละ 15 บาท ซึ่งเท่ากับอัตราเดิมนับตั้งแต่ปี 2565 เป็นต้นมา¹⁵

13 กรมราชทัณฑ์, หนังสือ เลขที่ ยธ. 0710.3/27 ส่งข้อมูลสถิติเกี่ยวกับผู้ต้องขังสำหรับจัดทำรายงานเรือนจำประจำปี 2568 [ภาษาไทย], 3 กุมภาพันธ์ 2568

14 1 USD = 34.64 บาทไทย (ธนาคารแห่งประเทศไทย อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ณ วันที่ 2 ธันวาคม 2567); สำนักงบประมาณ, เอกสารงบประมาณฉบับที่ ๓ เล่มที่ ๘ งบประมาณรายจ่าย ฉบับปรับปรุง ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงวัฒนธรรม [ภาษาไทย]; <https://www.bb.go.th/topic-detail.php?id=16535&mid=545&catID=1448>

15 FIDH-สสส., รายงานสภาพเรือนจำประจำปี 2566, 9 มีนาคม 2566; บทที่ 2.10

2. มาตรการทางเลือกอื่นแทนการจำคุกยังรอดำเนินการ

ความพยายามในการบรรเทาปัญหาความแออัดยัดเยียดเรือนจำผ่านการนำมาตราทางเลือกอื่นแทนการคุมขังมาใช้ ยังคงดำเนินไปอย่างเชื่องช้าและไม่เพียงพอ

ไม่มีความคืบหน้าใดๆ ในการดำเนินการตามระเบียบของกรมราชทัณฑ์ที่จะอนุญาตให้ผู้ต้องขังบางกลุ่มสามารถรับโทษนอกเรือนจำ

นับตั้งแต่มีการประกาศเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2566 ระเบียบกรมราชทัณฑ์ที่ออกตามความในมาตรา 33 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560) เกี่ยวกับการควบคุมตัวผู้ต้องขังบางประเภทในสถานที่อื่นนอกเหนือจากเรือนจำ ยังคงอยู่ระหว่างการรอดำเนินการ¹⁶ กรมราชทัณฑ์ชี้แจงว่าในการนำระเบียบดังกล่าวไปดำเนินการปฏิบัติ จำเป็นต้องจัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติที่กำหนดหลักเกณฑ์คุณสมบัติและสถานที่คุมขังทางเลือกเสียก่อน ณ เดือนธันวาคม 2567 ร่างประกาศกรมราชทัณฑ์ที่ระบุแนวทางปฏิบัติสำหรับการคุมขังนอกเรือนจำอยู่ในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ¹⁷

ระหว่างทบทวนสถานการณ์ของประเทศไทย โดยคณะกรรมการต่อต้านการทรมานแห่งสหประชาชาติ (CAT) เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2567 [ดูด้านล่าง 5. กลไกของสหประชาชาติกังวลเกี่ยวกับสภาพเรือนจำ] ตัวแทนจากกรมราชทัณฑ์กล่าวว่า กรมราชทัณฑ์วางแผนที่จะเริ่มดำเนินการตามระเบียบดังกล่าว “ภายในปี 2568”¹⁸ โดยเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2567 เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ระบุว่า กระบวนการสรุปแนวทางปฏิบัติเพื่อนำไปดำเนินการนั้น “ใกล้จะเสร็จสิ้นแล้ว”¹⁹

นอกจากนี้ รัฐบาลยังไม่มี ความคืบหน้าในการประกาศใช้มาตรการที่สามารถเปิดทางให้ควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในสถานที่อื่นนอกเหนือจากเรือนจำได้

การนำมาตราดังกล่าวมาใช้จำเป็นต้องแก้ไขกฎกระทรวงที่ออกเมื่อเดือนกันยายน 2562 ตามมาตรา 89/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเสียก่อน²⁰ ในช่วงปลายเดือนพฤษภาคม 2567 มีรายงานว่ากระทรวงยุติธรรมคาดว่าจะกระบวนการแก้ไขแล้วเสร็จภายในสิ้นปีนี้²¹

16 FIDH-สสส., รายงานสภาพเรือนจำประจำปี 2567, 19 มีนาคม 2567; บทที่ 4.2

17 Bangkok Post, 'No special treatment' for Yingluck, 7 ธันวาคม 2567; Thai PBS, «ทรี» แจง «ยิ่งลักษณ์» ไม่เข้าหลักเกณฑ์คุมขังนอกเรือนจำ [ภาษาไทย], 7 มกราคม 2568, <https://www.thaipbs.or.th/news/content/347953>

18 UN Web TV, การประชุมครั้งที่ 2148 สมัยประชุมที่ 81 คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน (CAT), 5 พฤศจิกายน 2567

19 Bangkok Post, 'No special treatment' for Yingluck, 7 ธันวาคม 2567

20 FIDH-สสส., รายงานสภาพเรือนจำประจำปี 2567, 19 มีนาคม 2567; บทที่ 4.1

21 Bangkok Post, Move afoot to cut inmate numbers, 29 พฤษภาคม 2567

3. การจำกัดการเข้าถึงเรือนจำ

ในปี 2567 ซึ่งเป็นปีที่สืบทอดกันนับตั้งแต่มีการเผยแพร่รายงานเรือนจำของไทยประจำปีฉบับแรกของ FIDH-สสส. กรมราชทัณฑ์ปฏิเสธอีกครั้งที่จะให้ทั้งสององค์กรเข้าถึงเรือนจำเพื่อวัตถุประสงค์ในการรวบรวมข้อมูล

เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2567 FIDH และ สสส. ได้ส่งจดหมายถึงกรมราชทัณฑ์และเรือนจำ 19 แห่งทั่วประเทศเพื่อขอเข้าเยี่ยมชมสถานที่ดังกล่าวเพื่อประเมินสภาพการคุมขังและสัมภาษณ์ผู้ต้องขัง²² เรือนจำแต่ละแห่งตอบกลับว่า การเข้าเยี่ยมชมเรือนจำเพื่อวัตถุประสงค์ในการวิจัยจะทำได้เมื่อได้รับอนุมัติจากกรมราชทัณฑ์เท่านั้น ทว่าเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2567 กรมราชทัณฑ์ได้ออกหนังสือแจ้งให้ FIDH และ สสส. ยื่นคำร้องโดยตรงต่อผู้บัญชาการเรือนจำแต่ละแห่งเพื่อพิจารณา²³ ดังนั้น เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2567 FIDH และ สสส. ได้ส่งจดหมายขอเข้าเยี่ยมชมไปยังเรือนจำทั้ง 19 แห่งตามคำแนะนำของกรมราชทัณฑ์ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2567 เรือนจำแห่งหนึ่งปฏิเสธคำร้องของ FIDH และ สสส. ในขณะที่อีก 18 แห่งยังไม่ได้ออกกลับ

บุคคลและองค์กรอื่นๆ หลายองค์กรไม่ประสบปัญหาในการเข้าถึงเรือนจำทั่วประเทศ ผู้ที่เข้าเยี่ยมชมเรือนจำในปี 2567 ได้แก่ นักข่าวจากสื่อไทยและต่างประเทศ²⁴ เลขาธิการอาเซียน²⁵ กงสุลใหญ่มาเลเซีย²⁶ คณะกรรมการของวุฒิสภาไทย²⁷ และคณะทำงานว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและเด็กหญิงแห่งสหประชาชาติ²⁸

คณะทำงานว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและเด็กหญิงแห่งสหประชาชาติ [ดูด้านล่าง 5. กลไกของสหประชาชาติ กังวลเกี่ยวกับสภาพเรือนจำ] ได้รับอนุญาตให้เข้าเยี่ยมชมเรือนจำหญิงในกรุงเทพฯ และจังหวัดสงขลาในเดือนธันวาคม 2567 อย่างไรก็ตาม คณะทำงานแสดงความเสียใจอย่างยิ่งที่ผู้เสียหายของตนถูกขัดขวางไม่ให้ “ติดต่อเป็นการส่วนตัว และโดยปราศจากการสอดส่องควบคุม” กับผู้ต้องขังที่ทัศนสถานหญิงสงขลา ซึ่งเป็นการละเมิดข้อกำหนดเงื่อนไขการตรวจเยี่ยมประเทศของกลไกพิเศษแห่งสหประชาชาติ คณะทำงานแสดงความเสียใจต่อการขาดการตรวจสอบติดตามและกำกับดูแลเรือนจำอย่างอิสระโดยไม่มีข้อจำกัด ทำให้เกิด “ข้อกังวลอย่างร้ายแรง” ว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่อาจเกิดขึ้นในเรือนจำอาจไม่ได้รับการรายงาน²⁹

ข้อกังวลเกี่ยวกับการจำกัดโดยไม่เหมาะสมต่อการเข้าถึงสถานที่กักขังขององค์กรภายนอก รวมถึงคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของไทย (กสม.) และองค์กรภาคประชาสังคม ได้รับการกล่าวถึงจากกลไกสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติอีกกลไกหนึ่งในเดือนพฤศจิกายน 2567 [ดูด้านล่าง 5. กลไกของสหประชาชาติกังวลเกี่ยวกับสภาพเรือนจำ]

- 22 เรือนจำทั้ง 19 แห่ง ได้แก่ ทัศนสถานหญิงเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่, เรือนจำอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่, เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช, เรือนจำกลางสงขลา จังหวัดสงขลา, เรือนจำจังหวัดภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต, เรือนจำจังหวัดนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส, เรือนจำพิเศษพัทยา จังหวัดชลบุรี, เรือนจำจังหวัดจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี, ทัศนสถานหญิงชลบุรี จังหวัดชลบุรี, เรือนจำกลางตาก จังหวัดตาก, ทัศนสถานหญิงกลาง กรุงเทพมหานคร, เรือนจำอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี, เรือนจำจังหวัดอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี, เรือนจำกลางบางขวาง จังหวัดนนทบุรี, เรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร, เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร, เรือนจำจังหวัดขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น, เรือนจำกลางอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี และเรือนจำกลางอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
- 23 กรมราชทัณฑ์, หนังสือ เลขที่ ยธ. 0704.3/61 เรื่อง แจ้งช่องทางขอสัมภาษณ์ผู้ต้องขังเพื่อจัดทำรายงานสภาพเรือนจำประจำปี 2568, 18 ตุลาคม 2567
- 24 กรมราชทัณฑ์, *The New York Times Reporters Visited Chaiba District Prison to Do Interview about Kita Muay Thai (Aerobic Thai Kickboxing)*, 20 มิถุนายน 2567, <https://en.correct.go.th/the-new-york-times-reporters-visited-chaiba-district-prison-to-do-interview-about-kita-muay-thai-aerobic-thai-kickboxing/>; Standard, เปิดคุกคลองเปรม ส่องมาตรการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังข้ามเพศ, 1 สิงหาคม 2567, <https://thestandard.co/klong-prem-gbtqia-prisoners/>
- 25 ASEAN, *Secretary-General of ASEAN visits the Central Women Correctional Institution and the Medical Correctional Hospital in Bangkok, Thailand*, 6 พฤศจิกายน 2567
- 26 Malay Mail, *Malaysian consul, Thai justice minister check conditions of prisoners, including Kelantan 'dikir barat' singer, at Narathiwat Prison*, 18 พฤศจิกายน 2567
- 27 เพจเฟซบุ๊ก ประชาสัมพันธ์ กรมราชทัณฑ์, *อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ให้การต้อนรับคณะกรรมการการกฎหมายและการยุติธรรม วุฒิสภา เข้าศึกษาดูงาน ณ เรือนจำกลางคลองเปรม*, 11 ธันวาคม 2567 https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=987507786741611&id=100064471968941&_rdr
- 28 คณะทำงานว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและเด็กหญิงแห่งสหประชาชาติ, *แถลงการณ์สรุปภารกิจ - การเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ (2-13 ธันวาคม 2567)*, 13 ธันวาคม 2567
- 29 คณะทำงานว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและเด็กหญิงแห่งสหประชาชาติ, *แถลงการณ์สรุปภารกิจ - การเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ (2-13 ธันวาคม 2567)*, 13 ธันวาคม 2567

4. นักเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตยเสียชีวิตในเรือนจำ

ผลลัพธ์อันร้ายแรงถึงชีวิต สืบเนื่องมาจากการตอบสนองที่ไม่เพียงพอต่อเหตุฉุกเฉินทางการแพทย์ในเรือนจำ [ดูด้านล่าง 7.7. บริการดูแลสุขภาพไม่เพียงพอ] ปรากฏให้เห็นชัดจากการเสียชีวิตของเนติพร เสน่ห์สังคม (หรือที่รู้จักในชื่อ บ๊อง) นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงที่ถูกควบคุมตัว เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2567³⁰

มีรายงานว่า เนติพรประสบภาวะหัวใจล้มเหลวเฉียบพลันขณะอยู่ในการควบคุมตัวของกรมราชทัณฑ์ ในช่วงเช้าของวันที่ 14 พฤษภาคม 2567 โดยเนติพรหมดสติที่ทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ในกรุงเทพมหานคร ก่อนจะถูกส่งตัวไปยังโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งต่อมาแถลงว่าเธอเสียชีวิตในเวลา 11.22 น. เนติพรถูกควบคุมตัวที่ทัณฑสถานหญิงกลางกรุงเทพมหานครตั้งแต่วันที่ 26 มกราคม 2567 หลังศาลอาญากรุงเทพได้ตัดสินว่าเธอมีความผิดในคดีละเมิดอำนาจศาล และพิพากษาจำคุกเธอเป็นเวลา 1 เดือน จากเหตุทะเลาะวิวาทกับเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของศาลเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2566 โดยเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นขณะที่เธอและนักเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยคนอื่นๆ เข้าร่วมฟังการพิจารณาคดีหมิ่นประมาทกษัตริย์ต่อเพื่อนนักเคลื่อนไหว เนติพรถูกควบคุมตัวอย่างต่อเนื่องที่ทัณฑสถานหญิงกลางกรุงเทพมหานครตั้งแต่วันที่ 26 มกราคม หลังจากศาลอาญากรุงเทพได้สั่งถอนประกันตัวเนติพรในคดีหมิ่นประมาทกษัตริย์เนติพรได้เริ่มอดอาหารและน้ำประท้วงในวันที่ 27 มกราคม 2567 เพื่อเรียกร้องให้ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมและยุติการคุมขังบุคคลที่แสดงความเห็นต่าง เนื่องจากสุขภาพของเธอทรุดโทรมลง เธอจึงถูกส่งตัวไปรักษาที่สถานพยาบาลหลายครั้ง เธอกลับมาดื่มน้ำอีกครั้งในเดือนกุมภาพันธ์ 2567 และเริ่มรับประทานอาหารในเดือนเมษายน 2567 ก่อนที่เธอจะเสียชีวิต ในวันที่ 4 เมษายน 2567 เธอได้เข้ารับการรักษาที่ทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ เนื่องจากสุขภาพที่ถดถอยอันเป็นผลจากการอดอาหารประท้วง³¹

30 เนติพรเป็นนักกิจกรรมผู้มีบทบาทสำคัญในการเรียกร้องสิทธิผู้มีความหลากหลายทางเพศและเยาวชนในปี 2563–2564 โดยต่อมา เธอได้เข้าร่วมกับกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยทะลุวัง โดยร่วมการจัดทำโพลสาธารณะเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ของไทย การเคลื่อนไหวทางการเมืองของเธอทำให้เธอถูกดำเนินคดีหลายครั้งตั้งแต่ปี 2564 รวมถึงคดีละเมิดมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทย (หมิ่นประมาทกษัตริย์) จำนวน 2 คดี

31 FIDH, ประเทศไทย : การเสียชีวิตในขณะถูกคุมขังของนักเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตย บ๊อง เนติพร เสน่ห์สังคม, 16 พฤษภาคม 2567

กักตันทนโรงพยาบาลราชทัณฑ์

การสัมภาษณ์โดย FIDH กับอดีตผู้ต้องขังที่เคยเข้ารับการรักษาที่กักตันทนโรงพยาบาลราชทัณฑ์³² เผยให้เห็นสภาพความเป็นอยู่และการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในสถานที่ดังกล่าว³³

อดีตผู้ต้องขังรายงานว่าผู้ต้องขังได้นอนบนเตียงที่มีที่นอนและผ้าห่มให้ ผู้ต้องขังยังได้รับอนุญาตให้อาบน้ำในห้องน้ำส่วนตัวโดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและน้ำ นอกจากนี้ อาหารที่โรงพยาบาลจัดให้นั้นมีรสชาติดี มีโปรตีนจากเนื้อสัตว์ในปริมาณที่เพียงพอ และได้รับการอธิบายว่า "ดีกว่าอาหารในเรือนจำ [กักตันทนหญิงกลาง] มาก"

แม้ว่ากิจวัตรประจำวันของผู้ต้องขังที่เข้ารับการรักษาที่กักตันทนโรงพยาบาลราชทัณฑ์จะไม่เข้มงวดเท่าในเรือนจำ แต่อดีตผู้ต้องขังรายงานว่ามีการจำกัดการเคลื่อนไหวมากขึ้น "เราต้องอยู่บนชั้นสองของอาคาร [โรงพยาบาล] ตลอดเวลา" เธอเล่า

เช่นเดียวกับในเรือนจำ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารปัจจุบัน รวมถึงการรับชมข่าวทางโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ ถูกจำกัดอย่างเข้มงวดที่กักตันทนโรงพยาบาลราชทัณฑ์ ผู้ต้องขังได้รับอนุญาตให้รับชมเฉพาะรายการบันเทิงบางประเภท เช่น ภาพยนตร์ "ถ้าข่าวมาเขาจะปิดโทรทัศน์เลย" อดีตผู้ต้องขังกล่าว

ในส่วนของมาตรฐานการดูแลรักษาที่กักตันทนโรงพยาบาลราชทัณฑ์ อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ระบุว่า ผู้ต้องขังที่ป่วยด้วยโรคภัยแรงบางโรค เช่น มะเร็ง มักจะถูกส่งตัวไปยังโรงพยาบาลอื่นเพื่อรับการดูแลหรือรักษาที่เฉพาะทางมากขึ้น อย่างไรก็ตาม อดีตผู้ต้องขังยังระบุว่า ผู้ต้องขังที่มีอาการป่วยทางจิตที่เข้ารับการรักษาในกักตันทนโรงพยาบาลราชทัณฑ์ถูกบังคับให้สวมโซ่ตรวนที่ข้อเท้าหรือถูกล่ามโซ่ไว้กับเตียงในเวลากลางคืน อดีตผู้ต้องขังยังได้สังเกตว่า ไม่มีกล่องรับเรื่องร้องเรียนในอาคารโรงพยาบาล

ใบมรณบัตรและเอกสารทางการแพทย์ที่ออกโดยโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ ระบุว่า เนติพรเสียชีวิตด้วยภาวะหัวใจล้มเหลวเฉียบพลัน ภาวะสมดุลงเลื้อยแพร่ผิดปกติ หัวใจโต โดยเธอไม่มีสัญญาณชีพเมื่อมาถึงโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติเวลา 9.30 น.³⁴ แม้ว่ากรมราชทัณฑ์จะอ้างว่ากักตันทนโรงพยาบาลราชทัณฑ์ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนปกติในการพยายามช่วยชีวิตเนติพร และกักตันทนโรงพยาบาลราชทัณฑ์ดำเนินการดูแลรักษาตามมาตรฐานวิชาชีพ แต่ครอบครัวและทนายความของเนติพรกลับสังเกตเห็นความไม่สอดคล้องกันหลายประการในเอกสารเวชระเบียนและภาพจากกล้องวงจรปิดที่ได้รับจากกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับเวลา วิธีการ และระยะเวลาที่บุคลากรกักตันทนโรงพยาบาลราชทัณฑ์พยายามดำเนินการกู้ชีพ³⁵ นอกจากนี้ พวกเขาตั้งคำถามถึงความล่าช้าในการเคลื่อนย้ายเนติพรจากเตียงไปยังห้องฉุกเฉินของกักตันทนโรงพยาบาลราชทัณฑ์ และจากรถพยาบาลไปยังห้องฉุกเฉินที่โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ³⁶

เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน ทนายความของเนติพรได้ยื่นหนังสือต่ออธิบดีศาลอาญาธิบดีในกรุงเทพมหานคร เพื่อขอให้มีการสืบสวนการไต่สวนการเสียชีวิตของเนติพร โดยชี้แจงเหตุผลว่า เนติพรเสียชีวิตในเขตพื้นที่ของกักตันทนโรงพยาบาลราชทัณฑ์ ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจพิจารณาของศาลแห่งนี้³⁷

32 กักตันทนโรงพยาบาลราชทัณฑ์ ตั้งอยู่ในเขตเรือนจำกลางคลองเปรม กรุงเทพมหานคร จากข้อมูลของกรมราชทัณฑ์ กักตันทนโรงพยาบาลราชทัณฑ์จัดเป็นสถานที่คุมขังที่รับนักโทษที่ป่วยจากเจ็ดเรือนจำ/กักตันทนในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เรือนจำพิเศษธนบุรี เรือนจำพิเศษนนทบุรี กักตันทนหญิงกลาง กักตันทนหญิงธนบุรี เรือนจำกลางคลองเปรม และกักตันทนสถาบันบำบัดพิเศษกลาง

33 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากกักตันทนโรงพยาบาลราชทัณฑ์, 16 ธันวาคม 2567

34 Prachatai, *Esophageal intubation contributed to activist's death, says lawyer*, 21 พฤษภาคม 2567

35 Prachatai, *Esophageal intubation contributed to activist's death, says lawyer*, 21 พฤษภาคม 2567; Prachatai, *Detained activist's family questions credibility of medical records*, 6 พฤษภาคม 2567; Prachatai, *Lawyer demands swift investigation into activist who died during hunger strike*, 1 สิงหาคม 2567

36 Prachatai, *Lawyer demands swift investigation into activist who died during hunger strike*, 1 สิงหาคม 2567

37 Prachatai, *Lawyer demands inquest into activist's death*, 20 มิถุนายน 2567; ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ในกรณีที่เกิดการเสียชีวิตระหว่างอยู่ในการควบคุมตัวของเจ้าพนักงาน เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนชั้นสรุปพิกัดศพจากเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว ให้ทำคำร้องขอไต่สวนต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่

เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2567 พนักงานอัยการได้ยื่นร้องขอไต๋สวนเป็นการแยกที่ศาลจังหวัดชัยบุรี จังหวัดปทุมธานี³⁸ โดยนัดหมายไต๋สวนครั้งแรกในวันที่ 13 มกราคม 2568³⁹

ยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่ากระบวนการตรวจสอบคู่ขนานต่อการเสียชีวิตของเนติพร ซึ่งดำเนินการโดยคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงของกรมราชทัณฑ์ ได้ข้อสรุปใดๆ หรือไม่⁴⁰

เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2567 ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ 4 อาณัติ ได้ส่งหนังสือร้องเรียนถึงรัฐไทย แสดงความกังวลต่อการเสียชีวิตในระหว่างการควบคุมตัวของเนติพร โดยเฉพาะเมื่อคำนึงว่าเธอถูกควบคุมตัวจากกิจกรรมและการณรงค์ที่ไม่ใช้ความรุนแรงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยและการปฏิรูปทางการเมือง⁴¹ ผู้รายงานพิเศษยังเรียกร้องให้รัฐบาลไทยดำเนินการสอบสวนอย่างเหมาะสม ในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ รวมทั้งพิธีสารมินนิโซตาว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนกรณีที่ต้องสงสัยว่าเป็นการเสียชีวิตที่มีข้อบ่งชี้ด้วยกฎหมาย

ข้อกังวลเกี่ยวกับการเสียชีวิตระหว่างการควบคุมตัว และการที่รัฐไทยล้มเหลวในการสืบสวนและบันทึกกรณีดังกล่าวอย่างเหมาะสม ได้รับการหยิบยกขึ้นมาโดยคณะกรรมการของสหประชาชาติ [ดูด้านล่าง 5. กลไกของสหประชาชาติ *กังวลเกี่ยวกับสภาพเรือนจำ*].

38 ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, พุ่งนี้! ชวนสังเกตการณ์คดีไต๋สวนการตาย ‘นึ่ง เนติพร’ ที่ศาลจังหวัดชัยบุรี, 12 มกราคม 2568; <https://tlhr2014.com/archives/72108>

39 Prachatai, *Court postpones inquest into activist's death in detention*, 14 มกราคม 2568

40 BBC Thai, *กรมราชทัณฑ์ยื่นยื่นดูแล «นึ่ง ทะลวง» ตามหลักสิทธิมนุษยชน แต่ไม่มีข้อบ่งชี้ใช้ AED กู้ชีพ [ภาษาไทย]*, 15 พฤษภาคม 2567; <https://www.bbc.com/thai/articles/cd181n0y9ggo>; ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, *แถลงการณ์ 100 วันการเสียชีวิตของ “นึ่ง” เนติพร : ไร้ความจริง ไร้ความยุติธรรม* [ภาษาไทย], 25 สิงหาคม 2567; <https://tlhr2014.com/archives/69367>

41 OHCHR, *AL THA 8/2024*, 6 สิงหาคม 2567

5. กลไกของสหประชาชาติกังวลเกี่ยวกับสภาพเรือนจำ

ในปี 2567 กลไกติดตามสอดส่องสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติได้แสดงความกังวลอีกครั้งเกี่ยวกับสภาพเรือนจำในประเทศไทย

เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2567 คณะกรรมการต่อต้านการทรมานแห่งสหประชาชาติ (CAT) ได้เผยแพร่ข้อค้นพบ (หรือเรียกว่า “ข้อสังเกตเชิงสรุป”) หลังการทบทวนรายงานสถานการณ์ของประเทศไทยครั้งที่ 2 ตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำแย่ที่สุด ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 5-6 พฤศจิกายน 2567 ณ กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ คณะกรรมการต่อต้านการทรมานทำหน้าที่ติดตามสอดส่องการปฏิบัติตามพันธกรณีต่ออนุสัญญาโดยรัฐภาคี รวมถึงประเทศไทย

ในข้อสังเกตเชิงสรุป คณะกรรมการต่อต้านการทรมานได้แสดงความกังวลว่าเรือนจำยังคงเผชิญกับปัญหาความแออัดในระดับสูง และ “สภาพการควบคุมตัวที่เลวร้ายลง” คณะกรรมการต่อต้านการทรมานแสดงความกังวลเพิ่มเติมถึงผลกระทบที่ไม่ได้สัดส่วนต่อผู้หญิง ซึ่งต้องเผชิญกับอัตราการคุมขังที่สูงเนื่องมาจากกฎหมายและนโยบายยาเสพติดที่แข็งแกร่งของประเทศไทย และยังเผชิญกับความท้าทายเพิ่มเติมระหว่างการควบคุมตัว รวมถึงการขาดการเข้าถึงความต้องการเฉพาะตัวด้านสุขอนามัย⁴² คณะกรรมการต่อต้านการทรมานเรียกร้องให้ทางการไทยเพิ่มความพยายามให้มากขึ้นในการปรับปรุงสภาพการควบคุมตัว ประกันสิทธิในสุขภาพของผู้ต้องขัง และบรรเทาปัญหาความแออัดที่ยืดเยื้อในเรือนจำ รวมถึงการใช้มาตรการที่ไม่ใช่การคุมขังให้มากขึ้น นอกจากนี้ยังเสนอแนะให้ทางการประกันว่าความต้องการพิเศษของผู้ต้องขังหญิงจะได้รับการตอบสนอง⁴³

คณะกรรมการต่อต้านการทรมานยังแสดงความกังวลถึงการจำกัดการเข้าถึงสถานที่ควบคุมตัวอย่างเกินควรต่อองค์กรภายนอกที่ดำเนินการตรวจสอบและติดตามสภาพการควบคุมตัว รวมถึง กสม. และองค์กรภาคประชาสังคม⁴⁴ คณะกรรมการต่อต้านการทรมานเสนอแนะให้รัฐบาล “เพิ่ม” บทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการตรวจสอบสถานที่ควบคุมตัว รวมถึงให้มีตัวแทนขององค์กรเหล่านี้ในกลไกที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ และพิจารณาอนุมัติคำร้องขององค์กรเหล่านี้เพื่อเข้าเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัวและสัมภาษณ์บุคคลที่ถูกควบคุมตัวในสถานที่ดังกล่าว นอกจากนี้ยังแนะนำให้ทางการประกันว่า กสม. สามารถดำเนินการตรวจสอบและเข้าเยี่ยมชมสถานที่ควบคุมตัวทั้งหมดได้อย่างอิสระ ไม่ถูกขัดขวาง และไม่ต้องแจ้งล่วงหน้า และพูดคุยกับผู้ถูกควบคุมตัวทั้งหมดได้โดยเป็นความลับ⁴⁵

คณะกรรมการต่อต้านการทรมานยังมีความกังวลเพิ่มเติมว่าศาลไทยยังคงพิพากษาโทษประหารชีวิต รวมทั้งในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและความผิดอื่น ๆ และ “บุคคลจำนวนมาก” รวมถึงผู้หญิง ยังคงต้องรับโทษประหารชีวิต⁴⁶ คณะกรรมการต่อต้านการทรมานเสนอแนะให้รัฐบาลพิจารณายกเลิกโทษประหารชีวิต พิจารณาเข้าร่วมพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) เพื่อการยุติโทษประหารชีวิต และทบทวนกฎหมายและนโยบายเพื่อยกเลิกโทษประหารชีวิต นอกจากนี้ คณะกรรมการต่อต้านการทรมานยังเสนอแนะให้รัฐบาลจัดให้นักโทษประหารชีวิตสามารถเข้าถึงโครงการบำบัดรักษาติดยาเสพติดได้⁴⁷

คณะกรรมการต่อต้านการทรมานยัง “กังวลอย่างยิ่ง” เกี่ยวกับ “การที่มีผู้เสียชีวิตในระหว่างควบคุมตัวจำนวนมาก” และความล้มเหลวของทางการในการสอบสวนอย่างน่าเชื่อถือในกรณีส่วนใหญ่ คณะกรรมการแสดงความเสียใจที่ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของการเสียชีวิตในระหว่างควบคุมตัวในกรณีเสียชีวิตฉับพลัน⁴⁸ คณะกรรมการต่อต้านการทรมานเรียกร้องให้ทางการดำเนินการสอบสวนกรณีการเสียชีวิตระหว่างควบคุมตัวอย่างรวดเร็วและเป็นกลาง และดำเนินคดีกับผู้ที่รับผิดชอบ⁴⁹ นอกจากนี้ คณะกรรมการยังแนะนำให้ทางการเก็บรักษาและเผยแพร่

42 คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน, ข้อสังเกตเชิงสรุปจากการทบทวนรายงานสถานการณ์ครั้งที่สองของประเทศไทย, 9 ธันวาคม 2567, UN Doc. CAT/C/THA/CO/2, ย่อหน้า 30

43 คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน, ข้อสังเกตเชิงสรุปจากการทบทวนรายงานสถานการณ์ครั้งที่สองของประเทศไทย, 9 ธันวาคม 2567, UN Doc. CAT/C/THA/CO/2, ย่อหน้า 31

44 คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน, ข้อสังเกตเชิงสรุปจากการทบทวนรายงานสถานการณ์ครั้งที่สองของประเทศไทย, 9 ธันวาคม 2567, UN Doc. CAT/C/THA/CO/2, ย่อหน้า 14

45 คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน, ข้อสังเกตเชิงสรุปจากการทบทวนรายงานสถานการณ์ครั้งที่สองของประเทศไทย, 9 ธันวาคม 2567, UN Doc. CAT/C/THA/CO/2, ย่อหน้า 15

46 คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน, ข้อสังเกตเชิงสรุปจากการทบทวนรายงานสถานการณ์ครั้งที่สองของประเทศไทย, 9 ธันวาคม 2567, UN Doc. CAT/C/THA/CO/2, ย่อหน้า 26

47 คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน, ข้อสังเกตเชิงสรุปจากการทบทวนรายงานสถานการณ์ครั้งที่สองของประเทศไทย, 9 ธันวาคม 2567, UN Doc. CAT/C/THA/CO/2, ย่อหน้า 27

48 คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน, ข้อสังเกตเชิงสรุปจากการทบทวนรายงานสถานการณ์ครั้งที่สองของประเทศไทย, 9 ธันวาคม 2567, UN Doc. CAT/C/THA/CO/2, ย่อหน้า 28

49 คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน, ข้อสังเกตเชิงสรุปจากการทบทวนรายงานสถานการณ์ครั้งที่สองของประเทศไทย, 9 ธันวาคม 2567, UN Doc. CAT/C/THA/CO/2, ย่อหน้า 29

ข้อมูลที่มีการปรับปรุงให้ทันสมัยและจำแนกประเภทเกี่ยวกับการเสียชีวิตในสถานที่ควบคุมตัวทุกแห่ง สาเหตุการเสียชีวิต และผลลัพธ์ของการสอบสวน⁵⁰

ในช่วงปลายปี 2567 กลไกสหประชาชาติอีกกลไกหนึ่ง คือ คณะทำงานว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและเด็กหญิง ได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้หญิงที่ถูกลิดรอนเสรีภาพในประเทศไทย

เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2567 หลังสิ้นสุดกำหนดการเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการเป็นเวลา 12 วัน คณะทำงานออกแถลงการณ์ที่แสดงความกังวลอย่างยิ่งเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ รวมถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้หญิงที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ⁵¹ คณะทำงานแสดงความกังวลว่าประเทศไทยมีอัตราการจำคุกผู้หญิงสูงที่สุดแห่งหนึ่งของโลก และเน้นย้ำถึง “รูปแบบของการเลือกปฏิบัติแบบทับซ้อน” ที่ผู้หญิงที่ถูกตัดสินลงโทษในคดียาเสพติดต้องเผชิญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะทำงานเสนอแนะให้รัฐบาลไทยพัฒนามาตรการอื่นที่ไม่ใช่การคุมขังแทนการลงโทษจำคุก ยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และทบทวนนโยบายและกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เพื่อ “ให้สอดคล้องกับแนวทางกระบวนการยุติธรรมที่ครอบคลุมรอบด้าน มุ่งเน้นการฟื้นฟูเยียวยาและการกลับคืนสู่สังคม”⁵²

คณะทำงานจะนำเสนอรายงานขั้นสุดท้ายเกี่ยวกับการเยือนประเทศไทยต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติในเดือนมิถุนายน 2568⁵³

50 คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน, *ข้อสังเกตเชิงสรุปจากการทบทวนรายงานสถานการณ์ครั้งที่สองของประเทศไทย*, 9 ธันวาคม 2567, UN Doc. CAT/C/THA/CO/2, ย่อหน้า 29

51 คณะทำงานว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและเด็กหญิงแห่งสหประชาชาติ, *แถลงการณ์สรุปภารกิจ - การเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ (2-13 ธันวาคม 2567)*, 13 ธันวาคม 2567

52 คณะทำงานว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและเด็กหญิงแห่งสหประชาชาติ, *แถลงการณ์สรุปภารกิจ - การเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ (2-13 ธันวาคม 2567)*, 13 ธันวาคม 2567

53 สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ, *Thailand: Time to step up efforts to be role model for gender equality in Asia, UN experts say*, 13 ธันวาคม 2567

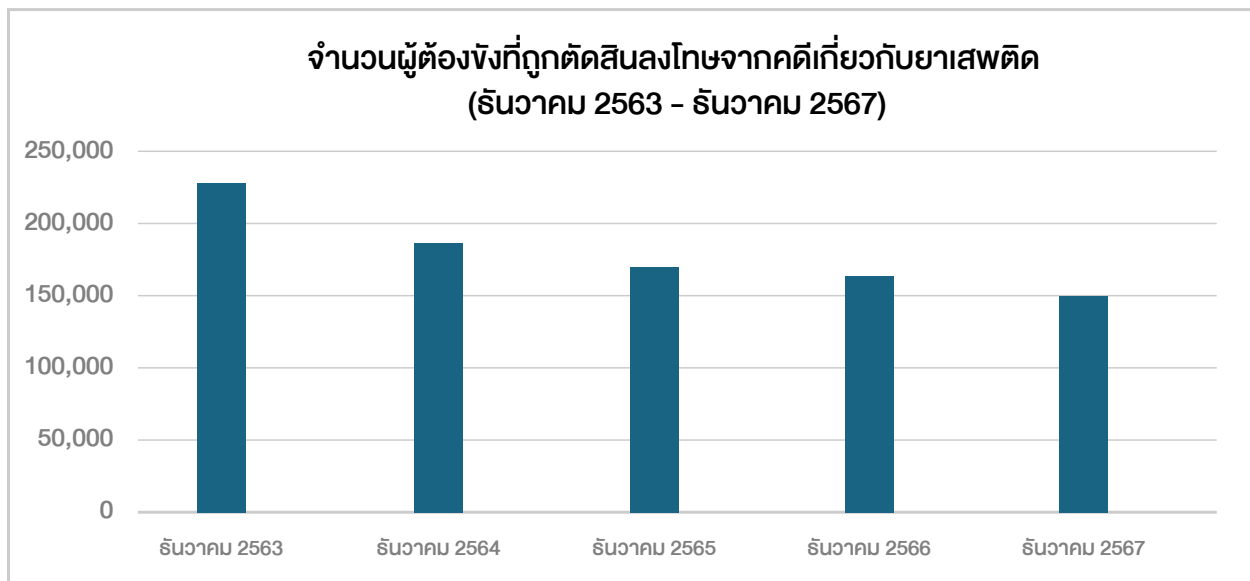
6. ภาวะเบียดที่เข้มงวดขึ้นอาจขัดขวางความพยายามปฏิรูปยาเสพติด

สามปีหลังการปฏิรูปกฎหมายยาเสพติดที่ดำเนินการในปี 2564 ประเทศไทยมีจำนวนผู้ต้องขังจากข้อหาเกี่ยวกับยาเสพติดและจำนวนผู้ต้องขังที่ถูกตัดสิทธิลงโทษจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดลดลงเป็นปีที่สามติดต่อกัน อย่างไรก็ตาม ในปี 2567 จำนวนคดียาเสพติดที่เข้าสู่ศาลชั้นต้นเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดโดยสมัครใจเป็นทางเลือกแทนการดำเนินคดีมีจำนวนลดลง

6.1. การตัดสิทธิลงโทษในคดียาเสพติดน้อยลง การดำเนินคดีเพิ่มขึ้น

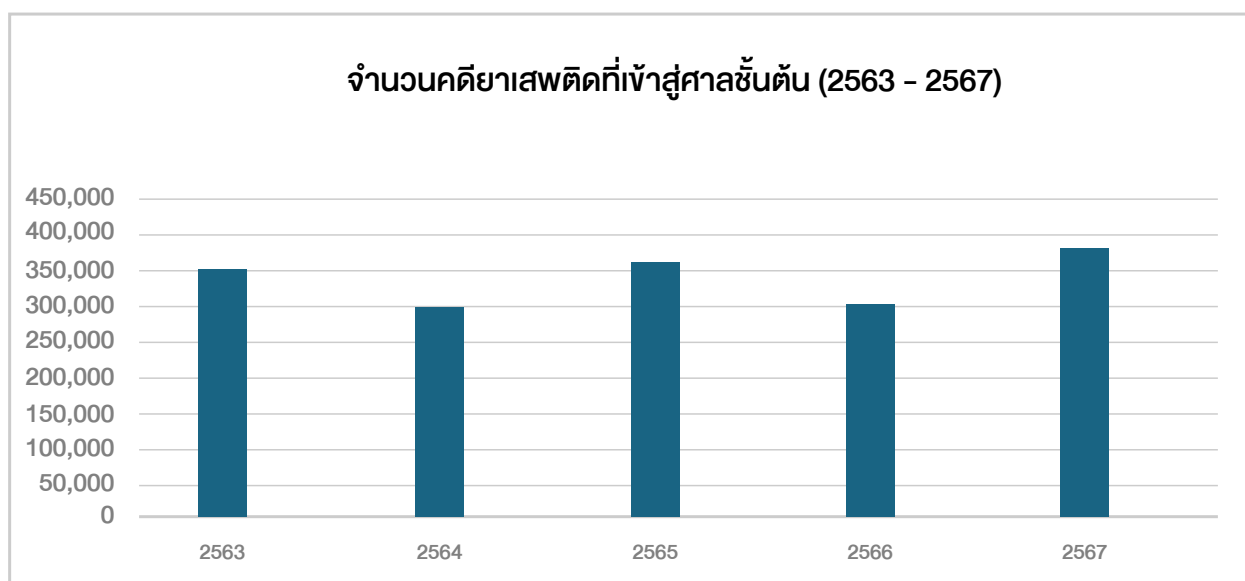
จำนวนนักโทษที่ถูกตัดสิทธิลงโทษจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดลดลง 8% จาก 165,576 คนในเดือนธันวาคม 2566 เหลือ 150,863 คนในเดือนธันวาคม 2567

ปี	จำนวนผู้ต้องโทษคดียาเสพติด
ธันวาคม 2563	228,982
ธันวาคม 2564	187,204
ธันวาคม 2565	171,018
ธันวาคม 2566	165,576
ธันวาคม 2567	150,863

จำนวนคดีอาชญากรรมทั้งหมดที่เข้าสู่ศาลชั้นต้น เพิ่มขึ้น 25% จาก 303,884 คดีในปี 2566 เป็น 382,800 คดีในปี 2567⁵⁴ คดีที่เกี่ยวข้องกับเมทแอมเฟตามีนคิดเป็น 97% ของคดีอาชญากรรมทั้งหมดที่เข้าสู่ศาลชั้นต้น⁵⁵

ปี	จำนวนคดีอาชญากรรมที่เข้าสู่ศาลชั้นต้น
2563	352,538
2564	301,451
2565	360,872
2566	303,884
2567	382,800

54 สำนักงานแผนงานและงบประมาณ ศาลยุติธรรม, ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2567 [ภาษาไทย], <https://oppb.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/2087/iid/448124>

55 สำนักงานแผนงานและงบประมาณ ศาลยุติธรรม, ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2567 [ภาษาไทย], <https://oppb.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/2087/iid/448124>

6.2. การใช้มาตรการทางเลือกอื่นแทนการจำคุก

ในปี 2567 มีคดีประมาณ 152,116 คดีที่เปลี่ยนจากโทษจำคุกเป็นการบำบัดรักษายาเสพติด โดยส่วนใหญ่ผ่านระบบเข้ารับการบำบัดโดยสมัครใจ จำนวนผู้เข้ารับการบำบัดโดยสมัครใจในปี 2567 อยู่ที่ 138,383 คน ลดลง 5% จากจำนวนที่บันทึกไว้ในปี 2566 ซึ่งอยู่ที่ 146,310 คน⁵⁶

จำนวนผู้เข้ารับการรักษาบำบัดฟื้นฟู จำแนกตามการส่งต่อ ⁵⁷								
ปี	ระบบสมัครใจ ⁵⁸		ตามคำสั่งศาล ⁵⁹			ระบบเรือนจำ	บังคับบำบัด ⁶⁰	โดยรวม
	ป.ยา. มาตรฐาน 113	ป.ยา. มาตรฐาน 114	ป.อาญา มาตรฐาน 56	ป.ยา. มาตรฐาน 166	ป.ยา. มาตรฐาน 168			
2562	41,353	58,975	1,162	0	0	26,926	131,275	259,691
2563	40,228	39,363	952	0	0	32,707	93,930	207,180
2564	39,610	24,038	945	8	11	19,567	92,317	176,496
2565	50,283	39,197	4,124	600	982	35,047	1,631	131,864
2566	77,735	68,575	4,225	470	1011	23,688	19	175,723
2567	105,276	33,107	10,441	799	2523	29,035	21	181,202

การบังคับใช้มาตรการทางเลือกแทนการจำคุกสำหรับผู้เข้ายาเสพติด ตามมาตรา 166 และ 168 ของประมวลกฎหมายยาเสพติด และมาตรา 56 ของประมวลกฎหมายอาญา มีการใช้กับ 13,763 คดี คิดเป็นเพียง 6% ของจำนวนคดียาเสพติดที่เป็นการเสฟส่วนตัวและครอบครองเพื่อเสฟส่วนตัว ที่เข้าสู่ศาลชั้นต้นในปี 2567 ซึ่งมีจำนวน 231,987 คดี⁶¹

6.3 ข้อกำหนดที่เข้มงวดขึ้นสำหรับการครอบครองเมกแอมเฟตามีนและแอมเฟตามีน

การตัดสินใจของรัฐบาลไทยในการลดขนาดปริมาณการครอบครองเมกแอมเฟตามีนและแอมเฟตามีนสำหรับใช้ส่วนตัว อาจทำให้แนวโน้มการตัดสินลงโทษคดีเกี่ยวกับยาเสพติดที่ลดลงกลับมาสูงขึ้นอีกครั้ง

เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2567 กระทรวงสาธารณสุขได้เผยแพร่กฎกระทรวงใหม่ที่กำหนดปริมาณเมกแอมเฟตามีนและแอมเฟตามีนที่ให้สันนิษฐานว่ามีไว้เพื่อเสฟส่วนตัว โดยกฎใหม่นี้ระบุว่า ผู้ใดครอบครองเมกแอมเฟตามีนหรือแอมเฟตามีนมากกว่าหนึ่งเม็ด หรือเทียบเท่าน้ำหนักมากกว่า 100 มิลลิกรัม จะถูกจัดเป็นผู้ค้ายาเสพติด ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกสูงสุดถึง 20 ปี ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564⁶² การครอบครอง เมกแอมเฟตามีนหรือแอมเฟตามีนหนึ่งเม็ด หรือเทียบเท่าน้ำหนักไม่เกิน 100 มิลลิกรัม ให้สันนิษฐานว่ามีไว้เพื่อเสฟ ตามมาตรา 114 ของประมวลกฎหมายยาเสพติด บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าครอบครองยาเสพติดเพื่อเสฟสามารถได้รับการยกเว้นจากการดำเนินคดี

56 กระทรวงสาธารณสุข, รายงานการเข้ารับการรักษาบำบัดยาเสพติด (ประมวลกฎหมายยาเสพติดใหม่), เข้าถึงเมื่อ 30 มกราคม 2568 [ภาษาไทย]; <https://anti-drugnew.moph.go.th/Runtime/Runtime/Form/FrmReports/>

57 กระทรวงสาธารณสุข, รายงานการเข้ารับการรักษาบำบัดยาเสพติด (ประมวลกฎหมายยาเสพติดใหม่), เข้าถึงเมื่อ 30 มกราคม 2568 [ภาษาไทย]; <https://anti-drugnew.moph.go.th/Runtime/Runtime/Form/FrmReports/>

58 ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ผู้เสพยาสามารถเลือกเข้าสู่การบำบัดโดยสมัครใจแทนการถูกดำเนินคดีได้โดยการเลือกเข้ารับการรักษาที่ศูนย์บำบัดฟื้นฟูยาเสพติดก่อนถูกจับกุม (มาตรา 113) หรือหลังถูกจับกุม (มาตรา 114)

59 มาตรา 166 ของประมวลกฎหมายยาเสพติดระบุว่าศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นมาตรการทางเลือก ตามที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาใช้แทนการลงโทษจำคุก ตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่ต้องไม่เกินสองปี มาตรา 168 ของประมวลกฎหมายยาเสพติดระบุว่าหากศาลเห็นว่าพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรลงโทษจำคุก เมื่อศาลสอบถามพนักงานอัยการแล้ว หากศาลเห็นสมควร ศาลอาจพิจารณาส่งตัวจำเลยไปยังสถานพยาบาลเสฟติคเพื่อเข้ารับการรักษาด้วยความยินยอมพร้อมใจของจำเลย นอกจากนี้ มาตรา 56 ของประมวลกฎหมายอาญา ยังระบุว่าศาลอาจให้รอการลงโทษหรือใช้มาตรการคุมประพฤติหากจำเลยคดียาเสพติดเป็นผู้กระทำผิดครั้งแรกหรือได้รับโทษมาก่อนแต่เป็นโทษความผิดที่กระทำโดนการประมาทหรือความผิดลหุโทษ

60 ระบบการบังคับบำบัดถูกยกเลิกโดยประมวลกฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่ ปี 2564

61 สำนักงานแผนงานและงบประมาณ ศาลยุติธรรม, ผลการดำเนินงานด้านคดีของศาลยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2567 [ภาษาไทย], <https://oppb.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/2087/id/448124>; กระทรวงสาธารณสุข, รายงานการเข้ารับการรักษาบำบัดยาเสพติด (ประมวลกฎหมายยาเสพติดใหม่), เข้าถึงเมื่อ 30 มกราคม 2568 [ภาษาไทย]; <https://antidrugnew.moph.go.th/Runtime/Runtime/Form/FrmReports/>

62 ราชกิจจานุเบกษา, กฎกระทรวง กำหนดปริมาณยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ที่สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสฟ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2567, ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2567, <https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/33924.pdf>

หากยินยอมเข้ารับการบำบัดรักษา [ดูด้านบน 6.2 การใช้มาตรการทางเลือกอื่นแทนการจำคุก] เว้นแต่จะมีหลักฐานแสดงว่ามีเจตนาขาย การออกข้อกำหนดใหม่นี้เป็นการย้อนกลับกฎกระทรวงก่อนหน้านี้ที่บังคับใช้เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2567 ซึ่งกำหนดเกณฑ์การครอบครองแอมเฟตามีนและเมทแอมเฟตามีนเพื่อการใช้ส่วนตัวตามกฎหมายไว้ที่ห้าเม็ด⁶³

ณ เดือนธันวาคม 2567 จำนวนคดีที่เกี่ยวข้องกับเมทแอมเฟตามีนและแอมเฟตามีนคิดเป็น 79% ของการตัดสินลงโทษความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งหมด⁶⁴

63 ราชกิจจานุเบกษา, กฎกระทรวง กำหนดปริมาณยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ให้สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2567, ลงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2567, <https://ratchakittha.soc.go.th/documents/20444.pdf>

64 กรมราชทัณฑ์, รายงานสถิติราชทัณฑ์ รท.103 [ภาษาไทย], 1 ธันวาคม 2567, http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_result_rt103.php?date=01-12-2024

7. สภาพในเรือนจำต่ำกว่ามาตรฐานสากล

7.1. ห้องขังแออัดคับแคบ

อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ต้องทนทุกข์ทรมานกับสภาพห้องขังที่แออัดยัดเยียด นอกจากนี้ เรือนจำหลายแห่งที่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ถูกควบคุมตัวไม่ได้จัดหาเครื่องนอนที่เหมาะสมให้กับนักโทษ

ในเรือนจำส่วนใหญ่ที่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์เคยถูกควบคุมตัว ผู้ต้องขังถูกจำกัดให้อยู่ในพื้นที่เล็กแคบในห้องขังรวม ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานสากลที่ 3.4 ตร.ม. ต่อผู้ต้องขังหนึ่งคนตามคำแนะนำของคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (ICRC) และพื้นที่ขั้นต่ำสำหรับหลับนอน 1.6 ตร.ม. (80 ซม. x 2 ม.) ต่อผู้ต้องขังหนึ่งคน ตามข้อกำหนดของกรมราชทัณฑ์⁶⁵

ตัวอย่างเช่น จากคำบอกเล่าของผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางยะลา ห้องขังขนาด 24 ตร.ม. (4x6 ม.) มีผู้ต้องขัง 60 คน และแต่ละคนได้พื้นที่ความกว้างประมาณ 40 ซม.⁶⁶ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดนครราชสีมา กล่าวว่าผู้ต้องขัง 60 คนอยู่ร่วมกันในห้องขังขนาด 40 ตร.ม. (5x8 ม.)⁶⁷ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดตรังและเรือนจำกลางสงขลาเล่าว่าผู้ต้องขังแต่ละคนได้พื้นที่ที่กว้าง 50-60 ซม. ในขณะที่นอนหลับ⁶⁸ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดสตูลรายงานว่าเขาอยู่ในห้องขังขนาด 16 ตร.ม. (4x4 ม.) ร่วมกับผู้ต้องขัง 17-18 คน⁶⁹ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำอำเภอฝางกล่าวว่าเขาอยู่ในห้องขังขนาดประมาณ 96 ตร.ม. ร่วมกับผู้ต้องขัง 80-90 คน และพวกเขาอนโดยไม่มีช่องว่างระหว่างกัน⁷⁰ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางปัตตานี กล่าวว่า ห้องขังขนาด 50 ตร.ม. (5x10 ม.) สามารถรองรับผู้ต้องขังได้ 20-30 คน⁷¹

หลังจากเข้าเยี่ยมชมทัณฑสถานหญิงกลางในกรุงเทพมหานครและทัณฑสถานหญิงสงขลาในจังหวัดสงขลาเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2567 [ดูด้านบน 5. กลไกของสหประชาชาติกังวลเกี่ยวกับสภาพเรือนจำ] คณะทำงานว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและเด็กหญิงแห่งสหประชาชาติได้สังเกตว่าเรือนจำทั้งสองแห่ง “มีปัญหาความแออัดอย่างร้ายแรง” โดยผู้ต้องขังในทั้งสองแห่งมีพื้นที่ส่วนตัวไม่ถึง 1.5 ตร.ม.⁷²

ในเรือนจำส่วนใหญ่ที่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์เคยถูกคุมขัง เครื่องนอนไม่เพียงพอและมีคุณภาพแย่⁷³

ผู้ต้องขังที่เรือนจำอำเภอฝาง เรือนจำจังหวัดสตูล เรือนจำกลางปัตตานี เรือนจำจังหวัดนครราชสีมา และ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา ได้รับผ้าห่มสามผืน โดยทั่วไปผืนหนึ่งใช้ห่มร่างกาย ผืนที่เหลือใช้แทนหมอนและที่นอน⁷⁴ ผู้ต้องขังที่เรือนจำพิเศษมีนบุรีและเรือนจำกลางยะลา ได้รับผ้าห่มเพียง 2 ผืน⁷⁵ ผู้ต้องขังในทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ เรือนจำจังหวัดตรัง เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร และเรือนจำกลางสงขลา ได้รับที่นอนอย่างพาราล่าสำหรับนอน อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดตรังกล่าวว่า ที่นอนอย่างพาราล่ากว้างหนึ่งเมตรครึ่งใช้แบ่งกับนอน 2-3 คน⁷⁶ ผู้ต้องขังในเรือนจำ

65 ICRC, น้ำ การสุขาภิบาล สุขอนามัย และที่อยู่อาศัยในเรือนจำ คำแนะนำเพิ่มเติม, 11 มิถุนายน 2563; <https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/publications/icrc-002-4083.pdf>

66 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568

67 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดนครราชสีมา, 13 มกราคม 2568

68 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดสงขลา, 13 มกราคม 2568

69 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดสตูล, 24 ธันวาคม 2567

70 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฝาง, 9 ธันวาคม 2567

71 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางปัตตานี, 13 มกราคม 2568

72 คณะทำงานว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและเด็กหญิงแห่งสหประชาชาติ, แถลงการณ์สรุปภารกิจ - การเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ (2-13 ธันวาคม 2567), 13 ธันวาคม 2567

73 ข้อ 13 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า “อาคารที่คุมขังทุกแห่ง โดยเฉพาะห้องนอน จะต้องจัดให้อุณหภูมิเหมาะสมตามสภาพดินฟ้าอากาศ ข้อสำคัญจะต้องมีอากาศหายใจเพียงพอ พื้นห้องกว้างพอควร มีแสงสว่าง ความอบอุ่น และการระบายอากาศ”

74 ข้อ 21 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า “ผู้ต้องขังแต่ละคนควรมีเตียงนอนแยกเป็นเอกเทศ ตามมาตรฐานของท้องถิ่นหรือของประเทศ และมีเครื่องหลับนอนที่สะอาดและเพียงพอ จัดไว้อย่างเป็นระเบียบ และเปลี่ยนให้เป็นประจำเพื่อให้มั่นใจว่ามีความสะอาด”; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฝาง, 9 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดสตูล, 24 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567

75 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษมีนบุรี, 19 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568

76 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567

อำเภอฝางและทัศนสถานหญิงเชียงใหม่ได้รับผ้าห่มเพิ่มในช่วงฤดูหนาว⁷⁷ จากคำบอกเล่าของอดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เรือนจำจังหวัดตรัง และทัศนสถานหญิงเชียงใหม่ ผ้าห่มจะถูกซักเดือนละครั้ง ส่วนเรือนจำจังหวัดสตูลจัดให้มีการซักผ้าห่มทุกสามเดือน⁷⁸

อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุว่าห้องขังของตนมีการระบายอากาศที่เหมาะสม

อย่างไรก็ตาม อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครกล่าวว่า พัดลมที่มีให้สามตัวในห้องขังซึ่งมีผู้ต้องขังอยู่ 40 คน ไม่สามารถทำให้อากาศไหลเวียนอย่างเพียงพอ⁷⁹ นอกจากนี้ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางปัตตานีรายงานว่า ในห้องขังมีพัดลมติดผนังเพียงสองตัว ทำให้บางครั้งห้องร้อนอบอ้าวจนแทบทนไม่ได้⁸⁰

อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์บางคนได้แบ่งปันข้อกังวลอื่น ๆ เกี่ยวกับสภาพห้องขัง

ตัวอย่างเช่น อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดนราธิวาสรายงานว่าน้ำรั่วซึมผ่านกระเบื้องปูพื้นในห้องขังเป็นประจำ⁸¹ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางยะลาเล่าว่าฝนมักจะสาดเข้ามาในห้องขังผ่านหน้าต่างที่ต้องเปิดไว้ตลอดเวลา⁸² นอกจากนี้ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางปัตตานีเล่าว่าเขาอ่านหนังสือตอนกลางคืนได้ยากเนื่องจากไม่มีหลอดไฟในห้องขัง ทำให้ผู้ต้องขังต้องอาศัยแสงสลัว ๆ ที่ส่องมาจากทางเดิน⁸³

7.2. การปฏิบัติและการลงโทษที่ทารุณ

อดีตผู้ต้องขังชายที่ให้สัมภาษณ์ทุกคนรายงานว่า ผู้ต้องขังถูกลงโทษและลงโทษทางวินัยในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเข้าข่ายเป็นการปฏิบัติอันโหดร้ายทารุณ และในบางกรณีอาจถึงขั้นเป็นการทรมาน⁸⁴ ความผิดทางวินัยที่ถือว่าต้องลงโทษได้แก่ การทะเลาะวิวาท การพนัน การสูบบุหรี่ และการละเมิดกฎระเบียบอื่น ๆ ของเรือนจำ

อดีตผู้ต้องขังชายที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่รายงานว่า เจ้าหน้าที่เรือนจำใช้กำลังเกินสัดส่วนเพื่อลงโทษผู้ต้องขัง โดยทั่วไปจะใช้วิธีเตะหรือใช้กระบองไม้ตีนักโทษที่ทะเลาะวิวาท การปฏิบัติดังกล่าวไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลซึ่งอนุญาตให้ใช้กำลังกับผู้ต้องขังได้เฉพาะในกรณีที่เป็นข้อยกเว้น 3 กรณีเท่านั้น ได้แก่ เป็นการป้องกันตัวโดยชอบ เพื่อป้องกันความพยายามหลบหนี หรือเมื่อมีการขัดขืนคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายโดยใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลัง⁸⁵

อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดนราธิวาสรายหนึ่งเล่าว่า บางครั้งเจ้าหน้าที่เรือนจำจะเตะนักโทษตามอำเภอใจโดยไม่มีเหตุผลชัดเจน อดีตผู้ต้องขังคนอื่นๆ ยังเล่าว่า เคยเห็นนักโทษถูกเตะขณะตักน้ำเพื่อทำพิธีละหมาด⁸⁶

นอกจากนี้ อดีตผู้ต้องขังชายที่ให้สัมภาษณ์ทุกคนยังรายงานถึงการปฏิบัติทางวินัยที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เช่น การใช้ตรวนข้อเท้า การแยกขัง และการขังเดี่ยว⁸⁷ การกระทำผิดทางวินัยอาจส่งผลให้ถูกขังเดี่ยวและแยกขังใน

77 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฝาง, 9 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัศนสถานหญิงเชียงใหม่, 10 ธันวาคม 2567

78 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัศนสถานหญิงเชียงใหม่, 10 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 19 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดสตูล, 24 ธันวาคม 2567

79 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 19 ธันวาคม 2567

80 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางปัตตานี, 13 มกราคม 2568

81 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดนราธิวาส, 13 มกราคม 2568

82 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568

83 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางปัตตานี, 13 มกราคม 2568

84 ข้อ 43 วรรค 1 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า “ไม่ว่าในสถานการณ์ใดๆ จะต้องไม่มีการจำกัดเสรีภาพหรือการลงโทษทางวินัยใดๆ ถึงขั้นเป็นการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำแย่ผิดปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิบัติดังต่อไปนี้ต้องถือเป็นข้อห้าม

(ก) การขังเดี่ยวโดยไม่มีกำหนดเวลา

(ข) การขังเดี่ยวต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน

(ค) การบังคับให้ผู้ต้องขังอยู่ในห้องมืดหรือมีการเปิดไฟสว่างตลอด

(ง) การลงโทษทางกายหรือการตัดทอนอาหารหรือน้ำดื่มของผู้ต้องขัง

(จ) การลงโทษแบบกลุ่ม (Collective punishment)”

85 ข้อ 82 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า “1. ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่เรือนจำจะต้องไม่ใช้กำลัง เว้นแต่เพื่อป้องกันตัว หรือกรณีที่มีความพยายามหลบหนี หรือเมื่อมีการใช้กำลังทางกายภาพ ทั้งในทางที่ก้าวร้าว หรือตึงตัน เพื่อขัดขืนคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับโดยเจ้าหน้าที่เรือนจำที่เลือกการใช้กำลังต้องให้เท่าที่จำเป็นอย่างเพียงพอ และต้องรายงานเหตุการณ์ให้ผู้บัญชาการเรือนจำทราบโดยทันที 2. เจ้าหน้าที่เรือนจำต้องได้รับการฝึกฝนทางร่างกายเป็นพิเศษ เพื่อให้สามารถควบคุมผู้ต้องขังที่ก้าวร้าวได้ 3. ยกเว้นในสถานการณ์พิเศษ เจ้าหน้าที่เรือนจำซึ่งปฏิบัติหน้าที่ติดต่อกับผู้ต้องขัง ไม่ควรติดอาวุธ นอกจากนั้น เจ้าหน้าที่เรือนจำไม่ควรได้รับอาวุธไม่ว่าในพฤติการณ์ใดๆ เว้นแต่จะได้รับ การ ฝึกฝนการใช้อาวุธมาแล้ว”

86 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดนราธิวาส, 13 มกราคม 2568

87 ข้อ 45 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า “การขังเดี่ยวให้ใช้ได้เฉพาะกรณีที่เป็นข้อยกเว้นโดยถือว่าเป็นวิธีการสุดท้าย และให้ใช้ระยะเวลาสั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ รวมทั้งต้องให้มีหน่วยงานอิสระทบทวนการใช้โทษดังกล่าว และจะต้องโดยความเห็นชอบของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเท่านั้น และจะต้องไม่ให้กำหนดเป็นส่วนหนึ่งของบทลงโทษตามคำพิพากษาของศาล”

เรือนจำส่วนใหญ่ที่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์เคยถูกควบคุมตัว⁸⁸

อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางจังหวัดสงขลา รายงานว่า นักโทษที่ก่อเหตุทะเลาะวิวาทจะถูกลงโทษด้วยการแยกขังในห้องขังขนาด 2x4 เมตร เป็นเวลาหนึ่งเดือน⁸⁹ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางปัตตานี กล่าวว่า ผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยจะถูกขังรวมกันในห้องขังขนาด 5x12 เมตร ตลอด 24 ชั่วโมง เป็นเวลา 1 เดือน⁹⁰ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางยะลา เสริมว่า นักโทษจะถูกลงโทษโดยการขังในห้องที่เรียกว่า “ห้องมืด” ซึ่งพวกเขาจะได้รับอนุญาตให้ออกจากห้องเพียงสัปดาห์ละครั้ง “เขา [เจ้าหน้าที่เรือนจำ] เอาลังกะสีปิดตรงลูกกรงให้มืดเลย” อดีตผู้ต้องขังคนเดิมเล่า⁹¹ อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา ระบุว่า ผู้ต้องขังที่ก่อเหตุทะเลาะวิวาทอาจถูกขังเดี่ยวหรือแยกขังเป็นเวลาสามเดือน และถูกบังคับให้สวม “โซ่ตรวนข้อเท้าหนัก 3 กิโลกรัม” ตลอดเวลา⁹²

© FIDH

ผู้ต้องขังที่ก่อเหตุทะเลาะวิวาทอาจถูกขังเดี่ยวหรือแยกขังเป็นเวลาสามเดือน และถูกบังคับให้สวม “โซ่ตรวนข้อเท้าหนักสามกิโลกรัม” ตลอดเวลา

อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์หลายคนรายงานว่ามีการใช้เครื่องพันธนาการอย่างแพร่หลาย ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล⁹³

อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำอำเภอฝางและเรือนจำกลางยะลา รายงานว่า ผู้ต้องขังที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดร้ายแรงต้องสวมโซ่ตรวนที่ข้อเท้าเป็นประจำ⁹⁴ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางสงขลาและเรือนจำกลางปัตตานีเล่าว่า นักโทษใหม่ที่เข้ามายังเรือนจำจะถูกจับใส่โซ่ตรวนที่ข้อเท้าเป็นระยะเวลาตั้งแต่สองสัปดาห์ถึงสองเดือน⁹⁵

88 การแยกขังเพื่อลงโทษ เป็นการลงโทษผู้ต้องขังหลายคนด้วยการนำไปขังรวมกันในห้องขังที่แยกจากผู้ต้องขังคนอื่น ๆ
 89 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา, 13 มกราคม 2568
 90 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางปัตตานี, 13 มกราคม 2568
 91 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568
 92 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567
 93 ข้อ 47 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า “ห้ามใช้โซ่ เหล็ก หรือเครื่องพันธนาการใด ๆ ในลักษณะที่ย่ำยีศักดิ์ศรีหรือก่อให้เกิดความเจ็บปวด”; ข้อ 48 กำหนดเพิ่มว่า “1. กรณีที่มีการอนุญาตให้ใช้เครื่องพันธนาการตามวรรค 2 ของข้อกำหนด 47 ต้องปฏิบัติตามหลักการดังต่อไปนี้
 (ก) เครื่องพันธนาการอาจใช้ได้เฉพาะเมื่อรูปแบบการควบคุมอย่างอื่นที่รุนแรงน้อยกว่าใช้ไม่ได้ผลในการป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นหากไม่มีการพันธนาการจำกัดความเคลื่อนไหว
 (ข) วิธีพันธนาการจะต้องมีลักษณะก้าวร้าวรุนแรงน้อยที่สุด เท่าที่จำเป็น และสมเหตุสมผลแก่การควบคุมการเคลื่อนไหวของผู้ต้องขัง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับและลักษณะความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น
 (ค) เครื่องพันธนาการจะต้องใช้ได้เฉพาะในระยะเวลาที่กำหนดเท่านั้น และให้มีการปลดเครื่องพันธนาการออกโดยเร็วเมื่อความเสี่ยงเนื่องจากการไม่พันธนาการจำกัดการเคลื่อนไหวหมดสิ้นไปแล้ว
 2. จะต้องไม่มีการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้หญิงระหว่างเจ็บท้องคลอดบุตร ระหว่างคลอดบุตร และระยะเวลาสั้นภายหลังการคลอดบุตรอย่างเด็ดขาด “
 94 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฝาง, 9 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568
 95 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางปัตตานี, 13 มกราคม 2568; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา, 13 มกราคม 2568

คำให้การดังกล่าวขัดแย้งกับคำแถลงของกรมราชทัณฑ์ในระหว่างการทบทวนสถานการณ์ประเทศไทยโดยคณะกรรมการต่อต้านการทรมานแห่งสหประชาชาติเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2567 [ดูด้านบน 5. กลไกของสหประชาชาติ
กังวลเกี่ยวกับสภาพเรือนจำ] ว่ามีการใช้เครื่องพันธนาการเฉพาะใน “สถานการณ์ฉุกเฉินและเกิดขึ้นน้อยมาก” และ
“ต้องถอดออกทันทีเมื่อหมดความจำเป็น”⁹⁶

การลงโทษทางวินัยอื่น ๆ ที่อดีตผู้ต้องขังชายที่ให้สัมภาษณ์กล่าวถึง ได้แก่ การระงับสิทธิได้รับการเยี่ยม การฝึก
ร่างกาย การกักตัวหรือการนั่งกลางแดด และการลดชั้นนักโทษ⁹⁷

อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำอำเภอฝางเล่าว่า ผิวของเขาไหม้แดดเป็นผื่นแดงและตุ่มน้ำพอง หลังจากต้องกักตัวบนพื้น
ใต้แสงแดดที่แผดเผาเป็นเวลาหนึ่งชั่วโมง เพื่อเป็นการลงโทษจากการทะเลาะวิวาทกับนักโทษคนอื่น⁹⁸ อดีตผู้ต้องขัง
ที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครและเรือนจำกลางคลองเปรมที่ให้สัมภาษณ์รายงานถึงกรณีที่ผู้ต้องขังช่วยเหลือ
เจ้าหน้าที่เรือนจำในการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังคนอื่น⁹⁹ ผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครเล่าว่านักโทษ
อีกคนที่ช่วยงานเจ้าหน้าที่เรือนจำสั่งให้เขาถอดเสื้อและนอนบนพื้นคอนกรีตกลางแดด¹⁰⁰

ในส่วนของเรือนจำหญิง ผู้ต้องขังหญิงที่ให้สัมภาษณ์ทุกคนรายงานถึงการปฏิบัติที่อาจเข้าข่ายเป็นการปฏิบัติอันโหดร้าย
ทารุณ เช่น การตำท้อ หรืออาจเข้าข่ายเป็นการทรมาน เช่น การขังเดี่ยว และการถูกบังคับให้นั่งและกักตัวกลางแดด

ตัวอย่างเช่น อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่เล่าว่านักโทษที่กระทำความผิดจะถูกขังเดี่ยว ซึ่งโดยปกติ
แล้วจะนานห้าวัน¹⁰¹

7.3. การปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมและการเลือกปฏิบัติ

อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่รายงานว่า มีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังแตกต่างกันตามสถานะทางสังคมและ
เศรษฐกิจ¹⁰² นอกจากนี้ เรือนจำยังไม่สามารถประกันว่าผู้ต้องขังสามารถปฏิบัติตามหลักความเชื่อทางศาสนาของตนได้

จากคำบอกเล่าของอดีตผู้ต้องขังส่วนใหญ่ นักโทษที่ร่ำรวยหรือมีอิทธิพล รวมถึงนักโทษที่ช่วยงานเจ้าหน้าที่เรือนจำ
จะได้รับสิทธิพิเศษต่าง ๆ มากมาย เช่น ใต้เวลาอาบน้ำแยกต่างหาก ได้อาหารมากขึ้น ได้ห้องขังที่แออัดน้อยกว่า
และได้รับการละเว้นจากการลงโทษทางวินัย

อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำอำเภอฝางกล่าวว่า ผู้ต้องขังที่ช่วยงานเจ้าหน้าที่เรือนจำจะได้รับอาหารในปริมาณที่มากขึ้น
และมีคุณภาพดีขึ้น และได้รับอนุญาตให้ทำอาหารเองได้¹⁰³ จากคำบอกเล่าของอดีตผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานบำบัด
พิเศษสงขลา นักโทษที่มีเส้นสายดีมักจะได้รับการยกเว้นโทษทางวินัย¹⁰⁴ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดนครราชสีมา
รายงานว่า นักโทษที่มีฐานะร่ำรวยได้รับเวลาอาบน้ำแยก ได้รับเนื้อสัตว์ในปริมาณมากขึ้น และไม่ต้องต่อแถวรอรับ
อาหาร¹⁰⁵ นอกจากนี้ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครยังสังเกตเห็นว่าเจ้าหน้าที่เรือนจำมีท่าทีเคารพ
ต่อนักโทษที่มีฐานะร่ำรวยมากกว่าต่อนักโทษคนอื่น และพูดคุยกับพวกเขาอย่างสุภาพมากกว่า¹⁰⁶

ผู้ต้องขังมุสลิมต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติที่ไม่อนุญาตให้พวกเขาปฏิบัติตามธรรมเนียมทางศาสนาของตน

อดีตผู้ต้องขังเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา เรือนจำกลางปัตตานี เรือนจำกลางยะลา และเรือนจำจังหวัดนครราชสีมา
เล่าว่า

96 UN Web TV, การประชุมครั้งที่ 2148 สมัยประชุมที่ 81 คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน (CAT) - การพิจารณาประเทศไทย, 5 พฤศจิกายน 2567

97 ระบบราชทัณฑ์ไทยแบ่งผู้ต้องขังออกเป็น 6 ระดับตามความประพฤติ ได้แก่ 1) ชั้นเยี่ยม; 2) ชั้นดีมาก 3) ชั้นดี 4) ชั้นกลาง 5) ชั้นเลว; 6) ชั้นเลวมาก

98 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฝาง, 9 ธันวาคม 2567

99 Freedom Bridge, สัมภาษณ์ผู้ต้องขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 3 มกราคม 2568; Freedom Bridge, สัมภาษณ์ผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางคลองเปรม,
23 ธันวาคม 2567 และ 2 มกราคม 2568

100 Freedom Bridge, สัมภาษณ์ผู้ต้องขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 3 มกราคม 2568

101 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่, 10 ธันวาคม 2567

102 ข้อ 2.1 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า “ข้อกำหนดนี้พึงใช้ได้ทั่วไปโดยปราศจากความลำเอียง จะต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยเหตุ
ของความแตกต่างในด้านเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด สัญชาติ หรือสถานะอื่นใดของผู้ต้องขัง
ทั้งต้องให้ความเคารพต่อความเชื่อทางศาสนาและศาสนิกที่ผู้ต้องขังยึดถือ”

103 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฝาง, 9 ธันวาคม 2567

104 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567

105 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดนครราชสีมา, 13 มกราคม 2568

106 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 19 ธันวาคม 2567

เรือนจำไม่มีทางแยกขायาวคลุมเข้าตามหลักศาสนาสำหรับผู้ต้องขังที่เป็นมุสลิม ส่งผลให้ผู้ต้องขังที่เป็นมุสลิมบางส่วนต้องต่อขาทางแยกให้ยาวขึ้นเองโดยใช้ผ้าที่ซื้อจากร้านค้าในเรือนจำ¹⁰⁷ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดนครราชสีมาอ้างอีกว่า ผู้ต้องขังที่เป็นมุสลิมพบข้อจำกัดในการรับหนังสือศาสนาจากภายนอกเรือนจำ¹⁰⁸

7.4. สภาพสุขาภิบาลย่ำแย่

การจำกัดน้ำและผลิตภัณฑ์สุขอนามัยขั้นพื้นฐานที่ไม่เพียงพอ ส่งผลเสียต่อสภาพสุขอนามัยในเรือนจำส่วนใหญ่ที่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ถูกควบคุมตัว

อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ทุกคนรายงานว่าพวกเขาสามารถเข้าถึงห้องน้ำในห้องขังได้ตลอด 24 ชั่วโมง อย่างไรก็ตามจำนวนของห้องสุขาและการจัดหาผ้าในห้องขังนั้นแตกต่างกันอย่างมากในแต่ละเรือนจำ ในเรือนจำบางแห่งที่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ถูกควบคุมตัว จำนวนห้องสุขาในห้องขังไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักโทษ ส่งผลให้ต้องรอคอยเป็นเวลานาน¹⁰⁹

ผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครกล่าวว่า มีห้องสุขาเพียงห้องเดียวในห้องขังที่รองรับผู้ต้องขัง 55 คน¹¹⁰

นอกจากนี้ อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์บางคนยังแสดงความกังวลเกี่ยวกับการขาดความเป็นส่วนตัวในขณะที่ใช้ห้องน้ำในเรือนจำบางแห่ง เช่น เรือนจำกลางยะลา เรือนจำกลางนครราชสีมา และเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา ไม่มีฉากกั้นแยกห้องสุขาแต่ละห้อง¹¹¹ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางยะลารายงานว่า โดยทั่วไปผู้ต้องขังจะใช้ผ้าทำฉากกั้นชั่วคราว¹¹²

การจ่ายน้ำไม่เพียงพอในห้องขัง ส่งผลเสียต่อความสามารถในการรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคลของนักโทษ อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่รายงานว่า มีน้ำไหลในห้องขังเพียงช่วงเวลาจำกัดในระหว่างวัน ซึ่งทำให้ผู้ต้องขังต้องใช้น้ำที่เก็บสำรองไว้ในถัง

ตัวอย่างเช่น อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดนครราชสีมา กล่าวว่า มีการจ่ายน้ำประปาเพียงวันละ 1 ชั่วโมงเท่านั้น¹¹³ สถานการณ์ดังกล่าวไม่ได้ดีกว่าเท่าไรนักในเรือนจำอื่นๆ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดตรังกล่าวว่า น้ำในห้องขังไหลวันละ 2 ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 16.00 น. ถึง 18.00 น. ทำให้ผู้ต้องขังต้องจำกัดการใช้น้ำให้เหลือคนละ 1 ชั้นเมื่อเข้าห้องน้ำ¹¹⁴ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางยะลารายงานว่า ก๊อกน้ำจะเปิดใช้ได้ตั้งแต่เวลา 17.00 น. ถึง 20.00 น. ทำให้ผู้ต้องขัง 60 คนมีน้ำใช้ราว 200 ลิตรในเวลากลางคืน¹¹⁵ อดีตผู้ต้องขังที่ทัศนสถานบำบัดพิเศษสงขลารายงานว่า โดยปกติผู้ต้องขังจะมีน้ำไม่เพียงพอสำหรับใช้ในตอนกลางคืนเมื่อหยุดจ่ายน้ำ ส่งผลให้ผู้ต้องขังต้องติดสินบนเพื่อนักโทษที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลการใช้น้ำให้เปิดก๊อกน้ำประปาให้¹¹⁶ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำพิเศษมีนบุรีเล่าว่า ผู้ต้องขังมีน้ำไม่เพียงพอสำหรับซักโครกในตอนเช้าเนื่องจากมีผู้ใช้จำนวนมาก¹¹⁷

ในเรือนจำทุกแห่งที่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์เคยถูกควบคุมตัว ผู้ต้องขังจะอาบน้ำร่วมกันวันละสองครั้งในพื้นที่อาบน้ำรวมโดยไม่มีการกั้นหรือมาตรการรักษาความเป็นส่วนตัวที่เพียงพอ

107 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดนครราชสีมา, 13 มกราคม 2568; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา, 13 มกราคม 2568; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางปัตตานี, 13 มกราคม 2568

108 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดนครราชสีมา, 13 มกราคม 2568

109 ข้อ 15 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า "มีเครื่องสุขภัณฑ์เพียงพอแก่ความจำเป็นกับผู้ต้องขังทุกคน ทั้งต้องสะอาดและเหมาะสม ไม่ประเจิดประเจ้อ"

110 Freedom Bridge, สัมภาษณ์ผู้ต้องขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 3 มกราคม 2568

111 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา, 13 มกราคม 2568; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดนครราชสีมา, 13 มกราคม 2568

112 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568

113 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดนครราชสีมา, 13 มกราคม 2568

114 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567

115 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568

116 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัศนสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567

117 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษมีนบุรี, 19 ธันวาคม 2567

ในเรื่องจำนวนมากที่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์เคยถูกควบคุมตัว ข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำและเวลาที่จัดสรรให้อาบน้ำส่งผลเสียต่อสุขอนามัยส่วนบุคคลของผู้ต้องขัง¹¹⁸

อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดตรังรายงาน ผู้ต้องขังมีเวลาอาบน้ำเพียง 3 นาที ซึ่งแทบจะไม่พอให้บางคนได้ทันชำระล้างร่างกาย¹¹⁹ อดีตผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลารายงานว่า ผู้ต้องขังมีเวลาอาบน้ำเพียง 2 นาที ยกเว้นผู้ต้องขังที่ได้สิทธิพิเศษบางคนที่สามารถอาบน้ำได้นานถึงครึ่งชั่วโมง¹²⁰ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดสตูลเล่าว่า ผู้ต้องขังแต่ละคนได้รับน้ำสำหรับอาบน้ำ 12 ชัน¹²¹ นักโทษที่เรือนจำจังหวัดนราธิวาสได้รับน้ำสำหรับอาบน้ำคนละ 3-4 ชัน¹²²

นอกจากนี้ ผู้ต้องขังหญิงยังต้องเผชิญกับความท้าทายเฉพาะตัวในการรักษาสุขอนามัยส่วนตัวและในระหว่างมีประจำเดือน เนื่องจากมีเวลาและน้ำในการอาบน้ำอย่างจำกัด¹²³

อดีตผู้ต้องขังหญิงที่เรือนจำจังหวัดตรังกล่าวว่า ผู้ต้องขังหญิงได้รับเวลาอาบน้ำ 3 นาที ซึ่งไม่เพียงพอต่อการชำระล้างร่างกายให้สะอาด โดยเฉพาะผู้ต้องขังที่กำลังมีประจำเดือน¹²⁴ อดีตผู้ต้องขังคนเดียวกันยังรายงานว่า ผู้ต้องขังที่กำลังมีประจำเดือนโดยทั่วไปจะได้รับน้ำ 1 ชันเพื่อล้างเลือดก่อนที่จะไปอาบน้ำร่วมกับผู้ต้องขังคนอื่นๆ ในพื้นที่อาบน้ำรวม¹²⁵

อดีตผู้ต้องขังบางคนแสดงความเห็นว่าน้ำที่ไม่สะอาดส่งผลเสียต่อสุขภาพของพวกเขา

ตัวอย่างเช่น อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดตรังกล่าวว่า น้ำที่ใช้อาบน้ำบางครั้งไม่สะอาดและขุ่น ทำให้เธอและผู้ต้องขังคนอื่นๆ มีผื่นขึ้นตามใบหน้าและร่างกาย¹²⁶

การจัดเตรียมผลิตภัณฑ์สุขอนามัยส่วนบุคคล เช่น สบู่ แชมพู แปรงสีฟัน และยาสีฟัน แตกต่างกันไปในแต่ละเรือนจำ

อดีตผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ เรือนจำกลางสงขลา เรือนจำจังหวัดตรัง และเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครกล่าวว่า พวกเขาได้รับผลิตภัณฑ์สุขอนามัยส่วนบุคคลฟรีเมื่อแรกเข้า แต่เฉพาะนักโทษยากจนและผู้ที่ไม่ม่มีครอบครัวมาเยี่ยมเท่านั้นที่จะได้รับแจกของใช้เพื่อสุขอนามัยใหม่เป็นประจำ¹²⁷ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำอำเภอฝางกล่าวว่า ของใช้เพื่อสุขอนามัยจะแจกฟรีให้เฉพาะนักโทษสูงอายุและยากไร้เท่านั้น¹²⁸ อดีตผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่รายงานว่าพวกเขาได้รับยาสีฟันฟรีทุกเดือน¹²⁹ อย่างไรก็ตาม อดีตผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดสตูล เรือนจำพิเศษมีนบุรี เรือนจำจังหวัดนราธิวาส และ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา ไม่ได้รับแจกของใช้สำหรับสุขอนามัยส่วนตัวฟรีในตอนแรกเข้า และต้องจ่ายเงินซื้อเอง¹³⁰

ในเรื่องน้ำหญิงทุกแห่งที่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์เคยถูกควบคุมตัว ผู้ต้องขังจะได้รับผลิตภัณฑ์อนามัยสำหรับประจำเดือน อย่างไรก็ตาม ความถี่และปริมาณของผลิตภัณฑ์เหล่านี้แตกต่างกันอย่างมากในแต่ละเรือนจำ

118 ข้อ 16 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า “ที่อาบน้ำและฝักบัวต้องติดตั้งให้เพียงพอับจำนวนผู้ต้องขังทุกคนที่อาบน้ำโดยมีอุณหภูมิที่เหมาะสมกับดินฟ้าอากาศ และให้สามารถอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาดได้บ่อยตามความจำเป็นตามฤดูกาลและตามสภาพของแต่ละภูมิภาค โดยอย่างน้อยควรให้ผู้ต้องขังได้อาบน้ำสัปดาห์ละครั้งหากอยู่ในภูมิภาคเขตอบอุ่น”

119 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567

120 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567

121 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดสตูล, 24 ธันวาคม 2567

122 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดนราธิวาส, 13 มกราคม 2568

123 ข้อ 5 ของข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรื่องจำและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง ระบุว่า “สถานที่คุมขังสำหรับผู้ต้องขังหญิงควรมีสั่งอำนวยความสะดวกและของใช้จำเป็นต่อสุขอนามัยของผู้หญิง รวมถึงการจัดหาผ้าอนามัยโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ และการจัดให้มีน้ำอย่างเพียงพอสำหรับการดูแลสุขอนามัยส่วนตัวของผู้ต้องขังหญิงและเด็กติดผู้ต้องขัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ต้องขังหญิงที่ทำหน้าที่ปรุงอาหารผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์ อยู่ในระหว่างให้นมบุตร หรือมีประจำเดือน”

124 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567

125 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567

126 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567

127 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่, 10 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา, 13 มกราคม 2568; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 19 ธันวาคม 2567

128 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฝาง, 9 ธันวาคม 2567

129 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่, 10 ธันวาคม 2567

130 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษมีนบุรี, 19 ธันวาคม 2567

อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดตรังได้รับแจกผ้าอนามัยทุกสองหรือสามเดือน¹³¹ อดีตผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่รายงานว่า พวกเขาได้รับผ้าอนามัยประมาณ 20 ชิ้นต่อเดือนซึ่งไม่เพียงพอ ดังนั้นพวกเขาต้องซื้อผ้าอนามัยเพิ่มที่ร้านค้าของเรือนจำ อย่างไรก็ตาม อดีตผู้ต้องขังคนหนึ่งกล่าวว่าเสริมว่ามีเพียงนักโทษยากไร้เท่านั้นที่สามารถขอผ้าอนามัยเพิ่มได้ฟรี¹³²

อดีตผู้ต้องขังหญิงที่ให้สัมภาษณ์ทุกคนรายงานว่าได้รับเสื้อชั้นในและกางเกงชั้นในเมื่อแรกเข้า ตัวอย่างเช่น อดีตผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่รายงานว่า ได้รับกางเกงชั้นในห้าตัวและเสื้อชั้นในห้าตัว¹³³ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดตรังได้รับกางเกงชั้นในและเสื้อชั้นในเพียงอย่างละหนึ่งตัว และต้องซื้อเพิ่มเติมที่ร้านค้าในเรือนจำ¹³⁴

อดีตผู้ต้องขังชายที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ระบุว่าไม่ได้รับกางเกงชั้นใน แต่สามารถซื้อได้จากร้านค้าในเรือนจำ ยกเว้นที่เรือนจำอำเภอฝาง¹³⁵ อย่างไรก็ตาม อดีตผู้ต้องขังชายที่เรือนจำกลางปัตตานีและเรือนจำกลางสงขลารายงานว่าได้รับกางเกงชั้นในไซส์เดียวซึ่งคับเกินไปสำหรับพวกเขา¹³⁶ อดีตผู้ต้องขังชายที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครระบุว่าผู้ต้องขังชายไม่ได้รับอนุญาตให้สวมกางเกงชั้นในเมื่อได้รับเยี่ยมหรือเข้าพิจารณาคดีในศาล¹³⁷

7.5. เกยและหญิงข้ามเพศไม่ได้รับการคุ้มครอง

อดีตผู้ต้องขังชายที่ให้สัมภาษณ์หลายคนรายงานว่า พบเห็นความท้าทายต่าง ๆ มากมาย รวมถึงการปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม การเลือกปฏิบัติ และการคุกคาม ที่ชายรักร่วมเพศและหญิงข้ามเพศต้องเผชิญในเรือนจำที่พวกเขาถูกคุมขัง

อดีตผู้ต้องขังเหล่านี้รายงานว่า หญิงข้ามเพศถูกคุมขังในเรือนจำชายและถูกคุมขังในห้องขังเดียวกับนักโทษชาย มีเพียงอดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำอำเภอฝาง เรือนจำจังหวัดสตูล เรือนจำกลางยะลา และเรือนจำจังหวัดนราธิวาสเท่านั้นที่กล่าวว่าเรือนจำเหล่านี้มีพื้นที่นอนแยกสำหรับหญิงข้ามเพศ¹³⁸

เรือนจำส่วนใหญ่ที่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์เคยถูกควบคุมตัว ไม่ได้มีการจัดเตรียมการที่เฉพาะเพื่อประกันความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวของหญิงข้ามเพศในขณะอาบน้ำ

อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำอำเภอฝาง เรือนจำกลางยะลา เรือนจำกลางสงขลา และเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ระบุว่า หญิงข้ามเพศไม่มีทางเลือกในการอาบน้ำแยกจากผู้ต้องขังชายคนอื่น ๆ¹³⁹ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำอำเภอฝาง เรือนจำกลางยะลา และเรือนจำกลางสงขลา เล่าว่า หญิงข้ามเพศจะสวมเสื้อผ้าปกปิดหน้าอกเมื่ออาบน้ำร่วมกับผู้ต้องขังชายคนอื่น ๆ¹⁴⁰ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดสตูล เรือนจำจังหวัดนราธิวาส และเรือนจำกลางปัตตานี กล่าวว่า หญิงข้ามเพศในเรือนจำเหล่านี้ได้อาบน้ำในเวลาเวลาที่ต่างจากนักโทษชาย¹⁴¹

131 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567

132 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่, 10 ธันวาคม 2567

133 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่, 10 ธันวาคม 2567

134 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567

135 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฝาง, 9 ธันวาคม 2567

136 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางปัตตานี, 13 มกราคม 2568; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา, 13 มกราคม 2568

137 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 19 ธันวาคม 2567

138 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฝาง, 9 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดสตูล, 24 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดนราธิวาส, 13 มกราคม 2568

139 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฝาง, 9 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 19 ธันวาคม 2567

140 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฝาง, 9 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา, 13 มกราคม 2568

141 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดสตูล, 24 ธันวาคม 2567

อดีตผู้ต้องขังเล่าว่า หญิงข้ามเพศจะสวมเสื้อผ้าปกปิดหน้าอกเมื่ออาบน้ำร่วมกับผู้ต้องขังชายคนอื่นๆ

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังบางคน พบว่าเกย์และหญิงข้ามเพศต้องเผชิญกับการคุกคามและการตีตราในรูปแบบต่างๆ

อดีตผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครและเรือนจำกลางยะลาเล่าถึงเหตุการณ์ที่ชายรักร่วมเพศและหญิงข้ามเพศถูกผู้ต้องขังคนอื่นคุกคามทางร่างกาย¹⁴² นอกจากนี้ ผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครคนหนึ่งซึ่งระบุว่าตนเองเป็นเกย์ รายงานว่าถูกกลั่นแกล้ง บังคับให้เปิดเผยอวัยวะเพศ และถูกผู้ต้องขังคนอื่นล่วงละเมิดทางเพศ¹⁴³

ผู้ต้องขังคนอื่นๆก็ได้แสดงความกังวลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อหญิงข้ามเพศในเรือนจำดังกล่าว รวมถึงการไม่จัดหาเสื้อชั้นในและการบำบัดด้วยฮอร์โมนสำหรับคนข้ามเพศ¹⁴⁴

7.6. อาหารไม่มีคุณภาพ ไม่ชวนรับประทาน

อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่รายงานว่า อาหารในเรือนจำมีคุณภาพต่ำและไม่มีคุณค่าทางโภชนาการเพียงพอ¹⁴⁵

ในเรือนจำทุกแห่งที่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ถูกควบคุมตัว ผู้ต้องขังจะได้รับอาหารสามมื้อต่อวัน อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่บรรยายว่าอาหารดังกล่าว “มีคาร์โบไฮเดรตสูง” “ไม่อร่อย” “จืดชืด” และมีโปรตีนจากสัตว์ไม่เพียงพอ

อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำอำเภอฟางเล่าว่าเคยได้รับแกงที่มีแต่ก้างและหัวปลา¹⁴⁶ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เรือนจำพิเศษมีนบุรี และเรือนจำจังหวัดนราธิวาสกล่าวว่าผู้ต้องขังมักได้รับข้าวและแกงจืดชืดที่มีเนื้อไม้กั้น¹⁴⁷ นอกจากนี้จะมีโปรตีนไม่เพียงพอแล้ว อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางยะลาซึ่งระบุว่า อาหารที่จัดเตรียมให้มักจะมีรสจืดชืด นักโทษจึงต้องเติมน้ำปลา¹⁴⁸ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดตรังกล่าวว่า อาหารมีรสชาติ “แย่มาก”

142 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 19 ธันวาคม 2567

143 Freedom Bridge, สัมภาษณ์ผู้ต้องขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 10 มกราคม 2568

144 Freedom Bridge, สัมภาษณ์ผู้ต้องขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 10 กุมภาพันธ์ 2568

145 ข้อ 22 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า “1. ผู้ต้องขังทุกคนจะต้องได้รับอาหารที่จัดให้เป็นเวลาโดยเรือนจำ อันมีประโยชน์และเพียงพอต่อสุขภาพและ เพื่อความแข็งแรงแห่งร่างกาย โดยต้องจัดปรุงอย่างสะอาด และจัดให้อย่างเป็นระเบียบ 2. น้ำต้องจัดไว้เพื่อให้ผู้ต้องขังทุกคนได้ดื่มเมื่อต้องการ”

146 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฟาง, 9 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางปัตตานี, 13 มกราคม 2568

147 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษมีนบุรี, 19 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดนราธิวาส, 13 มกราคม 2568

148 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568

และบรรยายว่าข้าว “แฉะและเลอะ”¹⁴⁹ “เนื้อสัตว์ไม่มีเลย เป็นแกงผัก มีผักอะไรก็ใส่ไป” อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำอำเภอฝางเล่า¹⁵⁰ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำอำเภอฝางและเรือนจำกลางปัตตานีรายงานว่าอาหารที่ได้รับมีปริมาณไม่เพียงพอ นอกจากนี้ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครยังกล่าวว่าการแจกจ่ายอาหารไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากผู้ต้องขังที่ทำหน้าที่เตรียมอาหารมักจะเก็บเนื้อสัตว์ส่วนใหญ่ไว้กินเอง เหลือแต่น้ำแกงและผักให้คนอื่น¹⁵¹

© FIDH

อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำอำเภอฝางเล่าว่าเคยได้รับแกงที่มีแค่ก้างและหัวปลา

อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์บางคน รวมถึงอดีตผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ รายงานว่าได้รับอาหารรสชาติดี มีคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดสตูลและเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครกล่าวว่าพวกเขาได้รับอาหารที่มีเนื้อสัตว์ในปริมาณที่เหมาะสม แม้ว่าโดยทั่วไปแล้วจะมีรสชาติจืดชืด¹⁵² อย่างไรก็ตาม อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดสตูลกล่าวว่าบางครั้งอาหารดูเหมือนจะปนเปื้อน¹⁵³

ในเรือนจำทุกแห่งที่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ถูกควบคุมตัว จะมีก๊อบบริการน้ำกรองสำหรับดื่ม อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์บางคนแสดงความกังวลเกี่ยวกับคุณภาพของน้ำดื่ม

ตัวอย่างเช่น อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำอำเภอฝางและเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา รายงานว่าน้ำดื่มมีกลิ่นคลอรีน¹⁵⁴ อดีตผู้ต้องขังคนอื่นๆ บอกว่าน้ำดื่มมีฝุ่นผง¹⁵⁵ มีสีแดง¹⁵⁶ หรือมีกลิ่นคาว¹⁵⁷

อดีตผู้ต้องขังมุสลิมที่ให้สัมภาษณ์รายงานว่า เรือนจำที่พวกเขาถูกคุมขังได้จัดเตรียมการพิเศษเพื่อรองรับการถือศีลอดของผู้ต้องขังมุสลิมในช่วงเดือนรอมฎอนโดยปรับเวลาอาหารและอนุญาตให้รับประทานอาหารว่างหรือบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปภายในห้องขังได้ อย่างไรก็ตาม อดีตผู้ต้องขังบางคนรายงานถึงความกังวลเรื่องความปลอดภัยของอาหาร

ในเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา เรือนจำกลางยะลา เรือนจำจังหวัดนราธิวาส และเรือนจำกลางปัตตานี ผู้ต้องขังมุสลิมที่ถือศีลอดจะได้รับอาหารสองกล่องก่อนค่ำ สำหรับรับประทานหลังพระอาทิตย์ตกดิน และรับประทานมื้อก่อนรุ่งสาง

149 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567

150 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฝาง, 9 ธันวาคม 2567

151 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 19 ธันวาคม 2567

152 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 19 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดสตูล, 24 ธันวาคม 2567

153 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดสตูล, 24 ธันวาคม 2567

154 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฝาง, 9 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา, 13 มกราคม 2568

155 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567

156 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568

157 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางปัตตานี, 13 มกราคม 2568

เป็นผลให้อัตตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางจังหวัดสงขลาร้องเรียนว่า อาหารมักจะเย็นชืดหรือเกือบบูดเมื่อถึงเวลารับประทานอาหาร¹⁵⁸

จากการสัมภาษณ์ออตตผู้ต้องขังทั้งหมด พบว่าร้านค้าในเรือนจำมีอาหารที่มีคุณภาพดีกว่าและเครื่องดื่มบรรจุกวอดให้เลือกมากมาย

ออตตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา เรือนจำกลางจังหวัดสงขลา และเรือนจำจังหวัดตรัง รายงานว่า ตนซื้ออาหารเพิ่มเติมจากร้านค้าในเรือนจำเป็นประจำ เพื่อเติมมื้ออาหารที่เรือนจำจัดให้¹⁵⁹ ออตตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครและเรือนจำอำเภอดำรงวิทยารอตัดโทษต่างซื้อน้ำขวดเพื่อดื่มเอง¹⁶⁰

7.7. บริการดูแลสุขภาพไม่เพียงพอ

ออตตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่รายงานว่า เรือนจำที่พวกเขาถูกควบคุมตัวลี้มเหลวในการจัดบริการดูแลสุขภาพกายและใจที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าถึงการรักษาและยาที่ล่าช้าและไม่เพียงพอ¹⁶¹

ในเรือนจำเหล่านั้น แพทย์จากโรงพยาบาลนอกเรือนจำจะให้บริการที่สถานพยาบาลของเรือนจำตามกำหนดเวลา และผู้ต้องขังที่ต้องการเข้าพบแพทย์จะต้องนัดหมายล่วงหน้า ยกเว้นในกรณีฉุกเฉิน เวลาในการรอพบแพทย์จะแตกต่างกันอย่างมากขึ้นอยู่กับเรือนจำแต่ละแห่ง ในเรือนจำบางแห่ง ศักยภาพของบริการทางการแพทย์ไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับความต้องการของประชากรผู้ต้องขัง ส่งผลให้ต้องรอเป็นเวลานาน

ออตตผู้ต้องขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครกล่าวว่า โดยเฉลี่ยแล้วผู้ต้องขังต้องรอแพทย์ประมาณหนึ่งสัปดาห์¹⁶² ออตตผู้ต้องขังในทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่รายงานว่า แพทย์จะมาตรวจเยี่ยมผู้ต้องขังที่สถานพยาบาลของเรือนจำสัปดาห์ละครั้งหรือสองสัปดาห์ครั้ง และระยะเวลาที่รอขึ้นอยู่กับความรุนแรงของอาการ¹⁶³ จากคำบอกเล่าของออตตผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา ผู้ต้องขังที่นัดหมายไว้ต้องรอประมาณสองถึงสามสัปดาห์เพื่อรับการปรึกษาหรือการรักษาจากแพทย์¹⁶⁴ ออตตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดนราธิวาสกล่าวว่าผู้ต้องขังรอประมาณหนึ่งวันเพื่อพบแพทย์ แต่เสริมว่า “โดยทั่วไปนักโทษจะได้รับยาหนึ่งสัปดาห์หลังจากพบแพทย์ ถึงตอนนั้น ก็หายแล้ว”¹⁶⁵ ออตตผู้ต้องขังที่เรือนจำอำเภอดำรงวิทยารอตัดโทษ เรือนจำกลางยะลา และเรือนจำกลางสงขลา รายงานว่า ผู้ต้องขังสามารถรับการรักษาที่สถานพยาบาลของเรือนจำในวันเดียวกันหรือวันรุ่งขึ้นหลังจากนัดหมาย¹⁶⁶

158 FIDH, สัมภาษณ์ออตตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา, 13 มกราคม 2568

159 FIDH, สัมภาษณ์ออตตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์ออตตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา, 13 มกราคม 2568; FIDH, สัมภาษณ์ออตตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567

160 FIDH, สัมภาษณ์ออตตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอดำรงวิทยารอตัดโทษ, 9 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์ออตตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 19 ธันวาคม 2567

161 ข้อ 24 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า “1. การให้บริการด้านการรักษาพยาบาลแก่ผู้ต้องขังเป็นความรับผิดชอบของรัฐ โดยผู้ต้องขังควรได้รับการรักษาพยาบาลตามมาตรฐานเช่นเดียวกับที่รัฐจัดให้กับประชาชนอื่น และจะต้องสามารถเข้าถึงบริการที่จำเป็นโดยไม่คิดมูลค่าและไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งสถานภาพด้านกฎหมายของตน 2. การจัดบริการรักษาพยาบาลควรอยู่ในลักษณะที่เชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับงานด้านสาธารณสุขโดยทั่วไป และในลักษณะที่ประกันให้มีการรักษาและพยาบาลอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการให้บริการด้านเอชไอวี วัณโรค และโรคติดต่ออื่นๆ รวมทั้งภาวะที่ต้องพึ่งพิงยาเสพติด”; ข้อ 25 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า “1. เรือนจำทุกแห่งที่มีสถานบริการรักษาพยาบาล อันมีหน้าที่ประเมิน ส่งเสริม คัดกรอง และ พัฒนาสุขภาพกายและจิตใจของผู้ต้องขัง โดยเฉพาะการให้ความใส่ใจเป็นพิเศษต่อผู้ต้องขังที่ต้องการ การดูแลสุขภาพเป็นพิเศษ หรือมีปัญหาด้านสุขภาพที่กระทบต่อการบำบัดฟื้นฟูของตน 2. บริการรักษาพยาบาลจะต้องมีคณะทำงานสหวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วยบุคลากรที่มีคุณสมบัติ เหมาะสมอย่างเพียงพอสำหรับหน่วยบริการด้านการรักษาพยาบาลที่เป็นอิสระ และมีศักยภาพด้านการแพทย์อย่างเต็มที่ โดยควรมีความเชี่ยวชาญอย่างเพียงพอทั้งด้านจิตวิทยาและจิตเวช และต้องจัดให้ผู้ต้องขังทุกคนสามารถเข้าถึงบริการด้านทันตกรรมที่มีคุณภาพด้วย”

162 FIDH, สัมภาษณ์ออตตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 19 ธันวาคม 2567

163 FIDH, สัมภาษณ์ออตตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่, 10 ธันวาคม 2567

164 FIDH, สัมภาษณ์ออตตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567

165 FIDH, สัมภาษณ์ออตตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดนราธิวาส, 13 มกราคม 2568

166 FIDH, สัมภาษณ์ออตตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอดำรงวิทยารอตัดโทษ, 9 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์ออตตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568; FIDH, สัมภาษณ์ออตตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา, 13 มกราคม 2568

จากคำบอกเล่าของอดีตผู้ต้องขังส่วนใหญ่ ยาพื้นฐานที่หาซื้อได้ตามร้านขายยาจะต้องได้รับการสั่งจ่ายโดยแพทย์ ซึ่งส่งผลให้ผู้ต้องขังต้องรอพบแพทย์จึงจะได้รับยา แม้ว่าจะเป็นเพียงอาการเจ็บป่วยเล็กน้อยก็ตาม¹⁶⁷

อดีตผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่และเรือนจำจังหวัดสตูลยังกล่าวอีกว่า การเข้าถึงยาในเรือนจำถูกจำกัดมากเกินไป “สำหรับยาพาราเซตามอล [สำหรับไข้] แม้จะมีไข้แต่หากอุณหภูมิร่างกายไม่ถึง 38°C ก็จะไม่ไดยาแม้แต่เม็ดเดียว” อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดสตูลเล่า¹⁶⁸ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดนครราชสีมาแสดงความกังวลเกี่ยวกับการที่ผู้ต้องขังมักถูกปฏิเสธการเข้าถึงยาโดยพลการ อดีตผู้ต้องขังคนเดียวกันเล่าว่าเคยเห็นผู้ต้องขังถูกเจ้าหน้าที่เรือนจำทุบตีหรือลงโทษเพียงเพราะขอยาแก้ปวดจากพวกเขา¹⁶⁹

ในเรือนจำบางแห่งที่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ถูกควบคุมตัว รวมถึงทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ เรือนจำอำเภอฟาง และเรือนจำกลางปัตตานี ผู้ต้องขังสามารถขอรับยาสามัญประจำบ้านพื้นฐานที่หาซื้อได้ตามร้านขายยา เช่น พาราเซตามอลหรือยาแก้ปวดอื่น ๆ จากเจ้าหน้าที่เรือนจำหรือผู้ต้องขังที่ทำหน้าที่ช่วยงานได้¹⁷⁰

อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์บางคนระบุว่า ผู้ต้องขังที่มีโรคประจำตัวได้รับการรักษาและยาที่ทางเรือนจำจัดหาหรืออำนวยความสะดวกให้

ตัวอย่างเช่น อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำอำเภอฟาง ซึ่งได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูง ได้รับยาสำหรับอาการป่วยของตนเป็นประจำ¹⁷¹ นอกจากนี้ อดีตผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่รายงานว่า ผู้ต้องขังที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคร้ายแรง เช่น มะเร็ง จะได้รับการรักษาในโรงพยาบาลภายนอกเรือนจำ¹⁷²

แม้ว่าเรือนจำทุกแห่งที่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ถูกควบคุมตัวจะมีบริการทันตกรรม แต่อดีตผู้ต้องขังส่วนใหญ่ระบุว่าบริการดังกล่าวไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ต้องขังและต้องรอคิวเป็นเวลานาน ในเรือนจำส่วนใหญ่ที่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ถูกควบคุมตัว ทันตแพทย์จะมาตรวจเดือนละครั้งและต้องจองล่วงหน้า

อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำอำเภอฟางได้พบทันตแพทย์เพื่อถอนฟันหลังจากจองคิวนัดหมายไปหนึ่งเดือน¹⁷³ อดีตผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลารายงานว่าเขารอคิวถอนฟันนานกว่าหนึ่งปี ซึ่งสุดท้ายก็ไม่ได้ทำ¹⁷⁴ อดีตผู้ต้องขังคนเดียวกันกล่าวว่า เวลารอคิวที่ยาวนานนั้นเกิดจากการที่สามารถตรวจผู้ต้องขังได้จำนวนไม่มากและสิทธิพิเศษในกลุ่มผู้ต้องขัง เขาอธิบายว่า “เขา [ทันตแพทย์] จะรับตรวจนักโทษเพียง 10 คนต่อแดนขังต่อเดือน ซึ่งส่วนมากจะเป็นพวกผู้ต้องขังที่ช่วยงานผู้คุม”¹⁷⁵ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดนครราชสีมารายงานว่า ทันตแพทย์ที่มาตรวจที่เรือนจำสามารถรับผู้ต้องขังได้เพียงห้าคนต่อแดนขังต่อเดือน และผู้ต้องขังที่ช่วยงานเจ้าหน้าที่เรือนจำจะได้ลัดคิว¹⁷⁶

อดีตผู้ต้องขังหญิงที่ให้สัมภาษณ์ทุกคนรายงานถึงพัฒนาการเชิงบวกเกี่ยวกับการให้บริการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน รวมถึงการตรวจทางนรีเวชสำหรับผู้ต้องขังหญิง¹⁷⁷

อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดตรังรายงาน ว่า ผู้ต้องขังหญิงได้รับการตรวจสุขภาพเป็นประจำ ซึ่งรวมถึงการตรวจคัดกรองเอชไอวี เบาหวาน และมะเร็งปากมดลูก¹⁷⁸ ตามคำบอกเล่าของอดีตผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ เรือนจำจัดให้มีการเอ็กซเรย์ทรวงอกทุกสามเดือน และการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกปีละสองครั้ง¹⁷⁹

167 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 19 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567

168 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดสตูล, 24 ธันวาคม 2567

169 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดนครราชสีมา, 13 มกราคม 2568

170 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่, 10 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฟาง, 9 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางปัตตานี, 13 มกราคม 2568

171 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฟาง, 9 ธันวาคม 2567

172 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่, 10 ธันวาคม 2567

173 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฟาง, 9 ธันวาคม 2567

174 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567

175 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567

176 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดนครราชสีมา, 13 มกราคม 2568

177 ข้อ 18 ของข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง ระบุว่า “ผู้ต้องขังหญิงต้องได้รับการป้องกันโรคที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงโดยเฉพาะเช่น การตรวจมะเร็งปากมดลูก (Papnicolaou Smears) การทดสอบมะเร็งเต้านม และมะเร็งทางนรีเวช”

178 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567

179 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่, 10 ธันวาคม 2567

อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่รายงานว่า มีบริการด้านสุขภาพจิตในเรือนจำที่พวกเขาถูกคุมขัง แม้ว่าไม่มีใครมีประสบการณ์ตรงในการเข้าพบนักจิตวิทยา อดีตผู้ต้องขังบางคนตั้งข้อสังเกตว่าการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพจิตในเรือนจำยังมีจำกัด

อดีตผู้ต้องขังที่ทัศนสถานบำบัดพิเศษสงขลา กล่าวว่า ผู้ต้องขังที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคทางจิตหรือได้รับยาตามที่แพทย์สั่งเท่านั้นจึงจะเข้ารับการรักษาได้ ส่งผลให้ผู้ต้องขังที่ไม่เคยได้รับการวินิจฉัยโรคหรือผู้ที่มีอาการสุขภาพจิตเล็กน้อยประสบกับปัญหาในการเข้ารับคำปรึกษาทางจิตวิทยา¹⁸⁰ อดีตผู้ต้องขังคนเดียวกันอธิบายว่า “ถ้าเราอยู่ๆ เครียดจะไม่สามารถ [ได้รับอนุญาตให้] พบจิตแพทย์ได้ ต้องเป็นนักโทษที่มีประวัติ [ป่วยทางจิต] อยู่แล้ว”¹⁸¹

อดีตผู้ต้องขังในเรือนจำกลางยะลา เรือนจำจังหวัดนราธิวาส และเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา รายงานว่าเรือนจำดังกล่าวไม่มีบริการด้านสุขภาพจิต¹⁸²

อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่รายงานว่า การตอบสนองของเรือนจำต่อเหตุฉุกเฉินทางการแพทย์ในเวลากลางคืนไม่เพียงพอ ซึ่งบางครั้งส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ที่ร้ายแรงถึงชีวิต¹⁸³

**“เพื่อนผมเสียชีวิตในห้องขัง รอพัศดีเวรแต่เขาไม่ขึ้นมาทักๆ ที่เรา
เป่านกหวีดหลายต่อหลายครั้ง...ศพก็อยู่ในห้องจนถึงเช้าเพราะไม่มีใครขึ้นมาดู”**

อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางยะลาและทัศนสถานบำบัดพิเศษสงขลา ระบุว่า ผู้ต้องขังที่มีอาการ “ร้ายแรงถึงชีวิต” เช่น หมดสติหรือชักเท่านั้นที่จะได้รับการรักษาในเวลากลางคืน แทนที่จะต้องรอจนถึงเช้าวันรุ่งขึ้นเพื่อพบแพทย์¹⁸⁴ “เพื่อนผมเสียชีวิตในห้องขัง รอพัศดีเวรแต่เขาไม่ขึ้นมาทักๆ ที่เราเป่านกหวีดหลายต่อหลายครั้ง...ศพก็อยู่ในห้อง

180 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัศนสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567

181 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัศนสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567

182 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดนราธิวาส, 13 มกราคม 2568; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา, 13 มกราคม 2568

183 ข้อ 27 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า “1. ในกรณีฉุกเฉิน ผู้ต้องขังทุกคนต้องได้รับการประกันว่าสามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลได้โดยพลันผู้ต้องขังที่จำเป็นต้องได้รับการรักษาหรือการผ่าตัดเฉพาะทาง ต้องได้รับการส่งตัวไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเฉพาะทางหรือโรงพยาบาลของพลเรือน ในกรณีที่เรือนจำมีโรงพยาบาลของตนเอง โรงพยาบาลนั้นต้องมีบุคลากรและอุปกรณ์ทางการแพทย์อย่างเพียงพอและมีศักยภาพที่จะให้การรักษาและดูแลอย่างเหมาะสมกับผู้ต้องขังที่ได้รับตัวมา 2. การตัดสินใจทางการแพทย์ให้กระทำได้เฉพาะผู้รับผิดชอบที่มีวิชาชีพด้านการแพทย์เท่านั้นและการตัดสินใจดังกล่าวจะต้องไม่ถูกกลบฝัง หรือเพิกเฉยโดยผู้ที่มีไม่บุคลากรทางการแพทย์”

184 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568;

จนถึงเช้าเพราะไม่มีใครขึ้นมาดู” อดีตผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลาเล่า¹⁸⁵ อดีตผู้ต้องขังคนเดียวก่นกล่าวเพิ่มเติมว่า การจัดการเหตุฉุกเฉินทางการแพทย์ในเวลากลางคืนนั้นยุ่งยากเนื่องจากระเบียบการรักษาความปลอดภัยที่ซับซ้อนของเรือนจำ ตัวอย่างเช่น หากจะเปิดห้องขัง เจ้าหน้าที่เรือนจำต้องไปเอากุญแจห้องขังจากอาคารอื่น¹⁸⁶ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดนราธิวาสกล่าวว่าเจ้าหน้าที่เรือนจำใช้เวลา 1.5-2 ชั่วโมงจึงจะมาถึงห้องขังเพื่อทำการประเมินเบื้องต้น¹⁸⁷ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางสงขลาเล่าว่า ผู้ต้องขังรายหนึ่งมีอาการปวดไส้เลื่อนตอนกลางคืนต้องรอประมาณ 30 นาทีกว่าเจ้าหน้าที่จะมาตรวจอาการ¹⁸⁸

7.8. ทำงานหนัก ค่าตอบแทนน้อย

ผู้ต้องขังต้องทำงานที่ใช้แรงงานมากและซ้ำซาก ซึ่งให้โอกาสที่จำกัดในการพัฒนาทักษะต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจ้างงานเมื่อได้รับการปล่อยตัว¹⁸⁹ นอกจากนี้ อดีตผู้ต้องขังบางคนยังรายงานถึงการปฏิบัติต่อแรงงานที่ไม่เป็นธรรม รวมถึงการจ่ายค่าตอบแทนที่ไม่เพียงพอ และการลงโทษสำหรับการไม่สามารถผลิตได้ตามเป้าหมายที่เข้มงวด¹⁹⁰

คำให้การเหล่านี้ขัดแย้งกับคำกล่าวอ้างของกรมราชทัณฑ์ระหว่างการทบทวนสถานการณ์ประเทศไทยโดยคณะกรรมการต่อต้านการทรมานแห่งสหประชาชาติเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2567 [ดูข้างบน 5. กลไกของสหประชาชาติกังวลเกี่ยวกับสภาพเรือนจำ] ที่ว่า “ผู้ต้องขังได้รับโอกาสในการทำงานที่เป็นประโยชน์ทางการเงินและเอื้อต่อการพัฒนาทักษะ ซึ่งช่วยในการฟื้นฟูพฤติกรรมเสียและการเตรียมความพร้อมเพื่อกลับคืนสู่สังคม”¹⁹¹ คำแถลงของกรมราชทัณฑ์ที่ว่า “งานทักษะต่ำ รวมถึงการผลิตอวนจับปลา ได้ถูกยกเลิกในปี 2565” นั้นทำให้เข้าใจผิดอย่างยิ่ง โดยขัดแย้งกับคำสัมภาษณ์ของอดีตผู้ต้องขังสองคน [ดูด้านล่างในหัวข้อนี้]

งานสองประเภทในเรือนจำที่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์รายงาน ได้แก่ งานในโครงการฝึกอบรมวิชาชีพของเรือนจำหรือที่เรียกว่า “ก่องงาน” และงานสนับสนุนภายในเรือนจำ งานส่วนใหญ่ในโครงการฝึกอบรมวิชาชีพของเรือนจำเป็นการผลิตสินค้าให้แก่ผู้จ้างเหมาเอกชน เช่น อวนจับปลา กลอนประตู บานพับ เลื่อยปักโลโก้ และพรมเช็ดเท้าเย็บมือ

อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่รายงานว่า ผู้ต้องขังที่ทำงานผลิตสินค้าได้รับค่าจ้างต่ำ ซึ่งปกติแล้วจะทำงานตั้งแต่ 9.00 น. ถึง 14.00 น. ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ ค่าตอบแทนสำหรับงานประเภทนี้ต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำรายวันของไทยในปี 2567 อย่างมาก ซึ่งอยู่ที่ระหว่าง 330 ถึง 370 บาท (ประมาณ 9.50-10.70 ดอลลาร์สหรัฐ)

ตัวอย่างเช่น อดีตผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลาที่ผลิตอวนจับปลารายงานว่า ได้รับค่าจ้างเดือนละ 1,000 บาท (ประมาณ 28.90 ดอลลาร์สหรัฐ) หรือวันละ 33 บาท (ประมาณ 1 ดอลลาร์สหรัฐ) ซึ่งสูงกว่าปีก่อนๆ ที่เขาได้ค่าแรงเดือนละ 100 บาท (ประมาณ 2.90 ดอลลาร์สหรัฐ) หรือวันละ 3 บาท (ประมาณ 0.08 ดอลลาร์สหรัฐ) สำหรับงานประเภทเดียวกัน¹⁹² อดีตผู้ต้องขังคนเดียวก่นยังเล่าว่า: “บางครั้งผมจ่ายดั่งค์ [ลินบน] ให้ผู้ต้องขังที่เป็นหัวหน้าก่องงาน เพื่อที่ผมจะได้ไม่ต้องทำงาน”¹⁹³ อดีตผู้ต้องขังอีกคนหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า ทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ได้รับค่าตอบแทนเดือนละ 1,000 บาท (ประมาณ 28.90 ดอลลาร์สหรัฐ) หรือวันละ 33 บาท (ประมาณ 1.00 ดอลลาร์สหรัฐ) สำหรับการผลิตเลื่อยปักโลโก้¹⁹⁴ อดีตผู้ต้องขังอีกคนหนึ่งให้เรือนจำจังหวัดตรังกล่าวว่า เขาได้รับค่าจ้างเพียงเดือนละ 40-60 บาท (ประมาณ 1.10-1.70 ดอลลาร์สหรัฐ) หรือวันละ 1.30-2.00 บาท (ประมาณ 0.04-0.06 ดอลลาร์สหรัฐ) สำหรับงานประเภทเดียวกัน¹⁹⁵

185 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567

186 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567

187 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดนราธิวาส, 13 มกราคม 2568

188 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา, 13 มกราคม 2568

189 ข้อ 96 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า “1. ผู้ต้องโทษพึงมีโอกาสทำงานและ/หรือมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการฟื้นฟูตนเอง ทั้งนี้ภายใต้การประเมินความพร้อมทางร่างกายและจิตใจโดยแพทย์หรือบุคลากรทางการแพทย์ชำนาญการอื่นๆ 2. จัดให้มีการทำงานที่เป็นประโยชน์เพื่อให้ผู้ต้องขังได้เป็นเงินออม ทั้งนี้จะมีการส่งมอบเงินดังกล่าวให้กับผู้ต้องขังเมื่อได้รับการปล่อยตัว”

190 ข้อ 103 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า “1. จัดให้มีระบบจ่ายค่าตอบแทนในการทำงานของผู้ต้องขังอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม 2. ภายใต้ระบบดังกล่าว ผู้ต้องขังต้องได้รับอนุญาตให้สามารถใช้จ่ายบางส่วนจากรายได้เพื่อซื้อหาสิ่งของเครื่องใช้ที่สามารถอนุญาตให้ได้เพื่อประโยชน์ของตนและให้สามารถส่งรายได้บางส่วนไปยังครอบครัวของตนได้ด้วย 3. ระบบดังกล่าวควรกำหนดให้ฝ่ายบริหารเรือนจำเก็บสะสมเงินรายได้จำนวนหนึ่งของผู้ต้องขังไว้เป็นเงินออม ทั้งนี้จะมีการส่งมอบเงินดังกล่าวให้กับผู้ต้องขังเมื่อได้รับการปล่อยตัว”

191 UN Web TV, การประชุมครั้งที่ 2151 สมัยประชุมที่ 81 คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน (CAT) - การพิจารณาประเทศไทย (ต่อ), 6 พฤศจิกายน 2567

192 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567

193 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567

194 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่, 10 ธันวาคม 2567

195 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567

อดีตผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา รายงานว่า การไม่บรรลุเป้าหมายการผลิตประจำวันมักส่งผลให้ถูกผู้คุมลงโทษ¹⁹⁶

งานอีกประเภทที่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์กล่าวถึง เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและการบำรุงรักษาเรือนจำ โดยผู้ต้องขังได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ช่วยงาน เช่น การเฝ้าประตูเรือนจำ ทำความสะอาดอาคารเรือนจำ ซักผ้า ทำอาหาร และงานธุรการ

จากคำบอกเล่าของอดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครและเรือนจำอำเภอฝาง ผู้ต้องขังที่มีโทษจำคุกสั้น โดยทั่วไปจะได้รับมอบหมายให้ช่วยงานในเรือนจำแทนที่จะเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมวิชาชีพ¹⁹⁷ มีรายงานว่าผู้ต้องขังไม่ได้รับเงินค่าตอบแทนสำหรับงานประเภทนี้

มีเพียงอดีตผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่เท่านั้นที่รายงานว่า ผู้ต้องขังที่ช่วยงานเรือนจำได้รับ “ถุงยังชีพ” รายเดือน ภายในมีสิ่งของสุขอนามัยส่วนบุคคลเป็นค่าตอบแทนสำหรับการทำงาน¹⁹⁸

อดีตผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ ซึ่งทำงานเป็นหมอนวดที่ร้านนวดภายนอกเรือนจำซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการฝึกวิชาชีพ รายงานว่างานดังกล่าวมีส่วนช่วยให้เธอได้งานทำสำเร็จหลังจากได้รับการปล่อยตัว¹⁹⁹ อดีตผู้ต้องขังคนเดียวกันยังรายงานว่าได้รับค่าจ้างเดือนละ 15,000 บาท (ประมาณ 288 ดอลลาร์สหรัฐ) หรือวันละ 500 บาท (ประมาณ 14 ดอลลาร์สหรัฐ) จากการทำงานในร้านนวดทุกวันตั้งแต่ 8.00 น. ถึง 16.00 น. ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวของเรือนจำ²⁰⁰ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำจังหวัดตรังรายงานว่าเป็นเรือนจำจัดเวิร์กช็อปเกี่ยวกับการทำขนมและเครื่องดื่มให้กับผู้ต้องขังเป็นครั้งคราว²⁰¹

7.9. การตัดขาดจากโลกภายนอก

จากการสัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังทุกคน ช่องทางสำหรับผู้ต้องขังในการติดต่อกับโลกภายนอกถูกจำกัดเฉพาะการเยี่ยมและการติดต่อทางจดหมาย²⁰² การเข้าถึงข่าวสารและข้อมูลภายนอกถูกควบคุมอย่างเข้มงวด²⁰³

ในเรือนจำทุกแห่งที่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ถูกควบคุมตัว การเยี่ยมญาติสามารถทำได้ทั้งแบบพบเจอกันโดยตรง (in-person) หรือแบบออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันส่งข้อความ LINE ผู้ต้องขังส่วนใหญ่รายงานว่าได้รับอนุญาตเวลา 10-20 นาทีสำหรับการเยี่ยมทั้งสองแบบ อย่างไรก็ตาม ความถี่ในการเยี่ยมและเวลาที่อนุญาตสำหรับการเยี่ยมแต่ละครั้งนั้นแตกต่างกันในแต่ละเรือนจำที่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ถูกควบคุมตัว

ตัวอย่างเช่น อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางยะลา เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร และเรือนจำจังหวัดสตูล สามารถรับการเยี่ยมได้ทุกวัน²⁰⁴ ส่วนทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ เรือนจำจังหวัดนราธิวาส และเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา อนุญาตให้เยี่ยมได้เดือนละครั้ง²⁰⁵ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางปัตตานีและทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา รายงานว่าผู้ต้องขังได้รับอนุญาตให้เยี่ยมแบบออนไลน์หรือแบบพบเจอเดือนละสองครั้ง²⁰⁶ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางปัตตานีกล่าวว่า การรอคิวเพื่อเข้าเยี่ยมนั้นใช้เวลานานมาก สำหรับการเยี่ยมที่จำกัดเวลาเพียง 10 นาที.²⁰⁷

196 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567

197 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 19 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฝาง, 9 ธันวาคม 2567

198 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่, 10 ธันวาคม 2567

199 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่, 10 ธันวาคม 2567

200 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่, 10 ธันวาคม 2567

201 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567

202 ข้อ 58 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า “1. ผู้ต้องขังต้องได้รับอนุญาตให้สื่อสารกับครอบครัวและเพื่อนของตนตามระยะเวลาที่เหมาะสม ทั้งนี้โดยมีการกำกับดูแลเท่าที่จำเป็น (ก) โดยการเขียนจดหมายและหากเป็นไปได้ โดยการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ดิจิทัล และช่องทางอื่นใด และ (ข) โดยการเยี่ยม 2. กรณีที่ได้รับอนุญาตให้มีการเยี่ยมโดยคู่สมรส ต้องให้มีการใช้สิทธิดังกล่าวโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ผู้ต้องขังหญิงต้องสามารถใช้สิทธิดังกล่าวได้เท่าเทียมกับผู้ต้องขังชาย ให้กำหนดขั้นตอนปฏิบัติและจัดให้มีสถานที่เพื่อการเข้าเยี่ยมเพื่อประกันว่าจะมีการเข้าถึงอย่างเป็นธรรมและโดยเท่าเทียมกัน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและศักดิ์ศรี”

203 ข้อ 63 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า “ผู้ต้องขังต้องได้รับข่าวสารที่สำคัญอย่างสม่ำเสมอโดยการอ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ของหน่วยงานใด ๆ ได้รับฟังวิทยุ คำบรรยายหรือช่องทางเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่คล้ายคลึงกันอื่นใด โดยได้รับอนุญาตและอยู่ใต้การควบคุมของผู้บริหารเรือนจำ”

204 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 19 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดสตูล, 24 ธันวาคม 2567

205 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่, 10 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดนราธิวาส, 13 มกราคม 2568; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา, 13 มกราคม 2568

206 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางปัตตานี, 13 มกราคม 2568; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567

207 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางปัตตานี, 13 มกราคม 2568

ตามคำบอกเล่าของอดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ การเยี่ยมของทนายความมีข้อจำกัดน้อยกว่า ทั้งในแง่ของระยะเวลาและความถี่ อย่างไรก็ตาม อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ที่เรือนจำพิเศษมีนบุรีและเรือนจำจังหวัดตรังรายงานว่า ผู้ต้องขังที่ถูกตัดสิทธิเสรีจลินแล้วถูกปฏิเสธไม่ให้ทนายความเข้าเยี่ยม²⁰⁸

จากคำบอกเล่าของอดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ผู้ต้องขังสามารถเขียนจดหมายได้โดยมีข้อจำกัดบางประการเกี่ยวกับความถี่ เนื้อหา และความยาว อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่รายงานว่าผู้ต้องขังได้รับอนุญาตให้ส่งจดหมายสัปดาห์ละหนึ่งฉบับ โดยมีข้อจำกัดเรื่องความยาวที่แตกต่างกัน

ตัวอย่างเช่น อดีตผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดตรังและทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลารายงานว่าผู้ต้องขังได้รับอนุญาตให้เขียนจดหมายฉบับละ 15 และ 18 บรรทัดตามลำดับ²⁰⁹ นอกจากนี้ อดีตนักโทษเรือนจำกลางสงขลา ยังระบุว่านักโทษชั้น “ดี” ได้รับอนุญาตให้ส่งจดหมายได้สัปดาห์ละหนึ่งฉบับ ในขณะที่นักโทษชั้น “เยี่ยม” ได้รับอนุญาตให้ส่งจดหมายได้ทุกวัน วันละฉบับ²¹⁰

นอกจากจดหมายธรรมดาแล้ว ยังมีบริการจดหมายอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชัน “Domimail” ที่เรือนจำ 10 แห่งในกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี สงขลา และนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้ต้องขังสามารถส่งและรับจดหมายรวมถึงรูปถ่าย²¹¹ บริการจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ บริการจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ใช้ระบบเครดิตแบบเติมเงิน โดยมีค่าใช้จ่าย 100 บาท (ประมาณ 2.90 เหรียญสหรัฐ) สำหรับ 10 เครดิต²¹² อย่างไรก็ตาม อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร รายงานว่า จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ของเขาเกือบทั้งหมดถูกสกัดโดยทางการเรือนจำ และเขาไม่สามารถขอคืนเงินได้²¹³

ผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครรายงานว่าประสบปัญหาในการติดต่อสื่อสารกับครอบครัวผ่านทางจดหมาย เนื่องจากไม่สามารถซื้อปากกาจากร้านค้าในเรือนจำเป็นเวลาหนึ่งเดือน โดยมีรายงานว่าเกิดจากสินค้าขาดแคลน²¹⁴

อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ทุกคนรายงานว่าผู้ต้องขังขาดการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารปัจจุบันอย่างมีความหมาย เช่น รายงานข่าวจากหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ทุกคนระบุว่าพวกเขาสามารถรับชมโทรทัศน์ในห้องขังและพื้นที่ส่วนกลางได้ เนื้อหาในโทรทัศน์ถูกคัดกรองอย่างเข้มงวดโดยเจ้าหน้าที่เรือนจำ โดยอนุญาตให้รับชมเฉพาะเนื้อหาบางประเภทเท่านั้น เช่น ภาพยนตร์ เพลง การ์ตูน สารคดี และเกมโชว์

จากคำบอกเล่าของอดีตผู้ต้องขังในเรือนจำกลางยะลา โทรทัศน์ในห้องขังจะเปิดตั้งแต่เวลา 17.00 น. ถึง 21.00 น. โดยอนุญาตให้ผู้ต้องขังรับชมได้เฉพาะภาพยนตร์หรือละครเท่านั้น²¹⁵

ในทำนองเดียวกัน ไม่มีหนังสือพิมพ์ให้บริการในเรือนจำทุกแห่งที่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์เคยถูกควบคุมตัว ยกเว้นเรือนจำอำเภอฝาง ซึ่งอดีตผู้ต้องขังรายงานว่าไม่มีหนังสือพิมพ์เก่าให้บริการ²¹⁶

อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่กล่าวว่าผู้ต้องขังสามารถเข้าถึงหนังสือได้ที่ห้องสมุดของเรือนจำแม้ว่าจะมีหนังสือให้เลือกจำกัด หรือได้รับหนังสือจากครอบครัว

ตามคำบอกเล่าของอดีตผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่ หนังสือประเภทที่พบมากที่สุดในห้องสมุดคือประเภทนวนิยาย²¹⁷ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางยะลารายงานว่าห้องสมุดของเรือนจำมีหนังสือศาสนาอิสลามอยู่อย่างจำกัด²¹⁸

208 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษมีนบุรี, 19 ธันวาคม 2567
 209 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567
 210 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางจังหวัดสงขลา, 13 มกราคม 2568; ระบบราชทัณฑ์ไทยแบ่งผู้ต้องขังออกเป็น 6 ระดับตามความประพฤติ ได้แก่ 1) ชั้นเยี่ยม; 2) ชั้นดีมาก 3) ชั้นดี 4) ชั้นกลาง 5) ชั้นเลว; 6) ชั้นเลวมาก
 211 ณ เดือนตุลาคม 2566 บริการจดหมายด่วนอิเล็กทรอนิกส์หรือ Domimail สามารถเข้าถึงได้ในเรือนจำ 10 แห่ง ได้แก่ เรือนจำกลางคลองเปรม เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เรือนจำพิเศษมีนบุรี ทัณฑสถานหญิงกลาง กรุงเทพมหานคร, ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี, เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช, ทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา เรือนจำกลางสงขลา เรือนจำจังหวัดสงขลา และเรือนจำอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา; TLHR, ชีวิตพลัดถิ่น ในวันที่ถูกขัง ‘ไกลบ้าน’ ท่าความรู้จัก เรือนจำจังหวัดนครราชสีมา ในวันที่มีคนถูกขังด้วย ม.112 ถึง 2 คนแล้ว [ภาษาไทย], 31 ตุลาคม 2566; <https://thr2014.com/archives/61077>
 212 Prachatai, Political prisoners face obstacles staying connected following new letter regulations, 12 กันยายน 2567
 213 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 19 ธันวาคม 2567
 214 Prachatai, Political prisoners face obstacles staying connected following new letter regulations, 12 กันยายน 2567
 215 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568
 216 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฝาง, 9 ธันวาคม 2567
 217 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่, 10 ธันวาคม 2567
 218 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568

อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางปัตตานีรายงานว่าไม่มีห้องสมุดในเรือนจำ และผู้ต้องขังเผชิญกับข้อจำกัดบางประการในการรับหนังสือจากครอบครัว²¹⁹

7.10. กิจกรรมนันทนาการและการฟื้นฟูเยียวยาบีจำกัด

ผู้ต้องขังมีโอกาสดำเนินการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการและฟื้นฟูเยียวยาเพื่อรักษาและส่งเสริมสุขภาพะทั้งทางร่างกายและจิตใจ²²⁰

อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่กล่าวว่า การเข้าถึงกิจกรรมนันทนาการที่ตนเลือกในเรือนจำ เช่น กีฬา ศิลปะ หรือกิจกรรมทางวัฒนธรรมอื่น ๆ นั้นถูกจำกัดเนื่องจากตารางเวลาที่เข้มงวด ตามคำบอกเล่าของอดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ผู้ต้องขังทุกคนจะต้องเข้าร่วมการออกกำลังกายภาคบังคับของเรือนจำ รวมถึงการออกกำลังกายแบบแอโรบิกและการยืดเส้น ในช่วงเช้าก่อนเริ่มทำงานภายใต้โครงการฝึกวิชาชีพหรือปฏิบัติหน้าที่ช่วยงานเรือนจำที่ได้รับมอบหมาย

อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครรายงานว่า ผู้ต้องขังสามารถเข้าร่วมกิจกรรมกีฬา เช่น ฟุตบอลและตะกร้อ ในตอนเช้าก่อนอาหารเช้าและในตอนเย็นก่อนกลับเข้าห้องขัง²²¹ อดีตผู้ต้องขังที่ทัศนสถานบำบัดพิเศษสงขลาระบุว่า ผู้ต้องขังสามารถเล่นกีฬา เช่น วิ่งออกกำลังกายหรือยกน้ำหนัก เมื่อว่างจากหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรืองานฝึกวิชาชีพ²²² อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำอำเภอฝางรายงานว่า ผู้ต้องขังสามารถเล่นบาสเก็ตบอลและฟุตบอลได้ในช่วงพักกลางวันหนึ่งชั่วโมงในวันธรรมดา และเล่นได้นานขึ้นในวันหยุดสุดสัปดาห์²²³

ในเรือนจำบางแห่งที่อดีตผู้ต้องขังให้สัมภาษณ์ถูกควบคุมตัว การเข้าถึงกิจกรรมทางกายภาพของผู้ต้องขังถูกจำกัดมากกว่าที่อื่นในแง่ของเวลาและสถานที่

ตัวอย่างเช่น อดีตผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดตรังบอกว่าพื้นที่กลางแจ้งในเรือนจำมีขนาดเล็กและคับแคบมากจนผู้ต้องขังแทบจะไม่สามารถใช้ทำกิจกรรมกีฬาใดๆ ได้ ยกเว้นการวิ่งเหยาะๆ²²⁴ อดีตผู้ต้องขังเรือนจำกลางยะลารายงานว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำได้รับอนุญาตให้เล่นกีฬาเฉพาะในวันหยุดสุดสัปดาห์เท่านั้น²²⁵ จากคำบอกเล่าของอดีตผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดตรัง กิจกรรมกีฬาคงจัดขึ้นเฉพาะช่วงวันหยุดเทศกาลสงกรานต์ (วันหยุดราชการของประเทศไทยระหว่างวันที่ 13-15 เมษายน)²²⁶ นอกจากนี้ อดีตผู้ต้องขังที่ทัศนสถานหญิงเชียงใหม่รายงานว่าผู้ต้องขังสามารถเข้าร่วมกิจกรรมกีฬา เช่น แบดมินตัน วอลเลย์บอล และตะกร้อ ได้เฉพาะในวันกีฬาของเรือนจำเท่านั้น²²⁷

ในเรือนจำบางแห่งที่อดีตผู้ต้องขังให้สัมภาษณ์ถูกควบคุมตัว มีโครงการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดสำหรับผู้ต้องขังที่เข้ายา อย่างไรก็ตาม โครงการดังกล่าวมุ่งเน้นเฉพาะการส่งเสริมให้เลิกใช้ยา แทนที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดหรือความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญในการแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดในบุคคล

อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำอำเภอฝางรายงานว่า เรือนจำนี้ไม่มีทั้งโครงการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดเพื่อช่วยนำทางผู้ต้องขังในการเลิกยาเสพติด และไม่มีบริการสนับสนุนประเภทอื่นๆ สำหรับผู้ที่ต้องรับมือกับการถอนสารเสพติด²²⁸

ระหว่างการทบทวนสถานการณ์ประเทศไทยโดยคณะกรรมการต่อต้านการทรมานแห่งสหประชาชาติเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2567 กรมราชทัณฑ์กล่าวว่าได้จัดตั้งสถานบำบัดยาเสพติดและศูนย์บำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดในเรือนจำ 89 แห่ง เพื่อให้การบำบัดรักษาแก่ผู้ต้องขังที่ถูกจัดประเภทเป็นผู้ใช้ยา ผู้ติดยา และผู้บริโภค²²⁹

219 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางปัตตานี, 13 มกราคม 2568

220 ข้อ 105 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า “ต้องจัดให้มีกิจกรรมนันทนาการและวัฒนธรรมในเรือนจำทุกแห่ง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ด้านสุขภาพ ทางจิตใจ และร่างกายของผู้ต้องขัง”

221 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 19 ธันวาคม 2567

222 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัศนสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567

223 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฝาง, 9 ธันวาคม 2567

224 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567

225 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568

226 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567

227 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัศนสถานหญิงเชียงใหม่, 10 ธันวาคม 2567

228 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฝาง, 9 ธันวาคม 2567

229 UN Web TV, การประชุมครั้งที่ 2151 สมัยประชุมที่ 81 คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน (CAT) - การพิจารณาประเทศไทย (ต่อ), 6 พฤศจิกายน 2567

7.11. กลไกการร้องเรียนอ่อนแอและไม่ได้ผล

อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่รายงานว่า ผู้ต้องขังขาดความเชื่อมั่นในกลไกการร้องเรียนของเรือนจำ เนื่องจากมองว่ากลไกดังกล่าวไม่มีประสิทธิภาพและกลัวถูกตอบโต้²³⁰

อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ยังรายงานว่าพวกเขาไม่ทราบสิทธิของตนในเรือนจำอย่างครบถ้วน รวมถึงสิทธิในการร้องเรียนต่อฝ่ายบริหารเรือนจำหรือองค์กรอิสระภายนอก เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) และผู้ตรวจการแผ่นดิน²³¹

อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางยะลา กล่าวว่า ตนไม่เคยได้รับแจ้งถึงสิทธิและช่องทางในการร้องเรียน²³² อดีตผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลาและเรือนจำจังหวัดสตูลระบุว่า แม้จะได้รับแจ้งถึงสิทธิในการยื่นเรื่องร้องเรียนต่อองค์กรกำกับดูแลอิสระ แต่พวกเขาไม่ทราบวิธีการเข้าร่วมในกระบวนการดังกล่าว²³³

ตามคำบอกเล่าของอดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ กระบวนการทั่วไปในการยื่นเรื่องร้องเรียนคือการหย่อนจดหมายลงในกล่องรับเรื่องร้องเรียน หรือพูดคุยกับเจ้าหน้าที่เรือนจำโดยตรง อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เชื่อว่าเรื่องร้องเรียนจะถูกปิดตกโดยเจ้าหน้าที่เรือนจำก่อนที่เรื่องจะไปถึงผู้บริหารระดับสูงของเรือนจำหรือหน่วยงานอิสระภายนอกเรือนจำ

อดีตผู้ต้องขังในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครกล่าวว่า เจ้าหน้าที่เรือนจำมักจะขัดขวางข้อร้องเรียน โดยเฉพาะหากเป็นข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่เรือนจำบางคน²³⁴ อดีตผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดนครราชสีมา กล่าวว่า เรื่องร้องเรียนที่ผู้ต้องขังยื่นจะถูกคัดกรองโดยเจ้าหน้าที่เรือนจำและอาจถูก “ฉีกทิ้ง”²³⁵ อดีตผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่เชื่อว่า เป็นไปไม่ได้ที่จะยื่นเรื่องร้องเรียนต่อองค์กรอิสระภายนอก เพราะจะถูกตรวจสอบอย่างเข้มงวดและปิดกั้นโดยทางเรือนจำ²³⁶ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำกลางปัตตานีกล่าวว่าไม่มีกล่องรับเรื่องร้องเรียนในแดนที่พวกเขาอยู่²³⁷

ในด้านบวก อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์บางคนรายงานว่าเรื่องร้องเรียนที่ผู้ต้องขังคนอื่น ๆ ยื่นได้รับการแก้ไข โดยเฉพาะข้อร้องเรียนที่เกี่ยวกับสุขภาพในเรือนจำ

อดีตผู้ต้องขังในทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่กล่าวว่า เรือนจำมีการตอบสนองต่อข้อร้องเรียนภายใน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องสุขภาพสุขภาพ อดีตผู้ต้องขังที่เรือนจำอำเภอฝางกล่าวว่าเจ้าหน้าที่เรือนจำสนับสนุนให้ผู้ต้องขังใช้กล่องรับเรื่องร้องเรียนเพื่อร้องเรียนปัญหาด้านสุขภาพ²³⁸ ในทางตรงกันข้าม อดีตผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดตรังรายงานว่า เห็นผู้ร้องเรียนถูกเจ้าหน้าที่เรือนจำตักเตือน และแนะนำให้พูดคุยกับเจ้าหน้าที่โดยตรงแทนการยื่นเรื่องร้องเรียนอย่างเป็นทางการ²³⁹

230 ข้อ 56 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า “1. ต้องขังทุกคนต้องมีโอกาสทุกวันในการยื่นคำร้องขอหรือร้องทุกข์ต่อผู้บัญชาการเรือนจำหรือเจ้าพนักงานเรือนจำที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่แทน 2. ผู้ต้องขังทุกคนต้องมีโอกาสยื่นคำร้องขอหรือร้องทุกข์ต่อผู้ตรวจการเรือนจำระหว่างการตรวจเรือนจำ โดยผู้ต้องขังต้องมีโอกาสในการพูดคุยกับผู้ตรวจการหรือเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจการอื่นอย่างเป็นอิสระ และเป็นความลับโดยสมบูรณ์ โดยผู้บัญชาการเรือนจำหรือเจ้าหน้าที่คนอื่นของเรือนจำไม่อยู่เห็นด้วย 3. ผู้ต้องขังทุกคนต้องได้รับอนุญาตให้ยื่นคำร้องขอหรือร้องทุกข์เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อตน โดยไม่มีการ ตัดข้อความที่เป็นสาระใดๆ ออกไป โดยสามารถยื่นต่อผู้บริหารงานราชทัณฑ์ส่วนกลางและต่อศาลหรือหน่วยงานอื่นใดที่มีอำนาจหน้าที่ รวมทั้งผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาทบทวนหรือแก้ไขเยียวยาการปฏิบัตินั้น 4. สิทธิตามวรรค 1 ถึง 3 ของข้อกำหนดนี้ ให้ครอบคลุมถึงที่ปรึกษากฎหมายของผู้ต้องขัง ในกรณีที่ผู้ต้องขังหรือที่ปรึกษากฎหมายของตนไม่สามารถใช้สิทธิเหล่านี้ได้ ให้ครอบครัวหรือบุคคลอื่นใดที่มีข้อมูลเกี่ยวกับกรณีนั้นเป็นผู้ใช้สิทธิดังกล่าวได้”

231 ข้อ 54(ข) ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า “ในชั้นแรกกับตัวผู้ต้องขังผู้ต้องขังต้องได้รับข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับ: สิทธิของผู้ต้องขังนั้นๆ รวมทั้งวิธีการที่ถูกต้องในการแสวงหาข้อมูล การเข้าถึงการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย รวมทั้งโครงการช่วยเหลือด้านกฎหมายอื่นๆ และขั้นตอนปฏิบัติในการยื่นคำร้องขอหรือร้องทุกข์”

232 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางยะลา, 13 มกราคม 2568

233 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดสตูล, 24 ธันวาคม 2567

234 ข้อ 57 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ระบุว่า “1. คำร้องขอหรือร้องทุกข์ใด ๆ ต้องได้รับการดำเนินการทันที และให้คำตอบโดยมีขีดจำกัด กรณีที่มีการยกคำร้องขอหรือร้องทุกข์ใดๆ หรือกรณีที่มีความล่าช้าโดยมีสมควร ผู้ร้องขอก็มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลหรือหน่วยงานอื่นใดที่มีอำนาจหน้าที่ได้ 2. ต้องมีหลักประกันเพื่อคุ้มครองให้ผู้ต้องขังสามารถยื่นคำร้องขอหรือร้องทุกข์ได้อย่างปลอดภัย และกรณีที่ผู้ร้องต้องการ ให้กระทำอย่างเป็นความลับ ผู้ต้องขังหรือบุคคลอื่นตามที่กล่าวถึงในวรรค 4 ของข้อกำหนด 56 ต้องไม่ตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะถูกตอบโต้ ช่มชู้ หรือได้รับผลกระทบด้านลบใดๆ อันเนื่องมาจากการยื่นคำร้องขอหรือร้องทุกข์นั้น 3. ข้อกล่าวหาว่ามีการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำแย่ คัดค้านต่อผู้ต้องขัง จะต้องมีการดำเนินการโดยทันทีและให้มีการสอบสวนโดยพลันและอย่างไม่ลำเอียง โดยเจ้าหน้าที่อิสระระดับชาติที่มีอำนาจหน้าที่ โดยให้เป็นไปตามวรรค 1 และ 2 ของข้อกำหนด 71”; FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร, 19 ธันวาคม 2567

235 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดนครราชสีมา, 13 มกราคม 2568

236 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่, 10 ธันวาคม 2567

237 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำกลางปัตตานี, 13 มกราคม 2568

238 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำอำเภอฝาง, 9 ธันวาคม 2567

239 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567

แม้กรมราชทัณฑ์จะอ้างว่า “ข้อร้องเรียนทั้งหมดเป็นความลับ”²⁴⁰ แต่อดีตผู้ต้องขังที่ให้สัมภาษณ์บางคนเล่าถึงบรรยากาศที่ทำให้หัวหน้าเกรงและการกลัวถูกตอบโต้ อันเป็นผลจากการแทรกแซงกระบวนการร้องเรียนของเจ้าหน้าที่เรือนจำ

“จะมีเจ้าหน้าที่เรือนจำมาดูแล คอยคุมนอกห้องรับเรื่องร้องเรียน คนจะได้ไม่กลัวยื่นเรื่องร้องเรียน”

อดีตผู้ต้องขังที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลาเล่าว่า แม้ว่าผู้ต้องขังจะสามารถยื่นเรื่องร้องเรียนโดยไม่ระบุชื่อ แต่โดยทั่วไปกล่องรับเรื่องร้องเรียนจะอยู่ภายใต้การเฝ้าจับตาของผู้ต้องขังที่ช่วยงานเจ้าหน้าที่เรือนจำ ทำให้ผู้ร้องเรียนเกรงว่าตัวตนของพวกเขาจะถูกเปิดเผย²⁴¹ อดีตผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดตรังเล่าว่า “จะมีเจ้าหน้าที่เรือนจำมาดูแล คอยคุมนอกห้องรับเรื่องร้องเรียน คนจะได้ไม่กลัวยื่นเรื่องร้องเรียน”²⁴²

ในเดือนพฤศจิกายน 2567 กรมราชทัณฑ์ระบุว่าตั้งแต่ปี 2565 เป็นต้นมา มีการยื่นเรื่องร้องเรียนเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ 68 กรณีในข้อหาทำร้ายร่างกายผู้ต้องขัง และมีการใช้มาตรการทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ 14 คนในข้อหา “ใช้กำลังเกินกว่าเหตุกับผู้ต้องขัง”²⁴³

240 UN Web TV, การประชุมครั้งที่ 2148 สมัยประชุมที่ 81 คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน (CAT) - การพิจารณาประเทศไทย (ต่อ), 6 พฤศจิกายน 2567

241 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากทัณฑสถานบำบัดพิเศษสงขลา, 24 ธันวาคม 2567

242 FIDH, สัมภาษณ์อดีตผู้ต้องขังจากเรือนจำจังหวัดตรัง, 24 ธันวาคม 2567

243 UN Web TV, การประชุมครั้งที่ 2148 สมัยประชุมที่ 81 คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน (CAT) - การพิจารณาประเทศไทย (ต่อ), 6 พฤศจิกายน 2567

8. ทั่วเรือนจำโดยย่อ

8.1. ยึดมั่นพันธกรณีระหว่างประเทศเป็นบางเรื่อง

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นหัวข้อหนึ่งที่รวมอยู่ในคำมั่นสัญญา (pledges) ของรัฐบาลไทยก่อนที่ประเทศไทยจะได้รับการเลือกเป็นสมาชิกคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติในวาระ 2568-2570 รัฐบาลให้คำมั่นว่าจะ “ดำเนินการต่อไปเพื่อเข้าถึงผู้ที่อาจถูกทรมานหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องที่สุด เช่น ผู้มีความพิการ นักโทษ บุคคลไร้รัฐ และผู้อพยพ”²⁴⁴

อย่างไรก็ตาม การมุ่งหน้าสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิตไม่ได้อยู่ในคำมั่นสัญญาของรัฐบาลไทย การละเมิดดังกล่าวเป็นการกลับลำอย่างสิ้นเชิงกับการลงสมัครเพื่อชิงที่นั่งในคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติครั้งก่อนของรัฐบาลไทยในปี 2557 ซึ่งรวมถึงคำมั่นสัญญาที่จะ “ศึกษาความเป็นไปได้ในการยกเลิกโทษประหารชีวิต”²⁴⁵

8.2. การควบคุมตัวกักขังที่โรงพยาบาลถูกวิจารณ์หนัก

ประเด็นร้อนเกี่ยวกับกรณีของทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีของไทย ซึ่งก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ในปี 2566 เรื่องการปฏิบัติเป็นพิเศษ ยังคงดำเนินต่อไปในปี 2567²⁴⁶

อดีตนายกรัฐมนตรีถูกควบคุมตัวอยู่ในโรงพยาบาลตำรวจเป็นเวลา 6 เดือนจนถึงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2567 เมื่อเขาได้รับการปล่อยตัวพักการลงโทษหลังจากรับโทษจำคุก 6 เดือน หลังได้รับพระราชทานอภัยลดโทษจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ รัชกาลที่ 10 เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2566²⁴⁷ ทักษิณได้รับโทษจำคุกครบ 1 ปี อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2567 หลังจากได้รับพระราชทานอภัยโทษ เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ เฉลิมพระชนมพรรษา 72 พรรษา²⁴⁸

เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2567 กสม. ได้เผยแพร่รายงานหยิบยกข้อกังวลเกี่ยวกับการปฏิบัติเป็นพิเศษต่อผู้ต้องขัง โดยเฉพาะต่ออดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ รายงานของกสม. เน้นย้ำถึงระเบียบข้อบังคับที่ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการย้ายผู้ต้องขังที่ต้องได้รับการรักษาพยาบาล ซึ่งอนุญาตให้ผู้ต้องขังอยู่ภายนอกเรือนจำโดยไม่มีการตรวจสอบที่เหมาะสม รายงานพบว่าช่องโหว่นี้ทำให้ทักษิณสามารถขยายระยะเวลาการรักษาพยาบาลอยู่นอกเรือนจำออกไปเกินกว่า 120 วัน²⁴⁹

เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2567 คณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ กิจการชายแดนไทย ยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ ของสภาผู้แทนราษฎร ตั้งประเด็นสอบสวนกรณีที่ทักษิณ ชินวัตร ได้รับการปฏิบัติเป็นพิเศษขณะถูกควบคุมตัวที่โรงพยาบาลตำรวจ²⁵⁰

การพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลตำรวจเป็นเวลานานของทักษิณยังถูกตรวจสอบโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)²⁵¹ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2567 ป.ป.ช. ระบุว่าพบข้อเท็จจริง พยาน และหลักฐานเพียงพอที่จะสอบสวนเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์และโรงพยาบาลตำรวจ 12 คน ซึ่งถูกกล่าวหาว่ามีส่วนรับผิดชอบในการให้ทักษิณพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลตำรวจเป็นเวลา 180 วัน แม้ว่าทักษิณจะไม่ป่วยหนักก็ตาม²⁵²

244 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, สมัยประชุมที่ 79, หนังสือกลาง ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2567 จากคณะผู้แทนถาวรของประเทศไทยประจำสหประชาชาติ ถึงประธานสมัชชาใหญ่, 13 พฤษภาคม 2567, UN Doc. A/79/82, ย่อหน้า 1

245 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, สมัยประชุมที่ 69, จดหมายลงวันที่ 22 กรกฎาคม 2557 จากผู้แทนถาวรของประเทศไทยประจำสหประชาชาติ ถึงประธานสมัชชาใหญ่, 22 กรกฎาคม 2557, UN Doc. A/69/175, 3 ย่อหน้า 13

246 FIDH-สสส., รายงานสภาพเรือนจำประจำปี 2567, 19 มีนาคม 2567; บทที่ 5

247 AP, Former Thai PM Thaksin released on parole after serving 6 months in hospital, 18 กุมภาพันธ์ 2567; กรมประชาสัมพันธ์, Royal Pardon Reducing Thaksin Shinawatra's Jail Term to One Year, 1 กันยายน 2566

248 Bangkok Post, Panel to look into Thaksin's hospital stay, 4 พฤศจิกายน 2567; Bangkok Post, Thaksin gets royal pardon, parole ends Sunday, 17 สิงหาคม 2567

249 Bangkok Post, Panel to look into Thaksin's hospital stay, 4 พฤศจิกายน 2567

250 Bangkok Post, Panel to look into Thaksin's hospital stay, 4 พฤศจิกายน 2567

251 Bangkok Post, Panel to look into Thaksin's hospital stay, 4 พฤศจิกายน 2567

252 Bangkok Post, Graft busters probe Thaksin's stay in hospital instead of jail, 17 ธันวาคม 2567

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับรัฐบาลไทย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

- ประกันว่าสภาพเรือนจำสอดคล้องตามพันธกรณีของประเทศไทยภายใต้สนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคี ซึ่งรวมถึง: รวมทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR); กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR); อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT); อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบต่อสตรี (CEDAW); อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC); และ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD)
- ปฏิบัติตามหลักการที่แนะนำด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (UNGPs) โดยคำนึงถึงหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองผู้ต้องขังจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่กระทำโดยองค์กรธุรกิจ
- ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในเรือนจำให้สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (ข้อกำหนดเนลสัน แมนเดลา) และข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง และมาตรการที่มีใช้การคุ้มครองผู้กระทำความผิดหญิง (ข้อกำหนดกรุงเทพ)
- ประกันว่าผู้ต้องขังทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด ชนชาติกำเนิด สถานะทางสังคม ทรัพย์สิน ชนิตตระกูล หรือสถานะอื่นใด โดยคำนึงถึงความต้องการเฉพาะบุคคลของผู้ที่อยู่ในสถานการณ์เปราะบาง รวมถึง ผู้หญิง เด็ก LGBTIQ ผู้ที่มีความพิการทางร่างกายหรือจิตใจ และผู้สูงอายุ
- ประกันว่าเจ้าหน้าที่เรือนจำทุกแห่งได้รับการอบรมอย่างเหมาะสมเกี่ยวกับมาตรฐานสากล โดยเฉพาะข้อกำหนดแมนเดลาและข้อกำหนดกรุงเทพ
- อนุญาตให้หน่วยงานตรวจสอบที่เป็นอิสระ รวมทั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) และผู้ตรวจการแผ่นดิน เข้าถึงเรือนจำทั้งหมดโดยไม่มีการปิดกั้น เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจที่ประเทศไทยได้ให้ไว้ระหว่างกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนตามวาระรอบที่สอง (UPR)
- อนุญาตให้องค์กรที่ไม่ใช่ภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง เข้าเยี่ยมสถานที่คุมขัง สัมภาษณ์ผู้ต้องขัง และประเมินสภาพภายในโดยไม่มีอุปสรรคที่ไม่เหมาะสม
- ทบทวนและแก้ไขกฎหมายภายในประเทศเพื่อรับรองสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งของผู้ต้องขัง ให้สอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
- ดำเนินการสอบสวนอย่างละเอียด เป็นกลาง และเป็นอิสระต่อกรณีการเสียชีวิตในเรือนจำทุกกรณี และเปิดเผยข้อมูลการสอบสวนต่อสาธารณะ
- เผยแพร่ข้อมูลสถิติการเสียชีวิตในเรือนจำและสาเหตุการเสียชีวิตในเรือนจำอย่างสม่ำเสมอและครอบคลุมต่อไป
- เผยแพร่ตัวเลขของผู้ต้องขังต่างชาติที่ถูกควบคุมตัวในทัณฑสถานอย่างครอบคลุมและสม่ำเสมอ โดยจำแนกข้อมูลตามเพศ สัญชาติ และประเภทความผิด
- ประกันว่าผู้ต้องขังระหว่างรอพิจารณาคดีจะถูกควบคุมตัวแยกจากผู้ต้องขังที่ต้องคำพิพากษาแล้ว และการปฏิบัติต่อพวกเขาจะต้องคำนึงถึงสถานะของพวกเขาในฐานะบุคคลที่ยังไม่ถูกตัดสินว่ามีความผิด
- ประกันว่าผู้ต้องขังที่เป็นเยาวชนถูกคุมขังแยกออกจากผู้ต้องขังที่เป็นผู้ใหญ่
- ดำเนินกระบวนการแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2562 ออกตามมาตรา 89/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อกำหนดสถานที่ควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยหรือจำเลยนอกเหนือจากเรือนจำ ให้เสร็จสิ้น

- บังคับใช้ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดำเนินการสำหรับการคุมขังในสถานที่คุมขัง ออกตามความในมาตรา 33 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560)
- ดำเนินการลดการเอาผิดทางอาญาต่อความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดบางประเภทต่อไป เช่น การเสพและการครอบครองเพื่อเสพ
- ประกันว่า โครงการเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูโดยสมัครใจ ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 เป็นไปตามหลักการลดอันตราย (harm reduction) และหลักสิทธิมนุษยชนสากล
- ให้สัตยาบันรับรองพิธีสารเลือกรับของกติกา ICCPR (OP-ICCPR)
- ให้สัตยาบันรับรองพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (OPCAT)
- ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมทุกประเภท รวมถึงโดย:
 - จัดทำข้อตกลงชั่วคราวเพื่อพักการใช้โทษประหารชีวิตอย่างเป็นทางการ
 - ลดจำนวนความผิดอาญาที่สามารถลงโทษประหารชีวิตลงอย่างมีนัยสำคัญ
 - ยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งหมด
 - ให้สัตยาบันรับรองพิธีสารเลือกรับฉบับที่สองของ ICCPR (OP2-ICCPR)
- นำข้อเสนอแนะจากกลไกของสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเกี่ยวกับสภาพเรือนจำไปปฏิบัติ
- ดำเนินการให้มีการเข้าเยี่ยมประเทศโดยกลไกพิเศษแห่งสหประชาชาติของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ รวมทั้งผู้รายงานพิเศษว่าด้วยการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี; คณะทำงานว่าด้วยการควบคุมตัวโดยพลการ (WGAD); ผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิด้านอาหาร; ผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในน้ำดื่มที่ปลอดภัยและสุขาภิบาล; ผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิในการมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม; คณะผู้ชำนาญการอิสระว่าด้วยรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ; คณะผู้ชำนาญการอิสระว่าด้วยการเข้าถึงสิทธิมนุษยชนทั้งปวงของผู้สูงอายุ; และผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิของชนพิการ

ข้อเสนอแนะเฉพาะทาง

สภาพแออัดยัดเยียด

- เพิ่มความพยายามในการแก้ไขและรับมือกับปัญหาความแออัดยัดเยียดในเรือนจำ โดยกำหนดและดำเนินการตามมาตรการที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพเพื่อลดจำนวนประชากรผู้ต้องขัง
- เพิ่มการใช้ทางเลือกอื่นนอกเหนือจากโทษจำคุกและคุมขัง โดยพัฒนามาตรการที่ไม่ใช่การคุมขังภายในระบบกฎหมายให้สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยมาตรการที่มีโทษการคุมขัง (ข้อกำหนดโตเกียว) มาตรการดังกล่าวอาจรวมถึง:
 - การกำหนดโทษปรับสำหรับผู้กระทำผิดครั้งแรก เมื่อสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษปรับ และ/หรือโทษจำคุก
 - การกำหนดโทษปรับหรือทำงานบริการชุมชนสำหรับความผิดเล็กน้อย
 - การหลีกเลี่ยงการควบคุมตัวระหว่างพิจารณาคดีในคดีความผิดบางประเภท
 - การใช้การกักตัวที่บ้านควบคู่ไปกับอุปกรณ์ติดตามอิเล็กทรอนิกส์เพื่อป้องกันความเสี่ยงในการหลบหนี
 - การใช้มาตรการปล่อยตัวก่อนกำหนด เช่น การพักโทษ และการปล่อยตัวภายใต้เงื่อนไข
 - ทางเลือกภายหลังการกำหนดโทษเพื่อสนับสนุนการปรับตัวผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคม
 - การส่งผู้ต้องขังชาวต่างชาติกลับประเทศ
- ประกันว่า หากมีการใช้การควบคุมตัวระหว่างพิจารณาคดีหรือการฝากขัง ให้เกิดขึ้นในระยะเวลาด้านสุดท้ายที่จะเป็นไปได้

ได้ และการกำหนดหลักประกันตัวต้องไม่เป็นภาระหนักเกินควร และได้สัดส่วนกับความผิด

พื้นที่พักอาศัย

- ประกันว่าเรือนนอนมีแสงธรรมชาติเพียงพอ มีการระบายอากาศที่เพียงพอพร้อมอากาศบริสุทธิ์ และระบบทำความเย็น
- ประกันว่าผู้ต้องขังได้รับเครื่องนอนที่สะอาดและเพียงพอ เหมาะสมกับสภาพอากาศ

การลงโทษและการปฏิบัติอันโหดร้าย

- ประกันว่า ผู้ต้องขังทุกคนได้รับการปฏิบัติอย่างมีศักดิ์ศรีและมีมนุษยธรรม และไม่ตกเป็นเหยื่อของการเลือกปฏิบัติไม่ว่าในรูปแบบใด
- ประกันว่า ไม่มีการลงโทษทางวินัยหรือบทลงโทษอื่นใดสำหรับการละเมิดกฎของเรือนจำและการดำเนินการอื่นใด ในลักษณะที่เป็นการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี
- งดเว้นจากการใช้กำลังกับผู้ต้องขัง ยกเว้นกรณีที่เป็นข้อยกเว้นสามประการตามมาตรฐานระหว่างประเทศ ได้แก่ เพื่อการป้องกันตัวโดยชอบ เพื่อป้องกันความพยายามหลบหนี และเมื่อมีการขัดแย้งคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายโดยใช้กำลังหรือไม่ก็ตาม
- ประกันว่า เจ้าหน้าที่เรือนจำใช้กลไกการป้องกันความขัดแย้ง การไกล่เกลี่ย หรือกลไกการระงับข้อพิพาททางเลือกอื่น ๆ เพื่อป้องกันหรือแก้ไขความขัดแย้งกับและระหว่างผู้ต้องขัง
- งดเว้นจากการลงโทษหมู่ เช่น การแยกขังเพื่อลงโทษทางวินัย และการกักขังในห้องขังที่ไม่มีแสงธรรมชาติ (“ห้องมืด”)
- งดเว้นจากการใช้อุปกรณ์พันธนาการ ยกเว้นในกรณีและด้วยวิธีการที่กระทำได้ตามมาตรฐานสากล
- งดเว้นจากการขังเดี่ยวผู้ต้องขัง เว้นแต่เป็นมาตรการในขั้นสุดท้าย และให้มีการใช้เป็นระยะเวลาสั้นสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และให้มีการตรวจสอบอย่างเป็นอิสระ
- ดำเนินการสอบสวนอย่างละเอียดถี่ถ้วน เป็นกลาง และเป็นอิสระต่อข้อกล่าวหาเรื่องการทรมานและการปฏิบัติอันโหดร้ายทั้งหมด โดยประกันว่าผู้กระทำผิดจะถูกลงโทษตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อกำหนดที่มีอยู่ และผู้เสียหายได้รับการเยียวยาและการชดเชยอย่างเหมาะสม
- จัดตั้งกลไกที่มีหน้าที่ในการสืบสวนข้อกล่าวหาการใช้ความรุนแรงทางเพศในเรือนจำ และให้การคุ้มครอง การสนับสนุน และคำปรึกษาแก่เหยื่อ

การเคารพต่อการปฏิบัติทางศาสนา

- ประกันว่าผู้ต้องขังสามารถปฏิบัติตามหลักความเชื่อทางศาสนาของตนเองได้ รวมทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องอาหาร เสื้อผ้า และสุขอนามัย

น้ำและสุขาภิบาล

- ประกันให้มีน้ำอย่างเพียงพอสำหรับสุขอนามัยส่วนบุคคล และให้มีปริมาณน้ำไหลเพียงพอต่อการอาบน้ำและห้องสุขาตลอดทั้งวัน โดยเฉพาะในช่วงที่มีความต้องการใช้งานสูง
- ประกันว่า ผู้ต้องขังสามารถเข้าถึงห้องสุขาโดยไม่มีข้อจำกัดได้ตลอดเวลา และมีความเป็นส่วนตัวสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้
- เพิ่มการเข้าถึงห้องอาบน้ำโดยรวมและจัดสรรเวลาอย่างเพียงพอเพื่อให้ผู้ต้องขังแต่ละคนได้อาบน้ำ
- ประกันว่า ผู้ต้องขังที่ได้รับมอบหมายให้ทำความสะอาด ได้รับอุปกรณ์และสิ่งของสำหรับทำหน้าที่อย่างเพียงพอและเหมาะสม

อาหารและน้ำดื่ม

- ปรับปรุงคุณภาพโดยรวมและคุณค่าทางโภชนาการของอาหารสำหรับผู้ต้องขัง
- ประกันให้มีการจัดหาอาหารให้สอดคล้องตามความต้องการทางการแพทย์ และหลักปฏิบัติตามศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับผู้ต้องขังทุกคน

- ประกันว่า ผู้ต้องขังได้รับอุปกรณ์รับประทานอาหารที่สะอาดเทียบเท่ากับที่ใช้นอกเรือนจำ
- ประกันให้มีน้ำดื่มที่สะอาดจากก๊อกน้ำ หรือจากถังเก็บน้ำอย่างต่อเนื่องตลอด 24 ชั่วโมง

บริการดูแลสุขภาพ

- ดำเนินการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ โดยความช่วยเหลือจากแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้มีอำนาจ เพื่อตรวจสอบและแก้ไขปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ต้องขัง รวมถึงปริมาณ คุณภาพ การจัดเตรียมและบริการเกี่ยวกับอาหาร สุขอนามัยและความสะอาดของอาคารสถานที่และผู้ต้องขัง รวมทั้งสุขาภิบาล อุดหนุนภูมิ แสงสว่าง การระบายอากาศ และการจัดเตรียมเครื่องนอนในเรือนจำ
- ประกันว่า ผู้ต้องขังสามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลได้ทันทีในกรณีฉุกเฉิน และผู้ต้องขังที่จำเป็นต้องได้รับการรักษาเฉพาะทาง จะถูกส่งตัวไปยังสถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลภายนอกเรือนจำ
- ประกันให้มีกรรมาธิการด้านสุขภาพเฉพาะทางสำหรับผู้ต้องขังอย่างเพียงพอ รวมถึงบริการด้านทันตกรรม สุขภาพจิต และจิตเวช
- ประกันว่า การจัดบริการสุขภาพจิตครอบคลุมทั้งการรักษาโรคทางจิตเวช การส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีของผู้ต้องขัง และการป้องกันความรุนแรง การทำร้ายตัวเอง และการฆ่าตัวตาย
- ประกันว่า ผู้ต้องขังสามารถเข้าถึงการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน รวมถึงการคัดกรองโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อเป็นระยะ และมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ

ผู้หญิงและผู้ต้องขังที่เป็น LGBTIQ

- ประกันว่าผู้ต้องขังหญิงจะยังคงได้รับผลิตภัณฑ์ที่จำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะตัวด้านอนามัย โดยเฉพาะการจัดหาผ้าอนามัยที่มีคุณภาพดี ในปริมาณที่เพียงพอ และไม่มีค่าใช้จ่าย
- ประกันว่าผู้ต้องขังหญิงจะยังคงได้รับบริการดูแลสุขภาพเฉพาะทาง รวมถึงการตรวจสุขภาพทางนรีเวช และการดูแลก่อนและหลังคลอด
- ประกันให้ผู้ต้องขัง LGBTIQ ได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพต่อธรรมเนียมทางเพศหรืออัตลักษณ์ทางเพศของตน และได้รับการคุ้มครองจากการถูกละเมิดหรือคุกคามใดๆ

แรงงานและการศึกษาในเรือนจำ

- ประเมินความสอดคล้องของการผลิตอวนจับปลาที่ดำเนินอยู่ในเรือนจำบางแห่ง กับคำสั่งของกรมราชทัณฑ์ ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2565 ซึ่งกำหนดไม่ให้เรือนจำต่อสัญญาจ้างผลิตอวนจับปลา
- ประกันว่า โครงการทำงานในเรือนจำเป็นไปโดยสมัครใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างทักษะ ประสบการณ์ และความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจำเป็นต่อการกลับคืนสู่สังคมที่ประสบความสำเร็จเมื่อได้รับการปล่อยตัว
- ประกันว่า สภาพแวดล้อมและชั่วโมงการทำงานของผู้ต้องขัง มีความใกล้เคียงกับงานประเภทเดียวกันนอกเรือนจำมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยจะต้องไม่เป็นการเอาเปรียบขูดรีดหรือก่อความทุกข์ทรมานในทุกกรณี
- ประกันว่า ผู้ต้องขังได้รับค่าตอบแทนจากการทำงานที่เหมาะสมและเป็นธรรม โดยมีกระบวนการคำนวณและกำหนดอัตราค่าตอบแทนที่ชัดเจนและโปร่งใส
- บังคับใช้กฎกระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2563 ซึ่งกำหนดให้ผู้ต้องขังต้องได้รับ 70% ของผลกำไรจากงานที่ได้รับมอบหมาย
- ดำเนินการตรวจสอบเรือนจำอย่างสม่ำเสมอ สอบสวนข้อกล่าวหาทั้งหมดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับแรงงานในเรือนจำ รายงานข้อค้นพบต่อสาธารณะ และชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายจากการละเมิดอย่างเหมาะสม
- ประกันว่า ผู้ต้องขังสามารถเข้าถึงโครงการการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพที่มุ่งเน้นประโยชน์ สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะบุคคล โดยคำนึงถึงภูมิหลังทางสังคมและเศรษฐกิจของพวกเขา และเหมาะสมที่สุดสำหรับการกลับคืนสู่สังคม

การเข้าถึงโลกภายนอก

- ประกันว่า ผู้ต้องขังสามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับครอบครัว เพื่อนฝูง และทนายความ ตามระยะเวลาที่เหมาะสม ผ่านการเข้าเยี่ยม การเขียนจดหมายตอบโต้ และการสื่อสารทางไกล

- ประกันไม่ให้เกิดการแทรกแซงต่อความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องขังอย่างไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือโดยพลการ ทั้งในระหว่างการเข้าเยี่ยมโดยตรงและการเข้าเยี่ยมทางไกลจากครอบครัว
- ประกันให้มีความเป็นส่วนตัวและความลับของการสื่อสารทั้งปวงระหว่างผู้ต้องขังกับทนายความ
- ประกันว่า ผู้ต้องขังเข้าถึงหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ และสื่อด้านวัฒนธรรม นันทนาการ หรือการศึกษาอื่นใดอย่างสม่ำเสมอ
- ประกันว่า ไม่มีการจำกัดอย่างไม่เหมาะสมต่อประเภทของหนังสือและสิ่งพิมพ์อื่นใดที่ผู้ต้องขังต้องการอ่านได้ และ/หรือต้องการศึกษา

โอกาสในการนันทนาการ

- ประกันว่า มีการจัดกิจกรรมนันทนาการและวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมให้แก่ผู้ต้องขัง เพื่อรักษาและปรับปรุงความเป็นอยู่ที่ดีของตน และส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม

กลไกการร้องเรียนในเรือนจำ

- ประกันว่า ในตอนแรกเข้า ผู้ต้องขังจะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของตนเอง กฎระเบียบของเรือนจำ และกลไกการร้องเรียน
- ประกันว่า ระบบร้องเรียนของเรือนจำประกอบด้วยกลไกทั้งภายในและภายนอก
- ประกันว่า ผู้ต้องขังสามารถยื่นเรื่องร้องเรียนโดยไม่เปิดเผยตัวตน และให้มีการตรวจสอบข้อร้องเรียนทุกฉบับ มีการสอบสวนอย่างละเอียดถี่ถ้วน และได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสม
- ประกันว่า ผู้ต้องขังจะไม่ตกเป็นเป้าของการตอบโต้จากเจ้าหน้าที่เรือนจำหรือเพื่อนผู้ต้องขัง อันเป็นผลมาจากการยื่นข้อร้องเรียนของตน
- ให้แน่ใจว่าขั้นตอนการร้องเรียนสามารถเข้าถึงได้โดยนักโทษที่มีความพิการและมีปัญหาทางภาษาและการอ่านออกเขียนได้ ประกันว่า กระบวนการร้องเรียนสามารถเข้าถึงได้สำหรับผู้ต้องขังที่มีความพิการ หรือมีความท้าทายทางภาษา หรือระดับการรู้หนังสือ
- เผยแพร่ข้อมูลสถิติอย่างสม่ำเสมอและครอบคลุม เกี่ยวกับจำนวนข้อร้องเรียนที่มีการยื่นต่อเจ้าหน้าที่เรือนจำ การสอบสวนที่เกิดขึ้น และการลงโทษทางวินัยหรือมาตรการอย่างอื่นที่นำมาใช้กับผู้กระทำความผิด

ข้อเสนอแนะสำหรับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)

- ร้องขอและดำเนินการเยี่ยมเรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่งเป็นประจำ เพื่อประเมินสภาพและให้คำแนะนำแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สภาพการควบคุมตัวเป็นไปตามมาตรฐานสากล
- เผยแพร่ข้อค้นพบจากการเยี่ยมชมเรือนจำภายในเวลาที่เหมาะสม และแจ้งข้อมูลอัปเดตแก่สาธารณะอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ที่พบระหว่างการเข้าเยี่ยมดังกล่าว
- ประกันว่า ข้อร้องเรียนทั้งหมดที่ยื่นต่อ กสม. เกี่ยวกับระบบทัณฑสถานได้รับการสอบสวนอย่างรวดเร็วและมีการแก้ไขเยียวยาที่เหมาะสม
- ให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เรือนจำเกี่ยวกับมาตรฐานสากลว่าด้วยสภาพในเรือนจำ

ข้อเสนอแนะสำหรับประชาคมระหว่างประเทศ

- เรียกร้องให้รัฐบาลไทยเพิ่มความพยายามในการแก้ไขและรับมือกับปัญหาความแออัดยัดเยียดในเรือนจำ โดยแสวงหามาตรการที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพเพื่อลดจำนวนประชากรผู้ต้องขัง
- เรียกร้องให้รัฐบาลไทยปรับปรุงสภาพในเรือนจำให้สอดคล้องตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การคุ้มครองสำหรับผู้กระทำผิดหญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านพื้นที่ที่จัดสรรให้แก่ผู้ต้องขังแต่ละคน สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขาภิบาล การจัดให้มีการดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสม และแรงงานในเรือนจำ
- เรียกร้องให้รัฐบาลไทยปฏิบัติตามพันธกิจที่ให้ไว้ระหว่างกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนตามวาระรอบสองและสาม รวมทั้งอนุญาตให้กักขัง และผู้ตรวจการแผ่นดินสามารถเข้าถึงเรือนจำทุกแห่งโดยไม่มีกีดกัน
- ให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคและการฝึกอบรมที่จำเป็นแก่เจ้าหน้าที่เรือนจำเกี่ยวกับพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของไทยและมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้องกับสภาพเรือนจำและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง

ผู้ร่วมจัดทำรายงาน

สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน เป็นองค์กรเพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งแรกในประเทศไทย ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2516 เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม และพิทักษ์สิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย สสส. ได้ดำเนินกิจกรรมในการสังเกตการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชน นโยบาย กฎหมาย และการปฏิบัติงานของรัฐบาล ได้ศึกษาและเผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ผู้ด้วยโอกาสและกลุ่มชายขอบ ผ่านทางเครือข่ายทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนทั่วประเทศ รวมถึง จัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย ร่วมกับกลุ่ม องค์กร และเครือข่ายเพื่อสิทธิมนุษยชนต่างๆ

ร่วมกับ

มีนาคม 2568 | N° 840t

ประเทศไทย

รายงานสภาพเรือนจำประจำปี 2568

ผู้อำนวยการตีพิมพ์:

Alice Mogwe

บรรณาธิการ:

Élénore Morel

ผู้เขียน

FIDH

ออกแบบ:

FIDH/CB

ภาพหน้าปก:

ผู้ต้องขังออกกำลังกายบนพื้นที่ของทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง
ในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2565 © Chanat Katanyu /
Bangkok Post / Bangkok Post via AFP

สนับสนุนโดย

ร่วมสนับสนุนโดย
สหภาพยุโรป

รายงานฉบับนี้จัดทำ ขึ้นภายใต้การสนับสนุนของสำนักงาน เพื่อ
การพัฒนาแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส (Agence Française de
Développement; AFD) และสหภาพยุโรป (European Union;
EU) อย่างไรก็ตาม เนื้อหาของรายงานฉบับนี้ไม่สามารถถือเป็นการ
สะท้อนความคิดเห็นของ AFD และ EU ได้

สมาพันธ์เพื่อสิทธิมนุษยชนสากลเป็นสมาพันธ์
ระหว่างประเทศที่มีองค์กรสมาชิก 200 องค์กร
ในกว่า 115 ประเทศ ที่ทำงานร่วมกันในการปกป้อง
สนับสนุน และส่งเสริมนักปกป้องสิทธิมนุษยชน
และผู้เสียหายโดยการสืบสวน ฟ้องคดี และการรณรงค์

WE ARE UNITED IN FIGHTING FOR A FAIR AND JUST WORLD.